

A Nemzetközi Man Booker-díjas NÖVÉNYEVŐ szerzőjének új könyve

HAN KANG

jelenkor

NEMES
TÉRÉMTMÉNYEK

HAN KANG

NEMES

TEREMT M É N Y E K

1

Madárfióka

Esőre áll, motyogod magadban.

Mi lesz majd, ha tényleg nekikezdsz?

Kinyitod a szemed, de csak annyira, hogy egy vékony fénycsíkot láss, és a Tartományi Hivatal előtt álló páfrányfenyők felé fordítod a tekinteted. Mintha ott, az ágak között, látszana a szél. Mintha a levegőben megdermedt esőcseppek az égszakadás előtt visszatartanak a lélegzetüket, és ékkövekként csillognának, mielőtt megkezdődik a zuhanás.

Tágra nyitod a szemed, és elhomályosulnak a fák körvonalai. Hamarosan szemüvegre lesz szükséged. A szökőkút felől jövő kiáltások és a taps egy pillanatra kizökkentenek a gondolataid közül. Talán nem fog tovább romlani a látásod, és mégsem kell majd szemüveg?

Hallgass rám, azonnal gyere haza!

Megrázod a fejed, szabadulni akarsz a bátyád dühös hangjának emlékétől. A szökőkút előtti hangfalakból a mikrofont markoló nő határozott hangját hallani. Onnan, ahol ülsz, a városi tornacsarnok lépcsőjéről, semmi sem látszik a szökőkútból. Meg kellene kerülnöd az épület jobb oldalát, ha látni szeretnél valamit a gyászszertartásból. Úgy döntesz, maradsz, ahol vagy, és csak hallgatod, hogy mi történik.

Kedves egybegyűltek, a Vöröskereszt kórházából hozták ma ide a szeretteinket.

A nő elénekelteti a téren összegyűlt tömeggel a himnuszt. A hangja egy idő után elveszik a többi között, ezernyi hang járja át egymást, hangtorony tör az ég felé. A dallam elér a csúcsra, majd visszazuhan, mint egy inga. Dúdolsz, de alig hallani.

Megkérdezted reggel, hogy hány halottat hoznak át ma a Vöröskereszt kórházából. Harmincat, mondta Csinszu a tényekre szorítkozva. Miközben a himnusz súlyos refrénje hullámzik, harminc

koporsót emelnek majd le egyenként a teherautóról. Lerakják őket sorban a tornacsarnoktól a szökőkútig érő huszonnyolc másik koporsó mellé. Ezeket Csinszuval helyezték el ma reggel. Tegnap este még huszonhat olyan koporsó volt a nyolcvanháromból, amit nem hordtak ki az elmúlt napokban tartott gyászszertartásokra. Aztán tegnap este két újabb koporsó került ebbe a csoportba, még két család azonosított egy-egy holttestet, majd a körülmények miatt sietős és rögtönzött ceremónia után koporsókba helyezték őket. Feljegyezted a neveket és a koporsók számát a könyvedbe, és zárójelben odaírtad melléjük, hogy „csoportos gyászszertartás”; Csinszu megkért, hogy pontosan rögzítsd, melyik koporsó esett már át a szertartáson, ne kelljen egyet sem kétszer kicipelni. Most az egyszer szeretted volna megnézni a szertartást, de Csinszu megmondta, hogy a tornacsarnoknál kell maradnod.

Közben is jöhet valaki, aki a rokonát keresi. Valakinek vigyáznia kell a házra.

A többiek, akikkel együtt dolgozol, mind öregebbek, mint te, és most mindannyian részt vesznek a szertartáson. A mellkasuk bal oldalára fekete szalagot tűztek, a napok óta a koporsók mellett virrasztó rokonok, mind megannyi homokkal vagy ronggyal kitömött madárijesztő, lassú, merev menetben követik őket. Unszuk az utolsó pillanatig hátramaradt, és mikor megmondod neki, hogy nyugodtan menjen a többiekkel, nevetve kivillan az előreálló foga. Ha kellemetlen helyzetbe kerül, és idegesen nevet, a foga mindig pajkosságot kölcsönöz az arcának.

Megnézem az elejét, aztán jövök.

Egyedül maradsz, és leülsz a tornacsarnok lépcsőjére, a kartonpapír fedelű könyvet a térdedre fekteted. A vékony tréningruhán át érzed a betonlépcső hidegét. A melegítőfölsőd a nyakadig gombolva, karba teszed a kezéd.

Hibiszkusz, pompás hegyek és folyók...

Abbahagyod az éneklést. A pompás hegyekről és folyókról eszedbe jut a „pompás” szó második szótagjának kínai írásjegye, amit írásjegyórán is tanulnod kellett. Nagyon sok vonásból áll, lehet, hogy

le sem tudnád most írni. Vajon arról van szó, hogy „a hegyek és folyók virágai pompásak”, vagy „a hegyek és folyók pompásak, mint a virágok”? Miközben gondolkodsz, az írásjegy képére a szüleid kertjében nyáron még nálad is magasabbra növő mályvarózsa képe vetül. Hosszú, feszes szárok, kis, fehér ruhafoszlányi virágok. Lehunyod a szemed, hogy magad elé idézhesd őket. Mikor újra hunyorogsz, látod, hogy a Tartományi Hivatal előtti páfrányfenyők a szélben hajladoznak. Még mindig nem esett egy csepp eső sem.

* * *

A himnusznak vége, de úgy tűnik, a koporsók még nem kerültek a helyükre. Talán túl sok van belőlük. A nagy hangzavarban alig hallani a családtagok fel-feltörő zokogását. A mikrofont a kezében tartó nő javasolja, hogy énekeljék el az *Arirangot*, amíg a koporsókat le nem rakták a földre.

*Te, aki elhagytál engem
Fájdalom nyilall a lábadba, pedig még tíz ri
messze sem mentél...*

A dal végül elhal, a nő pedig újra megszólal:

Most pedig maradjunk tíz percig csendben a halottak emlékére.

A többezres tömeg keltette hangzavar egy pillanat alatt, szinte gombnyomásra elhal, döbbenetesen kemény csend lép a helyébe. Felállsz, hogy egy pillanattal részese legyél a csendnek, majd a főbejárathoz lépsz, az egyik ajtószárny nyitva van. Előhúzd a zsebedből az orvosi maszkot, és felveszed.

A gyertyák semmit sem érnek.

Belépsz a tornaterembe, megüti az orrod a szag, te pedig próbálsz leküzdeni az émelygésedet. Még az ég derekán jár a nap, de bent alkonyati a félhomály. A gyászszertartáson átesett koporsók rendben sorakoznak az ajtó mellett, a hatalmas ablak alatt pedig az a harminckét ember fekszik egy-egy fehér lepedővel letakarva, akiket

még senki sem azonosított, hogy aztán koporsóba kerülhessenek. A fejüknél üres üvegekbe illesztett gyertyák fénye pislákol csendesen.

Beljebb mész a terembe, ahhoz a hét holttesthez, amelyeket az egyik fal mellé helyeztek. A többi halottnak látszik a feje, mintha csak aludnának, de ezt a hetet tetőtől talpig letakarták. Az arcukat csak akkor fedik fel, ha valaki kislányt vagy csecsemőt keres. Annyira kegyetlen a látvány.

A szörnyűségnek is vannak fokozatai. A legszomorúbb a sarokba fektetett test. Mikor először láttad, még nyilvánvaló volt, hogy egy apró termetű tizenéves vagy huszonegynéhány éves nőről van szó; a bomló hulla most már egy felnőtt férfi nagyságára duzzadt. Akárhányszor felhajtod a lepedőt, hogy megnézhesse egy a lányát vagy húgát kereső rokon, megdöbben, hogy milyen gyorsan bomlik a test. A homlokától a bal szeméig, az orcájától az állkapcsáig, a bal mellétől a hónaljáig vágások húzódnak, a mély sebekből kivillan a hús. A koponyájának a jobb oldala teljesen beroskadt, egy furkósbottal verhették fejbe, kilátszik az agyveleje. A nyílt sebek kezdtek el rohadni először, utána jött a megnyomorított holttest többi sebe. A gondozott lábujjakon nem voltak külső sérülések, de ahogy telt az idő, azok is megfeketedtek, és akkorára duzzadtak, mint a gyömbérgumók. A nő vízcsepp mintás rakott szoknyája eredetileg a lábszáráig ért, de most már a duzzadt térdeit sem takarja el.

Visszamész az ajtónál álló asztalhoz, új gyertyákat veszel elő a dobozból, majd ismét odalépsz a sarokban fekvő holttesthez. A pislákoló gyertyacsonkon meggyújtod az új gyertya kanócát. A láng erőre kap, te pedig elfújod a végét járó régit, kiveszed az üvegből, és a helyére rakod azt, amelyiket most gyújtottad meg. Vigyázol, hogy ne égess meg magad.

A kezekben a még meleg gyertyacsonkkal lehajolsz. Próbálsz felülkerekedni az orrfacsaró bűzön, és az új lángba nézel. Az áttetsző széle vibrál, így égeti a szobára szemfedélként nehezedő halál szagát, mondják. A láng narancssárga belsejének meleg ragyogása megigéz. Még mélyebbre nézel a lángba, a kanóc végének apró, kékes magjára, remeg, egy szívre hasonlít, vagy egy almamagra.

Nem bírod tovább a szagot, kiegyenesedsz. Körbenézel a félhomályban, végigfuttatod a tekintetedet a holttestek mellett táncoló gyertyalángokon, a hallgatag szemek pupilláin.

Mi történik a lélekkel, mikor a test meghal, gondolkozol el hirtelen. Meddig marad még a test mellett?

Még egyszer figyelmesen végignézel a termen, megbizonyosodsz róla, hogy nem kell több gyertyát kicserélni, majd az ajtóhoz sétálsz.

Mikor egy élő ember egy halottat néz, lehet, hogy a lélek még ott van az egykori testénél, és a saját arcára tekint?

Mielőtt kimész, megfordulsz és visszanézel. Nincsen bent senki. Csak a néma holttestek és a szörnyű, émelyítő szag.

* * *

Kezdetben nem a tornacsarnokban tárolták a holttesteket, hanem a Tartományi Hivatal panaszrészlegének folyosóján. Két nő volt ott, néhány évvel idősebbek nálad, az egyik széles gallérú iskolai egyenruhát viselt, a másikon sima utcai ruha volt. Kifejezéstelen arccal bámultál rájuk, és egy pillanatra elfelejtetted, hogy miért is jöttél, miközben a két nő a véres arcokat törölte le száraz ruhával, a merev kezeket próbálta kiegyenesíteni és lenyomni a holttestek oldalához.

Mit akarsz itt? fordult feléd az iskolai egyenruhát hordó nő, és lehúzta a maszkját a szája alá. A némiképp kidülledő kerek szemei voltak a legszebbek az arcán, a haja két copfban, néhány rövid, kunkori hajszál elszabadult. A homlokára és a halántékára pedig izzadt hajcsomók tapadtak.

Egy barátomat keresem, válaszolsz, és közben nyújtod a kezedet, amivel eddig a vér szagától összefacsarodó orrodát takartad el.

Azt beszéltétek meg, hogy itt találkoztok?

Nem, olyan, mint azok ott...

Akkor nézz körül.

Egyenként végignézed a folyosó fala mellett fekvő két tucat ember arcát és testét. Ha biztosra akarsz menni, jól meg kell vizsgálnod mindegyiket. A szemed hamarosan káprázni kezd, pislogsz egypárat, hogy újra rendesen láss.

Nincs itt? teszi fel a kérdést a másik, a könyökéig feltúrt ujjú faközöld inget viselő nő, miközben kiegyenesedik. Először úgy tűnik, hogy ugyanolyan korú lehet, mint az iskolai egyenruhás társa, de maszk nélkül már látszik, hogy idősebb, akár húszéves is lehet. A bőre sárgásabb, de a nyaka hosszúkás, finom. A tekintete kemény. A hangja is határozott.

Nincsen.

Voltál már a Dzsonde kórházban és a Vörös kereszt kórházában?

Igen.

A barátod szülei?

Az anyja meghalt, az apja Dedzsonban dolgozik, ő pedig a toldaléképületünkben lakik a nővérel.

Még mindig nem lehet a városon kívülre telefonálni.

Nem, pedig jó néhányszor megpróbáltam.

A barátod nővére?

Vasárnap óta nem jött haza, őt is keresem. Az egyik szomszédunk azt mondta, hogy látta, mikor a katonák lövöldöztek, és eltalálták a barátomat.

Az iskolai egyenruhát viselő nő fel sem néz, csak közbeveti:

Nem lehet, hogy kórházba került?

Megrázod a fejed:

Akkor miért nem telefonált? Tudná, hogy aggódunk érte.

A faközöld inges nő válaszol:

A következő néhány napban gyere, és érdeklődj. Most már az összes halottat ide hozzák. A kórházak halottasházai megteltek.

Az iskolai egyenruhás nő letörölte egy fiatal férfi arcát, a torkát bajonettel hasították fel, és kilógott a nyelvcsapja. A tenyerével végigsimított a holttest meredő szeméin, lezárta őket, majd egy vödör vízbe áztatta a rongyát, és elszántan kicsavarta. A zöld inges nő felállt.

Ha ráérsz, itt maradhatnál segíteni nekünk. Nem vagyunk elegenden. A munka nem nehéz... Fel kellene darabolnod azokat a ruhákat, és utána letakarhatod a holttesteket. Ha jön valaki, és mint te, a barátját keresi, megmutatod neki az összeset. Jó néhánynak csúnyán megsérült az arca, ezért jól meg kell majd nézniük a testeket és a ruhákat rajtuk, hogy el tudják dönteni, vajon őket keresik-e.

Attól a naptól fogva te is a csapat tagja vagy. Unszok, ahogy gondoltad, utolsó éves a középiskolában. Szondzsú, a zöld inges nő gépkezelő a bevásárlóutca egyik ruhakészítőjénél, és azóta, hogy a főnöke úgy döntött, az egyetemista fiával a városon kívül található rokonánál húzza meg magát, teljesen egyedül maradt. Mikor meghallották, hogy emberek halnak meg, mert nincsen elegendő vér, mindketten a kórházba siettek, hogy vért adjanak. Ott tudták meg, hogy a Tartományi Hivatalban, amit most az egyszerű városiak próbáltak meg működtetni, nincsen elég ember. A nagy kavargásban a halottak mellé osztották be őket.

Az osztályteremben magasság szerint kapta meg mindenki a helyét, te pedig legelőre kerültél, vagyis te vagy a legalacsonyabb. Márciusban, mikor elkezdődött a harmadik évad a középiskolában, kamaszodni kezdtél, kicsit mélyebb lett a hangod, és megindultál a növésben, de még mindig fiatalabbnak látszol korosztályodnál. Mikor a többnyire a tárgyalóban dolgozó Csinszu először meglátott, meglepődött.

Elsős vagy, nem igaz? Nincs itt dolgod, menj csak haza.

Nagy szemhéjai és hosszú szempillái szinte nőies tekintetet kölcsönöznek Csinszunak. A szülői egyetemet, ahova járt, ideiglenesen bezárták, így Kvangdzsuba jött.

Nem, harmadéves vagyok, mondtad neki.

Elég nagy vagy, segíteni tudsz a munkában.

Valóban ez volt a helyzet. Tudtál segíteni nekik. A nehéz munkát, a furnérlemezek és hungarocelltablák műanyag fóliával való letakarását és a holttestek rájuk fektetését Szondzsú és Unszok végezte. A nyakakat és arcokat letörölték egy ronggyal, fésűvel rendbehozták a csapzott haját, majd fóliába csavarták a testeket, hogy ne legyen olyan erős a szaguk. Te közben a könyvbe beírtad a halott nemét, a feltételezett korát, azt, hogy milyen ruha van rajta, a cipőjének a márkáját, majd mindegyik kapott egy számot. A számot felírtad egy darab papírra, a halott mellkasára tűzted, a testet pedig a nyakáig letakartad egy fehér vászonnal. Ezután Unszokkal és Szondzsúval közösen a falhoz húztátok a holttestet. Az állandóan elfoglalt Csinszu többször is odalépett hozzád, és kérte, hogy a könyvben rögzített információk kerüljenek ki az épület főbejáratánál lévő plakátokra is. Azok, akik jöttek megnézni a testeket, vagy maguk

látták a posztereket, vagy valaki más szólt nekik. Ha valaki felismerte a halottját, tisztos távolságba húzódtál, és megvártad, hogy elhaljon a zokogás. A testek csak felületes ellátásban részesültek, ezért a gyászolóknak maguknak kellett vattával betömniük az orrokat és füleket, majd tiszta ruhába átöltöztetni őket. Miután felöltöztették és koporsóba helyezték a holtakat, a te feladatod volt, hogy felügyeld a tornacsarnokba szállításukat, és mindent feljegyezz a könyvbe.

Sehogy sem ment a fejedbe, hogy miért énekelték el a himnuszt a gyászoló családok számára tartott rövid, informális gyászszertartást követően, mikor a halottak már a koporsókba kerültek. Úgy érezted, hogy a koporsókra terített és szorosan megkötött nemzeti lobogók sem voltak a helyükön. Miért kell elénekelni a himnuszt azoknak, akiket a saját országuk katonái öltek meg? Mi értelme a lobogónak? Mintha nem az országuk gyilkolta volna le őket.

Mikor elővigyázatosan előálltál a gondolataiddal, Unszok kerek szemei még jobban kikerekedtek, úgy válaszolt a hangját felemelve:

A tábornokok lázadók, törvénytelenül jutottak hatalomra. Magad is láthattad, ahogy fényes nappal ütik, vágják és lelövik az embereket. A közkatonák a feletteseik parancsait követik. Mégis hogyan lennének ők az ország?

Összezavarodtál, mintha nem arra a kérdésre válaszolt volna, amit feltettél. Azon a délutánon több halottat is azonosítottak, így a folyosón egyszerre több koporsóba fektetési szertartás is zajlott. A himnusz mintha körkörös refrén lett volna, az egyik versszaka a másikba folyt, a háttérben pedig ott lüktetett a szünni nem akaró zokogás. Visszafojtott lélegzettel hallgattad a finom disszonanciát. Mintha így végre megérthetnéd végre, hogy mi is valójában az ország.

* * *

Másnap a két nővel közösen több bűzlő testet is kihordtál a Tartományi Hivatal mögötti udvarra. Annyi új holttestet hoztak, hogy már nem maradt hely nekik bent. Csinszu előviharzott a tárgyalóból.

Mi lesz, ha esni fog?

Összehúzott szemöldökkel nézett végig a lábukkal a falnak tolt holttestekkel teli folyosón. Szondzsú kikapcsolta a maszkját.

Túl szűk itt a hely, már el sem lehet férni. Valószínűleg este még több halottat fognak hozni, akkor majd mit csinálunk? Mi a helyzet a tornacsarnokkal? Ott nincsen hely?

Egy órával később megérkezett négy ember, akiket Csinszu küldött. Valahol örködhettek, mert a vállukon puska volt, a fejükön pedig ellenzős sisak, amit a rohamrendőrök hagytak maguk után. Amíg bepakolták a holttesteket egy teherautóba, a két nő összegyűjtött minden mást. Követted a teherautót, lassan sétáltál a kellemes reggeli napfényben. Mikor elmentél a még kamaszkorukban járó páfrányfenyők alatt, ösztönösen odanyúltál, hogy meghúzogasd az ágaikat, a legalacsonyabb ág pedig végigsimította a homlokodat.

Unszok ment elöl, és ő lépett be először a tornacsarnokba. Mikor követted, láttad, hogy megrökönyödött a termet megtöltő koporsók látványán. Vértől feketéllő gyapjúkesztyűket szorongatott a markában. Szondzsú, aki egészen addig mögötted jött, megkerült, és egy kendővel felkötötte a válláig érő haját.

Nem gondoltam, hogy az összeset idehozzák... Milyen sokan vannak így együtt.

Körbepillantottál a szinte a hátukat egymásnak vetve térdelő gyászolókon. Mindegyik család egy bekeretezett arcképet helyezett el a saját koporsóján. Néhány koporsó fejrészéhez fantás üveget raktak mind a két oldalra. Az egyikben csokornyí fehér virág volt, a másikon gyertya.

Aznap este megkérdezted Csinszút, hogy tudna-e szerezni egy doboz gyertyát, mire helyeslően bólintott.

Persze, a gyertyák felszívják a szagot.

Mikor mondtad Csinszunak, hogy szükséged van valamire, pamutanyagra, fakoporsókra, papírra, zászlókra, leírta a jegyzetfüzetébe, és a kért dolog még aznap ott termett, mintha a semmiből jött volna. Szondzsutól tudtad, hogy Csinszu minden reggel elmegy a Tein vagy a Jangdong piacra, és ha valamit nem talál, fakeskedésekben, temetkezési vállalkozóknál, méterárukereskedőknél próbálkozik tovább az egész városban. Sok pénz volt még a gyűléseken beszédett adományokból, és mikor közölte, hogy a Tartományi Hivatalból jön, sokan jelentős kedvezményt adtak neki,

vagy esetleg egyáltalán nem kértek pénzt. A pénz akkoriban nem volt probléma. Azonban kezdtek elfogyni a koporsók a városban, ezért furnérlemezeket szerzett, amit aztán az ácsok össze tudtak szögelni.

Reggel Csinszu öt nagyobb, ötven gyertyát tartalmazó dobozzal és gyufásdobozokkal jelent meg, te pedig átkutattad az épület minden zegét-zugát, üvegeket gyújtóttél, amikbe bele lehet állítani a gyertyákat. A gyászolók felsorakoztak a bejárathoz állított asztalnál, te egyenként meggyújtottad a gyertyákat, és az üvegekbe helyezted őket. Akik megkapták az üvegüket, a koporsójukhoz vitték, és a fejrészhez helyezték el. Mindenkinek jutott gyertya. Még az egyelőre nem azonosított holttestek mellé is tudtál rakni, melyekért senki sem virrasztott.

* * *

Minden reggel új koporsókat hoztak a tornacsarnokba, ahová egy közös oltár is került. A reggeli halottak súlyos sebesülésekkel kerültek a kórházba, és már nem tudtak segíteni rajtuk. Mikor a gyászolók – vajon izzadságtól vagy könnycseppektől ragyogott az arcuk? – húzós kocsikon begördítették a koporsóikat, össze kellett tolnod a többit, hogy helyet csinálj.

Este olyan emberek testét helyezték el a teremben, akiket a külvárosokban lőttek le a hadsereg egységei. Vagy azonnal, a golyózáporban, vagy a kórházba menet haltak meg. Sokan közülük még épphogy csak meghaltak, és kísérteties élőnek tűntek. Előfordult, hogy Unszok éppen szürke belekét próbált visszagyömöszölni egy hassebbe, mikor abba kellett hagynia. Öklendezve rohant ki a teremből. Szondzsu leginkább a vérző orroktól lett rosszul, ilyenkor hátrahajtotta a fejét, és a maszkját a saját orrára szorította.

Ahhoz képest, hogy a két nőnek mivel kellett megbirkóznia, a te munkád aligha volt megterhelő. Ahogy a Tartományi Hivatalban tetted, felírtad a könyvbe az időt, a ruhát és a fizikai jellemzőket. Az anyagokat méretre vágták, a papírdarabokat ruhacsipeszhez erősítették, így csak rá kellett írni a számokat, és a halottakra kellett csíptetni. Mikor több hely kellett, összetoltad a még nem azonosított

holttesteket, majd utána a koporsókat. Azokon az éjszakákon, mikor különösen sok új holttestet hoztak, nem volt idő és hely átpakolni a már elhelyezett koporsókat, így egyszerűen csak szorosan egymás mellé toltatok őket. Az ilyen éjszakákon, mikor végignéztél a tornacsarnokba zsúfolt holttesteken, leginkább egy kísérteties összejövételnek tűnt számodra a látvány, holttestek előre elrendezett tömeggyűlésének, a holttestek nem tettek mást, csak orrfacsaró bűzt bocsátottak ki magukból, te pedig, a könyveddel a kezében, sietősen lépdeltél a néma gyülekezet tagjai között.

* * *

Tényleg neki fog kezdeni, gondolod, és mélyet sóhajtasz, ahogy kilépsz a tornacsarnok félhomályából. A hátsó udvar felé veszed az irányt, még több tiszta levegőre van szükséged, de aztán megállsz az épület sarkánál, mert nem akarsz túlságosan eltávolodni az őrhelyedtől. A hangfalakból most egy fiatal férfi hangját hallani:

Nem fogjuk csak úgy letenni a fegyvert, nem fogjuk feltételek nélkül megadni magunkat. Először is vissza kell adniuk a halottjainkat. Szabadon kell engedniük a többszáz embert, akit börtönbe zártak. És meg kell ígérniük, hogy elismerik azt, ami itt történt, hogy újra becsülettel nézhessünk az ország többi lakójának a szemébe. Ha ez mind teljesül, miért is ne adnánk oda a fegyvereinket? Nem igaz?

Érzed, hogy jóval kevesebben éljeneznek és tapsolnak, mint korábban. Emlékszel a katonák visszavonulása után tartott gyűlésre. Olyan sok ember volt itt, hogy még a Tartományi Hivatal tetejére és az óratoronyba is felkapaszkodtak. Az utcák, akár egy paduk-tábla, jármű nem tudott bejönni, az épületek helyét leszámítva mindenhol emberek nyüzsögtek. Hatalmas tömeg, több mint százezer ember árasztotta el az utcákat óriási hullámokban. Együtt énekelték a himnuszot, a duzzadó kórus az ég felé tornyosult, minden hanggal egy emelettel lett magasabb. Mikor tapsolni kezdtek, mintha ezernyi tűzijáték robbant volna fel egymás után. Tegnap reggel hallgattad, ahogy Csinszu és Szondzsü arról beszél, hogy mi várható. Csinszu komoly hanghordozással mondta, hogy a pletyka szerint a visszatérő

katonák mindenkit meg fognak ölni, akit az utcán találnak, ezért a tüntetők száma gyorsan lecsökkent. Többen, nem pedig kevesebben kellene lennünk, ha azt akarjuk, hogy a katonák ne térjenek vissza... Nem jó a hangulat. Napról napra több a koporsó, az emberek pedig kétszer is meggondolják, hogy kimenjenek-e az utcára.

Nem ömlött már éppen elég vér? Hogyan lehet letagadni a sok vért? Az eltávozottak lelke figyel minket. A szemük tágra nyitva.

A férfi hangja végül megbicsaklik. Ahogy megismétli a vér szót, mintha valami a mellkasodra nehezedne, ezért nagyra nyitod a szádat, és még egyszer mély levegőt veszel.

A léleknek nincsen teste, mégis hogyan nézne minket?

Eszedbe jut a múlt tél, mikor meghalt az anyai nagyanyád. Az enyhe megfázásból tüdőgyulladás lett, és kórházba került. Már két hete bent volt, mikor az év végi vizsgák után megkönnyebbülve, egy szombat délutánon meglátogattad anyáddal. A nagyanyád váratlanul rosszul lett. Anyád telefonált az öccsének, hogy jöjjön, amilyen gyorsan csak tud, de még a dugóban volt, mikor az idős asszony kilehelte a lelkét.

Minden egyes alkalommal, mikor kisgyerekként nála jártál, a

betűt formázó, hajlott hátú idős asszony egyszer csak halkán odaszólt neked, hogy menj utána, és a kamrának használt sötét szobához vezetett. Már előre tudtad, hogy kinyitja majd az ajtót, és előhossa a rokonok halálának évfordulójára sült szertartási felajánlásokat, az olajos, mézes tézstasüteményt és a ragadós rizskockát. Veszel az olajos, mézes süteményből, mint egy összeesküvő, nagyanyádra mosolyogsz, ő pedig visszamosolyog, a szemei vékony vágásokká szűkülnek össze. A halála ugyanolyan csendes és súlytalan volt, mint ő maga. Mintha felrebbent volna valami az arcáról, talán egy madár az oxigénmaszkkal nem takart szeméből. Ott álltál ráncos arcára meredve, mely hirtelen egy holttesté lett, és tudni szeretted volna, hogy hova tűnt az a felrebbent, szárnyas valami.

Mi a helyzet azokkal, akik most itt fekszenek a tornacsarnokban, az ő lelkük is elhagyta a testüket? Elröppen, mint egy madár? Mégis hova mehet? Biztosan nem egy olyan idegen helyre, mint a menny

vagy a pokol, amiről a vasárnapi iskolában hallottál, mikor egyszer odacsábított a barátaiddal a csokoládétojás ígérete. Sohasem voltak meggyőzőek számodra a történelmi tévésorozatokban szereplő félelmetes, fehérbe öltözött és kísérteties ködben bolyongó halott szellemek, összekuszált hajuk jelzi, hogy nem lelnek megnyugvást.

Érzed a fejedre hulló esőcseppeket. Felnézel, az esőcseppek pedig az arcodat és a homlokodat áztatják. Úgy tűnik, egy pillanat alatt vastag vízugarakká állnak össze, és kegyetlen sebességgel zúdulnak lefelé.

A mikrofont a kezében tartó férfi felkiált:

Kérlek, mindannyian üljetek le! A gyászszertartás még nem ért véget. Az eltávozottak lelkének könnye záporozik.

Az egyenruhád gallérja alá beszivárgó, csípős eső eláztatja a mellényedet, és lefolyik a hátadon. *Hideg a lelkek könnye.* Libabőrös lesz az alkarod, a hátad, ahogy a főbejárat fölött kiugró eresz alatt keresel menedéket. Az eső a Tartományi Hivatal előtt álló fákat korbácsolja. Leguggolsz a bejáráshoz legközelebb eső, legfelső lépcsőfokra, és felidézed a biológiaórákat. Mintha egy másik világhoz tartoztak volna az ötödik tanítási periódus rövidülő napjai, mikor a növények légzéséről tanultatok. A fáknak naponta egy lélegzetvétel is elég a túléléshez. Mikor felkel a nap, kortyolnak a hosszú, pazar napsugarakból, és mikor lemegy, szén-dioxidot ömlesztnek a világra. Azok a fák csökönös türelemmel tartják vissza hosszú lélegzetüket, miközben meg-meghajolnak az eső rohamai alatt.

Ha tartana még az a világ, a múlt héten megírtad volna a féléves vizsgáidat. A mai vasárnapon már nem kellene tanulnod a vizsgákra, sokáig aludnál, és utána az udvarban tollasoznál Csongdéval. A másik világban töltött időd már nem tűnik valóságosabbnak a múlt hétnél.

Vasárnap történt, mikor egyedül indultál az iskola előtti könyvesboltba, hogy gyakorlópapírokat vásárolj. A fegyveres katonák mintha a semmiből tűntek volna elő, megijedtél, és befordultál a folyó felé tartó kis sikátorba. Egy pár jött veled szembe, a férfi öltönyben, a kezében a Biblia és egy zsoltároskönyv, a nő tengerkék ruhát viselt. Abból, ahogy beszéltek egymással, úgy tűnt a számodra, hogy nemrég házasodtak össze. Halk kiáltást lehetett hallani az út végéből, majd három, puskákkal és botokkal felfegyverkezett katona rohant le

az emelkedőről, és körbevették a fiatal párt. Úgy tűnt, üldöznek valakit, és csak véletlenül fordultak be a sikátorba.

Mi a gond? A templomba tartunk...

Mielőtt az öltönyös férfi befejezte volna a mondatot, láttad, hogy az egyik katona karja megindul. Egy kéz, egy hát, egy láb, és olyat tettek, amelyről nem gondoltad volna, hogy képesek rá. Segítség, kiáltotta elhaló hangon a férfi. Addig ütötték, amíg már meg sem rándultak a lábai. A nő csak állt ott, üvöltött, pedig el kellett volna menekülnie. Elkapták, és azt már nem tudod, hogy mi történt később. Azzal törődtél, hogy remegve, kúszva eljuss a szomszéd utcába, és ami ott történt, az még távolabb volt mindattól, amit előtte bármikor is tapasztaltál.

* * *

Felkapod a fejedet, összerezzensz, ahogy a jobb válladon végigsimít egy kéz. Kecses, kinyújtott kéz, rácsavarva pamutdarabok, mint valami törékeny jelenés.

Tongho!

A copfjaitól a farmerja száráig bőrig ázott Unszok föléd hajol, és nevet.

Mitől ijedtél meg ennyire?

Az arcod fehér, mint a hó, és erőltetetten elvigyorodsz. *Igaza van, miért is nyúlkalna egy szellem?*

Hamarabb vissza akartam jönni; sajnálom, hogy itt hagyunk ebben az esőben... Attól féltem, hogy ha otthagynom a szertartást, a többiek is jönnek utánam. Történt valami egyáltalán?

Megrázod a fejed, úgy válaszolsz: Nem jött senki. Járókelő sem nézett be.

A szertartáson ugyanez volt. Nem sokan jöttek el.

Unszok leguggol melléd, és előhúz egy zizegő csomagolású piskótát a kapucnis pulóveréből. Egy pohár joghurt is előkerül.

A nénik a templomban osztogatták, gondoltam, hozok párat.

Egészen eddig észre sem vetted, hogy mennyire éhes vagy. Széttéped a műanyag csomagolást, és a szádba tömöd a piskótát. Unszok lehúzza a joghurt tetejét, majd odaadja neked.

Itt leszek most már. Menj haza, és öltözz át! Ha bárki haza akarna menni, már elindult volna.

Én alig áztam meg, menjél inkább te! motyogsz a piskótával a szádban. Aztán lenyeled, és felhörpinted a joghurtot.

Nincs jó szagod. A Tartományi Hivatalban legalább lehetett enni meg aludni egyet.

Elvörösödsz. Mikor tisztálkodsz az oldalszárnyban lévő kis fürdőszobában, a hajadra is folyatsz vizet. A bőröd szinte már beitta a bűzt, ezért este az egész testedre locsolsz vacogva a hideg vízből. Úgy látszik, semmi haszna sincs.

A gyűlésen azt hallottam, hogy a hadsereg ma éjszaka visszajön a városba. Ha hazamész, maradj otthon. Ne gyere vissza ma éjjel!

Unszok felhúzza a vállát, a copfjaiból kikandikáló hajszálak a tarkóját csiklandozzák. Csendben nézed, ahogy végigsimít a nedves haján, és megigazítja a pulóverét. Mikor először találkoztál vele, volt valami pufók báj az arcában, de néhány nap alatt beesett lett. A beesetté vált szeméit vizslatod, és közben azon gondolkodsz, hogy mégis hol található a halál után felröppenő madár, amíg él az ember. A szemöldök barázdájában, a dicsfényszerű fejkorona felett, vagy a szív mélyén?

A sütemény utolsó falatjai is szádba kerülnek, közben úgy teszel, mintha meg sem hallottad volna, amit Unszok a hadseregről mondott.

Öltözzenek át azok, akik bőrig áztak az esőben. Mi a baj egy kis testszaggal?

Unszok előhalászik egy másik joghurtot a zsebéből.

Ezt Szondzsunak akartam adni... Lassan idd meg, ne hajtsd föl egyszerre. A tiéd, senki sem fogja elvenni!

Türelmetlenül rámarkolsz, letéped a tetejét, és elvigyorodsz.

* * *

Szondzsu nem olyan, mint Unszok, nem lopózik mögéd, hogy finoman a válladra rakja a kezét. Mikor jön feléd, már méterekről harsog tiszta, erőteljes hangja. Senki sem jött? Egyedül vagy? Azonnal szól, mikor már olyan közel van, hogy nem kell kiabálnia. Lehuppan melletted a lépcsőre, és egy alufóliába csomagolt

gimnapot nyújt feléd. Letörsz belőle, és beleharapsz, miközben Szondzsú a csendesülő esőt nézi.

Még mindig nem találtad meg a barátodat?

Rögtön a lényegre tér, neked pedig össze kell szedned magad egy kicsit, mielőtt megrázod a fejed.

Hát, ha még mindig nem találtad meg, akkor biztos, hogy a katonák elásták valahol.

Lesöpröd a mellkasodat, de nehezen tudsz csak megszabadulni a moszatlapba tekert tapadós rizs szemektől.

Én is ott voltam aznap. A katonák teherautóra dobálták azokat, akiket a környéken lelőttek.

Várod, hogy folytassa, de úgy tűnik, nincsen több mondanivalója, úgyhogy te kezdesz bele:

Megáztál. Menj haza! Unszok már hazament átöltözni.

Minek? Este, ha újra dolgozni kell majd, ömleni fog rólunk az izzadság.

Szondzsú addig hajtogatja az alufóliát, míg kisujj nagyságú nem lesz, megmarkolja, és közben nézi az esőt. Összeszedett és elszánt látványt nyújt, benned pedig felötlik egy kérdés:

Tényleg mindenkit megölnek ma, aki itt marad?

Elbizonytalanodsz, és végül nem mondd ki, amit gondolsz. *Ha megölik azt, akit itt találnak, mindenkinek haza kellene mennie a Tartományi Hivatalból. Hogy lehet, hogy néhányan hazamennek, mások meg maradnak?*

Szondzsú a virágágyás felé pöccinti az alufóliadarabot, az üres tenyerébe néz, majd megdörzsöli a fáradt szemét, az arcát, a homlokát és a fülét:

Leragad a szemem, megnézem az épület oldalszárnyát... Ha pedig kényelmes valamelyik kanapé, bóbiskolok egyet. Közben megszárad a ruhám is.

Miközben Szondzsú nevet, kivillantja az összes elülső fogát.

Most pedig magadra hagylak.

* * *

Lehet, hogy Szondzsunak van igaza, a katonák magukkal vitték Csongdét, és eltemették valahol. Anyád azonban meg van győződve arról, hogy egy kórházban ápolják, és azért nem jelentkezett, mert még nem tért magához. Anyád a kisebbik bátyáddal tegnap délután idejött, hogy rábírjon, menj haza. Mikor kikötötted, hogy addig nem mész haza, amíg meg nem találd Csongdét, kijelentette, hogy az intenzív osztályokon kellene érdeklődnöd, és kérte, hogy együtt nézzétek végig a kórházakat.

Megmarkolta az egyenruhád ujját.

Tudod te, hogy mennyire megrémültem, mikor hallottam, hogy itt láttak téged? Istenem, ez a sok holttest, nem félsz?

Egy félmosollyal válaszoltál:

A katonáktól kell félni. Mégis mitől lennének félelmetesek a halottak?

A kisebbik bátyád elfehéredett. Kitűnő tanuló volt, gyerekkorában mást sem csinált, csak tanult. Az egyetemi felvételi vizsgán aztán hibát hibára halmozott. Már harmadszorra próbálkozott. Az apátoktól örökölte a széles arcát és a vastag szakállát, amitől sokkal öregebbnek nézett ki tizenkilenc évesnél. Az idősebbik bátyád, a kilencedik fizetési fokozatban lévő szülői hivatalnok sokkal finomabb testfelépítésű, már-már jóképűnek lehet nevezni. Mikor ünnepnapokon hazajön Kvangdzsuba, és együtt vagytok, mindig a kisebbik bátyádat hiszik a legidősebbnek közületek.

A Speciális Haderő Parancsnokság ejtőernyősei tankokkal és géppuskákkal vannak felszerelve. Szerinted meg fognak ijedni a háború óta kézbe sem vett, elhasznált puskákat szorongató civilektől? Szerinted ezért nem jöttek még vissza a városba? Csak várják a parancsot. Ha itt találják, mikor visszatérnek, meg fognak ölni.

Visszahőkölsz egy lépést, attól tartasz, hogy nyakon vág, aztán csak válaszolsz:

Miért ölnének meg? Én csak segíték itt ebben-abbán.

Kiszabadulsz anyád kezei közül.

Még segíték, aztán hazamegyek. Miután megtaláltam Csongdét, intesz nekik zavartan, majd beszaladsz a tornacsarnokba.

* * *

A fokozatosan tisztuló ég hirtelen ragyogni kezd. Felállsz, és jobb oldalról körbesétálsz az épületet. A tér szinte teljesen üres, a tömeg eloszlott. Csak a gyászolók maradtak fekete-fehér, két-három fős csoportokban a szökőkút körül. Egy csapat férfi segítségével a koporsókat emelik az emelvény alól a teherautóra. Hunyorogva próbálsz kivenni az egyes arcokat, a szemhéjad beleremeg a tűző napfénybe. Apró görcsök az arcod izmaiban.

Semmi sem volt igaz abból, amit az első nap mondtál Unszoknak és Szondzsunak a Tartományi Hivatalban.

Ugyanezen a téren néhány napja még embertömeg tüntetett, kalapos öregek, tizenkét éves fiúk és színes esernyőt szorongató nők, aznap, mikor a vonatállomás előtt lelőtt két férfi holttestét egy kézikocsira helyezték, és ott tolták a masírozó tömeg előtt, nem a szomszédod látta utoljára Csongdét, hanem te magad. Nemcsak megpillantottad messziről, elég közel voltál ahhoz, hogy lásd, mikor a golyó az oldalába csapódott. Először még kart karba öltve, izgatottan próbáltatok a menet elejére jutni. De aztán a lövések fülsüketítő zaja sivített a délutánba, mindenki lökdösődni és tolongani kezdett, és próbált arra futni, amerről jöttetek. Semmi gond, vaktöltény, kiáltotta valaki, egy csoport ember megint megindult előre, Csongde keze pedig kicsúszott a tiedből a felfordulásban. Egy újabb fülsüketítő sorozat következett, Csongde pedig oldalra esett. Futottál, ahogy csak tudtál. Egy elektromos készülékeket áruló boltnál, a leeresztett redőny mellett nekivetted hátad a falnak. Három idősebb férfi állt melletted. Egy negyedik, aki úgy tűnt, velük volt, feléjük szaladt, mikor vérsugár tört elő a vállából, és az arcára esett.

Istenem, a tetőkön vannak, dadogta az egyik férfi melletted. A tetőről lőtték le Jongjut.

Jött a következő sorozat a mellettedek álló épület tetejéről. Jongjut pedig, akinek már sikerült lábra állnia, mintha hátralökte volna valaki. A hasából előtörő vér eláztatta a mellkasát. A melletted álló férfiakra néztél. Senki sem szólt egy szót sem. Aki az előbb még beszélt, némán rázkódott, a keze a száján.

Egy pillanatra nyitottad ki csak a szemedet, és egy tucatnyi embert láttál az út közepén heverni.

Mintha láttál volna egy világoskék tréningnadrágot is, olyat, mint a tiéd. A cipő nélküli lábak – mégis mi történt az edzőcipőivel? –

megrándultak. Már éppen odarohantál volna, mikor a melletted álló férfi lefogott. Éppen akkor futott ki három fiatalember a szomszéd sikátorból. Felkapták volna a hónaljuknál fogva a fekvő testeket, de ekkor megint puskaropogást lehetett hallani a tér központjában álló katonák felől. A fiatalemberek összerogytak, mint a bábok, melyeknek elvágta a drójtjait. Benéztél az utca túlsó oldalába torkolló széles sikátorba. Három tucat férfi és nő vetette a hátát a falnak, megmerevedett csoportkép, a szemük az előttük zajló jelenetre tapadt.

Nagyjából három perccel azután, hogy elhallgattak a fegyverek, egy apró alak rohant a színre, egy pillanatig sem tétovázott. Futott, ahogy csak tudott, az egyik földön fekvő test felé. Mikor megszólalt a neki szánt gyors sorozat, a válladat markoló, és nem eresztő férfi eltakarta a szemed.

Ha odamész, meghalsz.

Amint elvette a kezét, megpillantottál a szemben lévő sikátorból egy fiatal lány felé rohanó két férfit, mintha egy hatalmas mágnes húzta volna őket, megragadták a kezeit, és felemelték. Most egyértelműen a tetőről szóltak a fegyverek. A két férfi előrebecskázott.

Ezután senki sem próbált megmenteni senkit.

Nagyjából tíz percnyi súlyos csendet követően néhány tucat katona kilépett a menetszlopából, és kettesével a közelükben lévő, elterült testekhez léptek. Gyorsan és módszeresen tették a dolguk, odahúzták a testeket a csapatokhoz. Mintha csak erre vártak volna, egy tucat férfi kirohant a szemben lévő sikátorból, és felemelték a közelükben fekvő embereket. Ezúttal nem dördültek lövések. A fal védelmében melletted álló férfiak otthagytak, hogy elhúzzanak néhány utolsókat rúgó embert. Te mégsem mozdultál, nem segítettél Csongdénak. Egyedül maradtál, féltél, csak arra tudtál koncentrálni, hogy ne kerülj bele a mesterlövészek célkeresztjébe, gyorsan eliszkoltál a fal mellett, az arcodat a tégláknak vetve, háttal a tér felé.

* * *

Aznap délután csendes volt a ház. A felfordulás ellenére anyád kinyitotta a család bőrüzletét a Tein piacon, apád pedig, aki egy nehéz doboznyi bőrt cipelve meghúzta a hátát, a hátsó szobában feküdt. Kinyitottad a kaput – az egyik ajtószárnyat sohasem zártatok be –, a fém a könyök súrlódott. Az udvaron már hallottad a kisebbik bátyádat, ahogy a szobájában angol szavakat ismételi.

Tongho? hallottad tisztán apád hangját a hátsó szobából. Hazajöttél, Tongho?

Nem válaszoltál.

Tongho, ha te vagy az, gyere, és taposd meg egy kicsit a hátamat!

Mintha meg sem hallottad volna, átvágysz a virágágyáson, és megnyomod a kút fogantyúját. Hideg, tiszta víz ömlik a nikkel mosdótálba. Először a kezedet vizezed be, majd az arcodat. Lehajolsz, a víz pedig végigfolyik az állkapcsodon egészen a torkodig.

Tongho, te vagy az, igaz? Gyere be egy kicsit!

A víztől csöpögő kezedet a szemedhez nyomod, így állsz a kőteraszon. Egy idő múlva kilépsz az edzőcipődből a fa verandára, majd kinyitod a nappali ajtaját. Apád a szoba közepén fekszik, még érezni a köpölyözés szagát.

Mostanában újra rakoncátlankodik a hátam. Egyszerűen nem tudok felkelni. Rálépsz ott a derekamnál?

Lehúzod a zoknidat, és a jobb lábaddal finoman arra a részre lépsz, amit apád mondott, vigyázol, hogy ne a teljes súlyoddal nehezedj rá.

Merre jártál mostanában? Anyád állandóan hívogat, és azt kérdezi, hogy otthon vagy-e már. Nem biztonságos, még itt a környéken se, amíg tüntetnek. Múlt éjjel lőttek az állomásnál, és néhányan meg is haltak... Még kimondani is szörnyű. Pusztá kézzel szembeszállni a puszkákkal?

Gyakorlott mozdulattal lábat váltasz, és finoman az apád gerince és keresztcsontja közti területre lépsz.

Igen, ott, pontosan ott... De jólesik!

A nappaliból a konyha melletti szobádba mész. Összegömbölyödsz a papírral borított padlón. Olyan gyorsan magába szippant az alvás,

mintha eszméletedet vesztetted volna, de csak percekig alszol, és már el is taszít magától a rémisztő álm, melynek részleteit azonnal elfelejted. Az éberén töltött óráid azonban rémületesebbek bármilyen álomnál. A kapunál található toldaléképület szobájából, ahol Csongde lakik a nővérel, egy pissenést sem lehet hallani. Besötétedik majd, és semmi sem változik. Nem kapcsolják fel a lámpát. A kulcs is ott árválkodik majd a kőterasznál álló sötétbarna mázas korsó fenekén. Nem nyúl hozzá senki.

A szoba csendjében heverve magad elé idézed Csongde arcát. A halványkék, lötyögően bő tréningnadrágot. Alig jutsz lélegzethez, mintha tűzlabda lüktetne a gyomorszájadban. Kapkodod a levegőt, és megpróbálsz arra gondolni, hogyan festett Csongde egy szokványos napon, vagy éppen hogyan festene most, ahogy betolja a főkaput és az udvarra lép, mintha mi sem történt volna. Csongde, aki még nem esett át a kamaszkori növekedésen. Nővére, Csongmi mindig, a nehéz időkben is hozott neki tejet, és abban reménykedett, hogy attól majd megnő. Csongde, akinek annyira előnytelen volt az ábrázata, alig lehetett elhinni, hogy Csongmi testvére. A fiú, akiben a lapos orra és aprócska szemei ellenére is volt valami vonzó, és ha felszegte az orrát és kivillantotta fülig érő mosolyát, megvidámodott, aki látta. Mikor pedig az iskolai vetélkedőn az arcát gömbölyűre fújva diszkótáncot adott elő, még abból a tanárból is kitört a nevetés, akitől egyébként az egész iskola rettegett. Akit a tanuláznál jobban érdekelt, hogy pénzt szerezzen. Akit a nővére mégis arra kényszerített, hogy a főiskolai felvételig tanuljon. Aki mégis úgy kézbesített újságot, hogy a nővére nem tudott róla, dacolva a tél beállta után az arcát vörösre korbácsoló, csípős esti széllel. Akinek csúnya szemölcs volt a kézfejen. Aki, mikor tollasoztatok az udvaron, állandóan csak lecsapni tudott, mintha a dél-koreai válogatott tagjaként játszana sorsdöntő játszmát.

Csongde, aki könnyedén süllyesztette el az iskolatáskájába a táblatörlő rongyot. Ez meg minek kell neked? A nővéremnek adom. Ő meg mit csinál vele? Állandóan erről beszél. Ez maradt meg neki a középiskolából. Egy táblatörlő rongy? Unalmas lehetett. Nem a rongy, hanem egy történet. Április elsején a diákok teljesen teleírták a táblát. Ugratás volt, hogy a tanárnak jó sokáig kelljen törölgetnie, mielőtt elkezdheti az órát. De mikor bejött a tanár az osztályba, azonnal

üvöltözni kezdett. Ki a hetes a héten? A nővérem volt az. Az osztály már elkezdte az órát, ő pedig a folyosó ablakából lógatta ki a rongyot, és egy bottal ütötte, hogy kiszálljon belőle a krétapor. Vicces, nem igaz? Két évig járt középiskolába, és ez maradt meg neki belőle.

A tenyered a hideg papírral borított padlónak támasztva lassan feltápászkodtál. Az ajtóhoz mentél, félretoltad, és felvetted a papucsodat. Keresztülcsoszogtál a szűk udvaron, és megálltál a toldaléképület előtt. Belenyúltál a mázas korsóba, a karod a válladig belesüllyed, miközben az alját tapogatod. A kulcs zörögve nekiütődött a korsó oldalának, az ujjaiddal a tenyeredbe húztad, és kihalásztad a sulyok és a kalapács alól. Kinyílt a toldaléképület ajtaja. Kiléptél a papucsodból, és megindultál befelé.

A szobában nem járt senki, mióta utoljára itt jártál. A napló még ott hevert az asztalon kinyitva, ahogy vasárnap este, mikor Csongde már majdnem elsírta magát, te pedig azzal próbáltad megnyugtatni, hogy írjon egy listát azokról a helyekről, ahova Csongmi mehetett. Az esti iskola, a gyár, a templom, ahova időnként járt, az unokabátyja Ilgok-dongban. Másnap reggel felhívtátok az összes helyet, de sehol sem találtátok Csongmit.

Ott álltál a szoba közepén, sötétedett, te pedig a kézfejeddel dörzsölted a szemedet. Dörzsölted, amíg fel nem forrósodott, és puhává nem vált a hús a szemed körül. Megpróbáltál leülni Csongde asztalához, majd arccal lefelé a padlóra feküdtél. Az öklödet a lüktetni kezdő szegycsontod gödrébe nyomtad. Ha Csongmi ebben a pillanatban bejött volna a főkapun, odarohansz hozzá, letérdelsz elé, és könyörögsz, hogy nézze meg a holttesteket a Tartományi Hivatalban. Hátha ott van Csongde. *Talán nem a barátod? Talán nem egy emberi lény ő is?* Ezeket a kérdéseket üvöltené feléd Csongmi, miközben neked esne. Te pedig könyörögnél, hogy bocsásson meg.

* * *

Akárcsak az öccse, Csongmi is kisebb a koránál. Rövid bubifrizurájával hátulról úgy fest, mint egy középiskolás, vagy

általános iskolás végzős diák, pedig már betöltötte a tizenkilencet. Szemből is könnyen elsőéves középiskolásnak lehet nézni, különösen, mert csak egyszerűen szokta sminkelni magát, ha egyáltalán. A lába dagadt volt az egész napos ácsorgástól, de azért magas sarkú cipőben ment munkába és jött haza. Nem olyan személyiség volt, aki bárkinek is nekiesett, finom léptei és halk hangja miatt alig lehetett elképzelni, milyen, mikor elveszíti a béketűrését. Csongde szerint mindezek ellenére megvolt a véleménye bizonyos dolgokról, és egy vitában meg is tudta védeni. Az emberek nem ismerik. Csökönyösebb, mint az apám.

A két év alatt, amíg ő és Csongde a toldaléképületben laktak, egyszer sem volt alkalmad rendesen elbeszélgetni Csongmival. Egy textilgyárban dolgozott, gyakran az éjszakai műszakban. Csongde is sokszor későn ért haza az újságkihordás miatt, bár a nővére úgy tudta, hogy a könyvtárban tanul, így az első télen gyakran elaludt a tűz a kályhájukban. Mikor Csongmi előbb ért haza, mint az öccse, egy idő után puha kopogtatást hallottál az ajtódon. Kimerült arccal nézett rád, a haja a füle mögé igazítva. Elnézést, a tűz... Mintha az is nehezebbre esett volna, hogy kinyissa a száját. Ilyenkor mindig felpattantál, odasiattól a kályhához, a fogóval kiszedtél néhány izzó széndarabot, és beletetted a hosszú fülekkel ellátott edénybe, amit Csongmi tartott. Köszönöm, fogalmam sincs, hogy kell csinálni, mondta mindig.

Tavaly télen történt, hogy ennél valamivel hosszabb beszélgetést folytattatok. Amint Csongde hazaért az iskolából, sarokba dobta a táskáját, és elindult kihordani az újságokat. Még nem ért haza, mikor a nővérenek félreismerhetetlen kopogására lettél figyelmes. Úgy kopogott, mintha attól tartott volna, hogy kárt tesz az ajtóban, mintha puha rongyokat tekert volna az ujjai hegyére. Rögtön kinyitottad az ajtót, és kiléptél a konyhába.

Nincsenek meg véletlenül az elsőéves tankönyveid?

Az elsőévesek? ismételed meg tompán, aztán elmagyarázza, hogy decembertől szeretne az esti iskolába járni.

Megváltozott a világ, mióta meggyilkolták Pak elnököt. A munkásmozgalom erőre kapott, a főnökök nem kényszeríthetnek többé arra, hogy állandóan túlórázzunk. Nőni fognak a fizetések. Ez számomra egy fontos lehetőség, és ki akarom használni. Megint

tanulni szeretnék, de már olyan régen otthagytam az iskolát, hogy nem vagyok biztos benne, hogy egyszerűen csak folytatni tudom majd. Először is át szeretném ismételni az elsőéves anyagot... aztán, ha majd Csongde elkezdi a szünetet, a másodéves anyagba is belekezek.

Megkéred, hogy várjon egy kicsit, és felkapaszkodsz a padlásra. Mikor aztán újra megjelenysz egy kupac poros tankönyvvel, kikerekedik a szeme.

Istenem... Milyen rendes fiú vagy, hogy megőrizted ezeket! Csongde mindent kidobál, amire már nincsen szüksége.

Átvette a könyveket, és közben hozzátette:

Kérlek, ne mondd ezt el Csongdénak! Tudja, hogy miatta nem tudtam folytatni az iskolát, és lelkiismeret-furdalása is van miatta. Ne tudjon erről, amíg nem sikerültek a felvételi vizsgáim.

Ott állsz, a mosolygós arcába nézel, megrökönyödsz a korábban nem tapasztalt kitárulkozáson, a kivirágozva ragyogó szemein, ahogy a zárt bimbóból kipattannak a halvány szirmok.

Lehet, hogy ha majd Csongde egyetemre megy, és én is keményen tanulok, követhetem a példáját.

Kétkelkedtél benne, hogy sokáig titokban tudja majd tartani azt, hogy tanul. Ha a hazatérő Csongde rányit, ahogy a tankönyveket bújja, mégis hova rejti el azokat az aprócska szobában? Talán a sovány háta mögé? Csongde általában késő estig írta a házi feladatát, ezért az sem volt lehetséges, hogy megvárja, míg elalszik, és utána kezdjen el tanulni.

Hamarosan a kétségeid helyét meghittebb képek foglalták el. Az alvó Csongde fejétől néhány centiméterre a tankönyvedet kinyitó puha ujjak. Ahogy az alig mozgó ajkai megismétlik: *Istenem, milyen rendes fiú, hogy megőrizte ezeket...* A barátságos tekintete. A kimerült mosolya. A puha ruhába csavart ujjak kopogása. Csak forgolódsz a képek gyötrelmében, nem jön álom a szemedre. És mikor kora reggel hallod, hogy a kúthoz lép az udvaron, hogy megmossa az arcát, a takaróddal együtt az ajtóhoz kúszol, a füledet a papírra tapasztod, csukott szemedre pedig álom nehezedik.

A második koporsókat szállító teherautó is megáll a tornacsarnok előtt. A nap laposan tűz, így a szokásosnál is jobban hunyorogsz, de végül megpillantod az anyósülésből kiszálló Csinszut. Elszánt léptekkel jön feléd.

Hatkor bezárjuk az ajtókat. Addigra menj haza.

Dadogni kezdesz:

És ki fog vigyázni azokra ott bent?

A katonák éjszaka visszajönnek a városba. A gyászolókat is hazaküldjük. Senki sem maradhat itt hat után.

Itt csak halottak vannak, miért jönnek ide egyáltalán a katonák?

A kórházban fekvő sebesültek is a csürhéhez tartoznak számukra, akikkel el kell bánni. Szerinted nem foglalkoznak majd a holttestekkel és a gyászoló családtagokkal?

Csinszu magában tartja azt, ami még a szívét nyomja, otthagy, és megy a tornacsarnokba. Biztosan ugyanezt fogja közölni a gyászolókkal. A mellkasodhoz szorítod a könyvet, mint valami kincset, és a távolodó férfi után bámulsz, a felelősségtől nehéz vállaira. Hunyorogsz, hogy láthasd Csinszu vizes haját, ázott ingét, ázott farmernadrágját, és a bőlintó, vagy éppen fejüket rázó gyászolókat. Az egyik nő reszkető hangja egyre sivítőbb.

Egy lépést sem megyek arrébb. Itt fogok meghalni a gyerekem oldalán.

A terem legtávolabbi végében fekvő, leterített holttesteket szemléled, melyeket még senki sem azonosított. Aztán a sarokban heverő holttestre nézel. Mikor először láttad a Tartományi Hivatal folyosóján, rögtön Csongmi jutott az eszedbe. Az arc még nem kezdett rothadni, de a kés nyitotta mély sebek miatt nehezen lehetett felismerni. Mégis, valahogy hasonlított. A rakott szoknya. Igen, mindenképpen hasonlított.

Sokan hordanak ilyen szoknyát, nem igaz? Biztos vagy benne, hogy ilyen szoknyában ment el otthonról vasárnap? Ennyire rövid volt a haja? Ez a frizura nem inkább egy középiskolás lányé lehet? Csongmi mindig is a fogához verte a garast, hogy kijöjjenek a pénzükből, lehetséges, hogy kirúgott a hámból, és pedikűröshöz ment, pedig még el sem kezdődött a nyár? Sohasem láttad harisnya nélkül. Csak Csongde tudhatja, hogy az alig babszem nagyságú sötétkék folt a térdén az övé-e. Csak Csongde döntheti el

bizonyosan, hogy a nő, aki ott fekszik a sarokban, a nővére vagy valaki más.

Másfelől, ahhoz pedig Csongmira lenne szükséged, hogy megtaláld az öccsét. Ha a helyedben lenne, addig járná a város kórházait, amíg valamelyik kórteremben meg nem találná, pontosan abban a percben, mikor magához tér. Mint mikor tavaly februárban kirohant a házból, miután próbálta meggyőzni Csongmit, hogy inkább meghal, de nem fog főiskolára járni. Ha harmadikos lesz, szakmai tanulmányokba kezd, hogy minél hamarabb üzletelhessen. Csongde arcából kifutott a vér, mikor a nővére még aznap megtalálta egy képregényüzletben, és a fülénél fogva kirángatta onnan. Az anyád és a kisebbik bátyád hihetetlenül viccesnek találták, ahogy az aprócska, szerény, fiatal nő maga után húzta Csongdét. Még az egykedvű, hallgatag apád is majdnem elnevette magát, és többször is hangosan megköszöri a torkát. A testvérek bevették magukat a lakrészükbe, és még éjfél után is hallani lehetett az elfojtott szócsatájukat. Mikor a mély, motyogó hang megemelkedett, és megtelt érzelemmel, bizonyára puhítani akarta a másikat, és mikor, válaszul, a másik lett erősebb, az előbbit próbálta csillapítani, te pedig, mielőtt az álom mély szakadékába zuhantál, egyre kevésbé tudtad megkülönböztetni egymástól a vita és egymás kiengesztelésének hangjait, a halk nevetéseket és a közös sóhajtásokat.

* * *

Most pedig itt ülsz, a tornacsarnok bejárata melletti asztalnál.

A könyved az asztal bal oldalán, kinyitva, átnézed a neveket, számokat, telefonszámokat és címeiket, ellenőrzöd, hogy minden pontos-e, mielőtt nyomtatott nagybetűkkel A4-es papírlapra másolod azt, amit kell. Elengedhetetlen, hogy fel lehessen venni a kapcsolatot a gyászolókkal, még akkor is, ha ma éjszaka mindenkit megölnek, aki fegyvert fogott a városban. Senki sem segít az adatok átmásolásában és a koporsókhöz rögzítésében. Sietned kell, ha még hat óra előtt végezni akarsz.

Hallod, hogy valaki a neveden szólít.

Az anyád jelenik meg a két teherautó között. Ahogy közeledik, látod, hogy most nincsen vele a kisebbik bátyád. Az a szürke blúz és buggyos fekete nadrág van rajta, amit az üzletben szokott viselni, már-már egyenruhaként. Olyan, mint mindig, csak az általában makulátlan haja szenvedte meg az esőt.

Felállsz, és elkezdesz szaladni felé, annyira örülsz, hogy látod, nem is tudatosul benned, amit csinálsz, csak mikor már a felénél jársz a lépcsőnek. Zavarodottan megállsz, anyád pedig még azelőtt elkapja a karodat, hogy visszahátrálnál a tornacsarnok biztonságába:

Menjünk haza.

Megrántod a karodat, próbálsz kiszabadulni a szorításából, a karjának állhatatos, elkeseredett ereje ijesztő, egy fuldokló ember jut róla eszedbe. A másik kezeddal tudod csak egyenként lefejtetni az ujjait.

Jönnek a katonák. Menjünk haza, most azonnal.

Végül csak kiszabadulsz, és rögtön visszaroiansz az épületbe. Anyád próbál utánad menni, de a gyászolók sora megállítja. Arra várnak, hogy hazavihessék szeretteik koporsóját.

Hatkor bezárunk, anya.

Az egyik lábáról a másikra nehezedik, próbálja elkapni a tekinteted a sor túloldaláról. Csak a homlokát látod, a barázdái, mint síró csecsemők.

Ha bezártuk a kaput, tényleg hazamegyek.

A barázdák kisimulnak.

Mindenképpen gyere, mondja. Naplemente előtt érij haza. Vacsorára.

Még egy óra sem telt el azóta, hogy anyád hazament, mikor megpillantasz egy öregembert, aki lassan feléd tart. Felállsz. Távolról is világos, hogy az ódivatú barna zakója valamikor szebb napokat látott. Vakító fehér haja kivillan tusfekete, csúcsos kalapja alól, egy sétatálcára támaszkodva biceg előre. Ráarakod a papírlapokra a könyvet és a tollat, hogy ne fújja őket a szél szerteszét, és lemész a lépcsőn.

Kit tetszik keresni?

A fiamat és az unokámat.

Jó néhány foga hiányzik, ami nem könnyíti meg, hogy megértsd az erős tájszólását.

Höszunból jöttem, egy mezőgazdasági gép hozott el idáig, de a külvárosban le kellett szállnom róla, azt mondták, hogy nem mehetnek be a városba. Végül találtam egy ösvényt a hegyek között, amit nem őriztek a katonák. Nemrég értem ide.

Mély levegőt vesz. A szája körüli hamuszínű, ritkás szőrszálak végén nyálcseppek. Elképzelni sem tudod, hogy ez az öregember, aki még egy egyenes úton is alig tud végigmenni, hogyan verekedte át magát a hegyeken.

A legkisebb fiam néma... Nagyon lázas lett, még mikor kicsi volt. Azóta nem beszél. Néhány napja valaki, aki elmenekült a városból, azt mondta nekem, hogy a katonák agyonverték egy némát. Jó néhány nappal ezelőtt.

Belekarolsz az öregemberbe, és felsegíted a lépcsőkön.

A legidősebb fiam lánya a Csonnam Egyetemre jár, és az egyetem közelében bérel szobát. Tegnap este odamentem, és kiderült, hogy „tartózkodási helye ismeretlen”... A férfi, akitől a szobát bérl, már jó néhány napja nem látta, ahogy a szomszédai sem.

Belépsz a tornacsarnokba, és felveszed a maszkodat. Gyászruhát viselő nők csomagolják el az üvegeket, újságokat, jégzacskókat, portréfotókat. Családtagok veszekednek egymással, hogy hazavigyék-e a koporsót, vagy hagyják ott, ahol van.

Az öregember kiszabadul a karodból, visszautasítja a segítségedet. Megindul, az orrához gyűrött zsebkendőt szorít. Egyenként végignézi a még nem azonosított halottak arcát. A fejét rázza. A terem műanyag padlója a szokásos csikorgás helyett tompa puffanást hallat, mikor hozzáér a botja.

És azok ott? Miért van letakarva az arcuk?

A teljesen letakart holttestek csoportjára mutat.

Tétovázol, ez a kérdés mindig olyan rémületet kelt benned, hogy beleremegnek az ajkaid. Várod, hogy visszahajtsák a megannyi, rostjaiba vért és vizet felszívott pamut szemfedeleket; várod, hogy megint megpillantsd a hosszában széttépett arcokat, szétmarcangolt vállakat, blúzok alatt rothadó melleket. Éjjel, mikor néhány órát alszol a pincében található büfé egyik székén, újra átéled a képek

rettenetét. A tested belecsavarodik, ahogy a rémkép bajonettje az arcodba és a mellkasodba hatol.

Izmaid ellenállását, egy óriási mágnes taszítását leküzdve vezeted oda az öregembert a sarokba. Előre kell hajlnod, hogy felülkerekedj a taszításon. Földig hajolsz, és leveszed a szemfedeleket, a tekintetedet fogva tartja a kékes láng alatt lassan folyó átlátszó viasz.

Meddig maradnak a lelkek a testük mellett?

Tényleg felröppennek, mint valami madár? Vajon ettől remeg a gyertyaláng széle?

Bárcsak még rosszabb lenne a szemed, és minden, amit közelről láatsz, csak homályos, elmosódott folt lenne! Azonban amit most láatsz, az egyáltalán nem elmosódott. Nem engeded meg magadnak, hogy könnyebb legyen, nem csukod be a szemed, mikor felhajtod a vásznat, és akkor sem csukod be, mikor visszahajtod. Összeszorítod a vöröslő ajkaidat, a fogaidat, és arra gondolsz, hogy elmenekültél. Ha ez a nő, nem pedig Csongde zuhan a földre előtted, akkor is elmenekültél volna. Ha az egyik bátyád, az apád vagy az anyád, akkor is csak elmenekültél volna.

Az öregemberre nézel. Nem teszed fel neki a kérdést, hogy az unokája-e ez a nő. Vársz, türelmesen, majd ő beszél, mikor készen áll rá. *Nem lesz megbocsátás.* A szemébe nézel, a szemébe, ami megrándul, mint aki a világ legvisszataszítóbb dolgát látja. *Nem lesz megbocsátás. Nekem sem lesz.*

2

Fekete lélegzet

A testünk keresztformán feküdt egymáson.

A hasamra, rám merőlegesen, egy olyan ember testét dobták háttal, akivel sohasem találkoztam, rajta egy fiú, nálam idősebb, és éppen elég magas ahhoz, hogy a térdének kanyarulata a csupasz lábamnak feszüljön. A fiú haja az arcomhoz simult. Akkor még a testemben voltam, úgyhogy láttam mindent.

Felénk jöttek. Sisakok, és vöröskeresztes karszalagok a rögtönzött egyenruhák ujján, siettek. Ketten-ketten emeltek fel minket, és dobtak a katonai teherautóra. Mechanikusan, mintha rizseszsákokat pakolnának. Az arcom körül, a tarkómnál keringtem, belekapaszkodtam a körvonalaimba, hogy még a testemnél maradhassak. Furcsa, de egyedül voltam a teherautóban. A testek ott voltak persze, de senkit sem láttam, aki olyan lett volna, mint én. Az is lehet, hogy ott voltak, a teherautó határolta térben, de nem láttam és nem éreztem őket. Találkozunk majd a másvilágon, szokták mondani az emberek, de ezek a szavak ekkorra elveszítették az értelmüket.

Az összekeveredett testek, köztük az enyém is, ott zötykölődtek a teherautóban. Már elég vért veszítettem ahhoz, hogy leálljon a szívem, de a vér tovább szivárgott belőlem, az arcbőröm pedig vékony és áttetsző lett, mint az írólap. Mennyire furcsa volt a szemeimet abba a vértelen arcba zárva látni.

Ránk sötétedett, a teherautó pedig kifelé tartott a városból, mindkét oldalon sötétlő földek. Egy magas tölgyfákkal benőtt kisebb domb következett, majd egy vaskapu. A teherautó lassított, két ór tisztegett. Kétszer is hosszasan csikorgott a vas, először, mikor az örök kinyitották a kaput, másodszer pedig, mikor bezárták mögöttünk. A teherautó tovább kapaszkodott felfelé a dombra, majd egy tisztásra fordult, az egyik oldalon egy alacsony betonépület állt, a másikon tölgyfaerdő. Megálltunk.

Kiszálltak a teherautóból, hátrajöttek, eltolták a reteszt. Újra kettésével a tisztás közepére cipeltek minket, az egyik a lábunkat, a másik a karunkat fogta. A testem kezdett kicsúszni a hol erősebb, hol gyengébb szorításomból, mintha meg akart volna szabadulni tőlem, de elkeseredetten csak nem engedtem. Rápillantottam az alacsony épületre, a világító ablakokra. Tudni szerettem volna, hogy milyen épület az, ahova a testemet viszik.

A tisztás melletti bozótosba léptek, és az egyikőjük kézmozdulatokkal jelzett utasításainak megfelelően keresztformán dobták egymásra a testünket. Az enyém alulról a második volt, egyre jobban összelapult, ahogy lejjebb nyomták a felhalmozott többiek. Akármekkora is volt a nyomás, nem jött ki több vér belőlem, vagyis már biztosan elszivárgott az összes. A fejem hátralógott, és a fák homályában az arcom árnyéka lett saját magának, a szemeim becsukva, lefittyenő szám félig nyitva. Mikor végül egy szalmazsákot dobtak a legfelül fekvő emberre, a holttestekből épített toronyból egy hatalmas, tucatnyi szétálló lábon közlekedő mesebeli szörnyeteg lett.

* * *

Miután elmentek, teljesen ránk sötétedett. Lassan a nyugati égen időző homályos derengés is beleolvadt a minket beborító feketeségbe. Gyorsan felkapaszkodtam a torony tetejére, és a legfelülre rakott holttesten helyezkedtem el, hogy lássam a szürke felhőkön, a félhold fátylán átütő halovány fényt. A levelek és a bozótos ágai a fény útjába estek, az árnyékaik, mint rémületes tetoválások vetültek a halott arcokra.

Éjfél körül lehetett, mikor éreztem, hogy megérint az a leheletpuha, testetlen valami, arctalan árny, még nyelv sem volt hozzá, hogy megtestesülhessen. Kétségek és tudatlanság közepette vártam egy darabig, nem tudtam, hogy mi az, és hogyan álljak szóba vele. Senki sem mondta el nekem, hogyan kell megszólítani egy másik lelket.

Talán a másik is ugyanannyira zavarban volt, mint én. És bár nem állt rendelkezésünkre a nyelv, mégis felfogtuk a fizikai erőt, a

létezésünket a másik elméjében. Végül éreztem, hogy sóhajt, lemondóan, elfeledve, és újra egyedül hagyott.

Az éj csak mélyült, és mindez többször megismétlődött. Az árnyékom szélét csendes simítás borzolta, egy másik lélek jelenléte. Belefeledkezve gondolkodtunk azon, hogy ki lehet a másik, kezek, lábak, nyelv nélkül értünk a másikhoz, de sohasem gabalyodtunk egymásba. Szomorú lángok nyaldostak egy sima üvegfalat, és végül elillantak szótlanságban, nem tudtak felülkerekedni az akadályon. Minden egyes alkalommal, mikor éreztem, hogy egy árnyék továbbáll, felnéztem az éjszakai égre. Mennyire szerettem volna elhinni, hogy a felhőkbe burkolódzó félhold, az okosságtól ragyogó szem vigyáz rám! Valójában persze csak egy hatalmas, elhagyatott és teljesen mozdulatlan kőszikla volt, semmi más.

Ahogy közeledett a furcsa, eleven éjszaka vége, az ég fekete tintáját kezdte átítatni a hajnal halványkék fénye, és hirtelen te jutottál eszembe, Tongho. Igen, velem voltál aznap. Egészen addig a pillanatig, mikor hirtelen egy hideg ütést mértek az oldalamba, én pedig összeestem, mint egy rongybaba. Egészen addig, amíg a betonnak csapódó lépések zajában, dobhártyaszaggató fegyverropogásban a karjaim néma rémületükben az ég felé szegeződtek. Egészen addig, amíg meg nem éreztem, hogy a vérem melege a nyakamig és a tarkóimig kúszik. Egészen addig ott voltál velem.

* * *

Ciripeltek a tücskök. Rejtőző madarak kezdték el reggeli dalukat. Szél borzolta a sötét fák leveleit. A halvány nap megremegett a horizonton, majd megkezdte erőszakos, lenyűgöző útját az ég középpontja felé. A bozótban felhalmozott testek puhulni kezdtek a napon, és megindult a rothadás. A dongók és kérészek felhőként gyűltek a száradt fekete vér körül, egymáshoz dörzsölték az elülső végtagjaikat, ránk másztak, felröppentek, majd megint leszálltak. A testem szélére szorultam, szerettem volna megnézni, hogy vajon a te tested is ott van-e a holttest-toronyban, vajon egyike voltál-e az előző éjszaka lelkeinek, akiktől múltó simogatást kaptam. De nem tudtam

körülnézni, képtelen voltam elszakadni a mágneses erőt nyert testemtől. Nem tudtam mást nézni, csak a kísértetfehér arcomat.

Mindez addig folytatódott, amíg a nap már majdnem felért az ég közepére.

Már tudtam, hogy nem vagy itt.

Nem csak egyszerűen nem voltál ott a holttestek tornyában, még éltél. Bár a körülöttem gyülekező lelkek kilétére sehogyan sem tudtam rájönni, ha minden erőmmel magam elé idéztem valakit, valakit, akit ismerek, meg tudtam állapítani, hogy életben van-e. Tényleg tudtam, hogy élsz, de ez nem hozott megnyugvást. Rémisztő volt rágondolnom, hogy az ismeretlen bozótosban, a fokozatosan darabjaikra hulló testek alatt egyedül vagyok, idegenek között.

De nem is ez volt a legrémisztőbb.

Miközben megpróbáltam felülkerekedni a rajtam elhatalmasodó félelmen, eszembe jutott a nővérem. Néztem a dél felé haladva ívet leíró lángoló napot, majd úgy meredtem az arcomra, mintha be szerettem volna furakodni a lecsukott szemhéjaim alá, és a nővéremre gondoltam, csakis rá. Olyan fájdalmat éreztem, hogy szinte szétszakadtam belé. Meghalt. Előbb halt meg, mint én. Nem volt nyelvem vagy hangom, a kiáltásom vérrel és más folyadékokkal buggyant ki a testemből. A lelkemnek nem voltak szemei. Mégis honnan jött a vér? Milyen idegvégződéseken sült ki a fájdalom? A mozdulatlan arcomra bámultam. A koszos kezeim még sohasem voltak ennyire mozdulatlanok. Az ujjaimon, a vizenyős vértől téglaszínűvé vált körmeimen néma vöröshangyák másztak.

* * *

Nem éreztem magam tizenötnek többé. Harmincöt, negyvenöt, jöttek a számok, és nem volt megállás. Még hatvanöt és hetvenöt sem foglalta magába azt, amivé lettem.

Nem voltam többé Csongde, az osztály törpéje. Nem voltam többé Pak Csongde, akinek a szeretetet és a félelmet is a nővére jelentette. Elöntött valami furcsa erőszakosság, mely azonban nem a halálom tényéből eredt, hanem azokból a gondolatokból, melyek nem hagytak nyugodni, a kérdésekből, melyekre meg kellett tudnom a

választ. Ki ölt meg, ki ölte meg a nővéremet, és miért. Minél többet foglalkoztam ezekkel a kérdésekkel, úgy lett egyre nagyobb bennem ez az új erő. Az egyre csak csörgedező vér, a szemek és az arcok nélküli helyről érkező vér sötét lett, besűrűsödött, ragadós, szirupos váladékká vált.

A nővérem lelkének is lennie kell valahol, de mégis merre találok? Már nem volt testünk, így feltehetően nem volt szükség fizikai közelségre ahhoz, hogy találkozhassunk. De hogyan ismerjük meg egymást a testünk nélkül? Hogyan veszem majd észre a nővérem árnyékát?

A testem egyre csak rothadt. Egyre több kérész fészkelte bele magát nyílt sebeimbe. Dongók másztak lassan az ajkaimon és a szemöldökömön, egymáshoz dörzsölték sötét, vékony lábaikat. Mikor aztán megint sötétedni kezdett, és a tölgyfák koronáján át narancsszínű fénysugarak vetültek a földre, belefáradva a töprengésbe, hogy merre lehet a nővérem, inkább a többiekkel kezdtem el foglalkozni. Azokkal, akik engem öltek meg, és azokkal, akik őt. Hol voltak ebben a pillanatban? Ha nem is haltak meg, volt lelkük, ezért ha rájuk koncentráltam, megérezhettem, megérintettem őket. Meg akartam szabadulni a testemtől, ahogy egy kígyó leveti a bőrét. Le akartam választani ezt a pókhálóvékony és feszes, táguló majd összehúzódó pusztá erőt a mozdulatlan, rothadó húsdarabról. Szabadon szerettem volna odarepülni hozzájuk, hogy megkérdezzem, miért öltetek meg. Miért öltétek meg a nővéremet, mégis mit tettetek vele?

A kinyíló, majd újra bezáruló vaskapu csikorgása belehasított az éjszaka csöndjébe. Egyre közelebből lehetett hallani a motor zaját. A teherautó reflektorainak ikersugara élesen pásztázta végig a földet. Mikor a fénysugarak a testünkre vetültek, a levelek és ágak árnyékai, a fekete tetoválások minden egyes arcon végigtáncoltak.

Ezúttal csak ketten voltak. Egyenként cipelték hozzánk a legfrissebb holttesteket. Összesen öt testet; négynek a koponyáját valami tompa fegyverrel zúzták be, a mellkasukra vér fröccsent; egy pedig kékcsíkos kórházi köpenyt viselt. Mellettünk halmozták fel őket, megint csak keresztformán. Az utolsó a kórházi köpenyes volt, a toronyra megint szalmazsák került, a két katona pedig elsietett. A tekintetemet a barázdált szemöldökökre, az üres szemükre

szegeztem, és megértettem, hogy a testünk egyetlen nap alatt szörnyűséges szagot kezdett el árasztani.

Elindították a teherautó motorját, én pedig az új testek felé röppentem. Nem voltam egyedül, az újak körül lelkeket éreztem. A négy bezúzott koponyájú közül három férfi volt, egy pedig nő. A ruhájukról még mindig vizes vér csordogált. Talán valaki lelocsolta a fejüket, az arcuk viszonylag tiszta volt a többi testrészükhöz képest. A kórházi egyenruhás fiatal férfi egyértelműen különbözött a többitől. A szalmazsák, mint valami paplan hevert a mellkasán, ő pedig tisztább és rendezettebb volt a többinél. Valaki megmosdatta. Valaki összevarrta a sebeit, és kötést helyezett oda, ahova kellett. A feje köré csavart kötés fehéren világított a sötétségben. Testek voltunk, holttestek, ebben az értelemben nem volt köztünk különbség, de a fiatal férfi testét megneemesítette a hozzáérő kezek nyoma, az, hogy valaki foglalkozott vele, nagyra becsülte őt. Irigyeltem és elszomorodtam. Én csak egy kifícamodott test voltam a többiek alatt, szégyellni való, visszataszító.

Ettől a pillanattól fogva gyűlöltem a testemet. Az egymásra dobált húsdarabokat. A napsütésben bűzlő koszos, rohadó arcunkat.

* * *

Bárcsak be tudnám csukni a szememet!

Bárcsak nem látnám a testünket, az egyetlen tömegbe egyesült gennyedző húst, egy soklábú szörny rothadó tetemét! Bárcsak aludni tudnék, tényleg aludni, nem pedig pislákolni ebben a homályos ébrenlétben! Bárcsak belezuhanhatnék éjsötét tudatom mélyébe!

Bárcsak el tudnék rejtőzni az álmaimban!

Vagy akár az emlékeimben.

Bárcsak vissza tudnék menni tavaly nyárig, a folyosón várnám megint, hogy véget érjen az órád, türelmetlenül egyik lábamról a másikra nehezednék. A pillanatig, mikor az osztályfőnököd megjelent a folyosón, odajött, és sietve megigazította az egyenruhámat. A pillanatig, mikor mindegyik osztálytársad kijött a teremből, én pedig beléptem, és láttam, hogy a táblát töröld.

Mit művelsz?

Én vagyok a hetes.

Mint múlt héten?

Más lett volna, de randija van, úgyhogy cseréltem vele.

Tökfej.

A pillanat, mikor összetalálkoztunk a tekintetünk, és gondtalanul neveltünk. A pillanat, mikor a kréta por az orromba kúszott, és majdnem eltüsszentettem magam. A pillanat, mikor lopva a táskámba raktam a törlőrongyot, amit az előbb ráztál ki. A pillanat, mikor az elképedt arcodba néztem, és túlzások, szomorúság vagy szégyen nélkül elmondtam a nővérem történetét.

Aznap éjjel a hasamig húzott takaróval feküdtem, és úgy tettem, mintha aludnék. A nővérem megint későn ért haza a műszakja végeztével, hallottam, ahogy a mosogatóra rakja a kinyitható asztalt, vizet kever a kihűlt rizséhez. Éppen hogy csak csíknnyira nyitottam a szememet a sötétben, néztem őt, ahogy kezét mos, fogat mos, majd lábujjhegyen az ablakhoz lép, hogy ellenőrizze, rendesen ég-e még a szűnyogriasztó. Akkor vette észre a táblatörlő ruhát, amit az ablakpárkányra raktam, és elnevette magát. Először halkán, mintha csak sóhajtott volna, de néhány pillanattal később kitört belőle a nevetés.

Megrázta a fejét, felvette a törlőrongyot, majd visszarakta. Ahogy szokta, az ágyneműjét olyan messzire terítette ki a fűtött padlón, amennyire a szűkös hely csak engedte, de aztán a térdén csúszva odajött hozzám. Összeszorítottam a szemem, és éreztem, ahogy végigsimít a homlokomon, az arcomon, aztán hallottam, ahogy csöndesen visszamegy az ágyneműjéhez, ahogy maga köré csavarja a takarót. Újra hallani lehetett a kacagását a sötétben. Először halkán, mint egy sóhajzás, majd néhány másodperccel később kitört belőle egy rövid nevetés.

Ezzel az emlékekkel kellett beérem a koromsötét bozótosban. Minden aprócska érzést fel kellett idéznem arról az éjszakáról, mikor még volt testem. A nedves, hideg szelet, ami késő éjszaka beszökött az ablakon át, a szél puha zizegését a csupasz talpamon. Az alvó nővérem testápolójának alig érezhető illatát, mely összekeveredett a vállaira és hátára ragasztott fájdalomcsillapító tapaszok mentolszagával. A tücsköket az udvaron, halk, szinte hang nélküli ciripelésüket. A szobánk előtt égbeszökő mályvarózsát. A szobánkkal

szembeni cementtégla falra felkúszó, tarka színekben pompázó vadrózsát. Az arcomat, amit a nővérem kétszer is megsimogatott. A csukott szemű arcomat, amit szeretett.

* * *

Több emlékre volt szükségem.

Egyre gyorsabban kellett felidézniem őket.

A nyári éjszakákat, mikor az udvaron mostam meg a nyakamat és a hátamat. A hideg vízsugarat, amit a fémvödörbe pumpáltál, aztán ragyogó drágakövekre hullott szertesét, mikor az izzadt hátamra locsoltad. Mennyire neveltél, ahogy rázott a hideg és óóó-t kiáltottam.

Mikor a folyó mellett bicikliztem, bele az erős szembeszélbe. A fehér ingem úgy csapkodott, mint egy madár szárnya. A nevemet kiáltottad, ahogy jöttél mögöttem, én pedig erre még gyorsabban tapostam a pedált. Mekkora jókedv fogott el, mikor sikerült még jobban lehangyjalak, és egyre messzebről hallottam a hangodat!

Vasárnap volt, Buddha születésnapja. Kangdzsinba mentem a nővéremmel, hogy tiszteletemet tegyem anyám előtt a templomban. A távolsági busz ablakán túl a tavaszi rizsföldek. Nővérekém, a világ egy gömbölyű akvárium. A rizsföldeket borító tiszta víz tükörsima volt, még az ültetés előtt jártunk, csak a végtelen ég tükröződött vissza benne. Akácillat szűrődött be a csukott ablakon, beleremegtek az orrcimpáim.

A főtt krumpli, amit a nővéremtől kaptam, megégette a nyelvem, gyorsan fújogattam, majd próbáltam valahogy a számba rakni.

A görögdinnye húsa ikrás volt, mint a kristálycukor, meg sem próbáltam kiszedegetni belőle a csillogó fekete magokat.

Hazarohanni, otthon a nővérem vár rám, a kabátom alatt becsomagolt krizantémkenyér, a lábam már elzsibbadt a hidegtől, a péksütemény a mellkasomat melegíti.

Arra vágni, hogy megnőjek végre.

Hogy meg tudjak csinálni negyven fekvőtámaszt.

Vágni, hogy egy nőt tarthassak a karjaim közt. Az elsőt, aki megengedi nekem, hogy átöleljem. Még nem tudtam, hogy milyen

lesz az arca, de mennyire vágytam, hogy a remegő ujjaim megérinthessék a szíve határát.

* * *

*Az oldalam gennyes sebére gondolok.
A golyóra, ami belecsapódott.
A furcsa hidegre, a tompának érzett erőre, mikor becsapódott.
A rögvest a belsőmben lüktető tűzgolyóra.
A lyukra a túloldalon, ahol kiröppent, a forró vért magával rántva.
A fegyver csövére, ahonnan kilőtték.
A sima ravaszra.
A szemre, ami célba vett.
Azok szemére, akik kiadták a tűzparancsot.*

Látni szeretném az arcukat, elsuhanni a csukott szemhéjuk felett, az álmukba csusszanni, egy éjszakán át a homlokukon és szemhéjukon időzni, míg a rémálmaiktól csordulnak túl a szemeim, a szemeim, melyekből közben kifolyik minden vér. Míg meg nem hallják a hangom, a kérdést, hogy miért.

* * *

Teltek-múltak a napok és az éjszakák. Egymást követték a kékes homályban úszó hajnalok és alkonyok. A nap útján kívül csak a katonai teherautók motorjának zúgása jelezte az idő múlását, éjszakai hangzavar, a sötétbe hatoló két reflektorsugár.

Minden alkalommal, mikor megjelentek, egy újabb tornyot építettek testekből, szalmazsákkal a tetején. Betört koponyák, kiugrott vállak, csak néhány testet ért golyó. Időnként pedig szinte sérülésmentes testeket is hoztak, tiszta kórházi köpenybe öltöztetve, kötésekkel ellátva.

Egyszer mintha tíz fej nélküli testet raktak volna egymásra. Először arra gondoltam, hogy lefejezték mindegyiket, de aztán

megláttam, hogy fehér festékekkel kenték be az arcukat. Azonnal visszahőköltem. A hátrahajló nyakakon rikító fehér arcok a bozotos felé néztek. A levegőbe bámultak, tökéletesen üres tekintettel.

* * *

Ezek a testek mind ott voltak aznap az utcán?

Ott voltak mellettem, talán egymáshoz is értünk az egyként hullámzó hangú emberi tömeg részeként, kiáltozva, énekelve és éljenezve, ahogy buszok és taxik araszoltak át a tömegen, és a lámpáikat meggyújtva jelezték, hogy velünk vannak?

Mi történt azok holttestével, akiket a pályaudvar előtt lőttek le, és amelyeket néhány tüntető kézikocsira helyezve tolt a tömeg előtt? Mi történt azokkal a levegőben szinte már illetlenül lengedező, csupasz lábakkal? Láttam, hogy összerezzenél, mikor megláttad őket. Pislogtál, a szempilláid nyugtalanul remegtek. Megragadtam a kezéd, és húztalak előre, a csoport eleje felé, a katonáink lönek, motyogtad magadban értetlenül. Ránk lönek. Minden erőmet megfeszítve húztalak előre, és énekelni kezdtem, mikor láttam, hogy már majdnem elsírtad magad. A himnuszt énekeltem a többiekkel, belesajdult a torkom. Énekeltem, amíg oldalba nem talált a tűzforró töltény. Amíg meg nem szabadultam a fehérre festett arcoktól.

* * *

Leggyorsabban a torony alján fekvő testek rohadtak, lyukakat rágtak beléjük a fehér férgek, míg aztán egy négyzetcentiméter sértetlen bőr sem maradt. Csendben néztem az elfeketedő és felpuffadó arcomat, a gennyes kelésekbe forduló vonásaimat, a határimul szolgáló körvonalaim elváltozását. Világos határim elmosódtak, és már semmi nem maradt, aminek alapján fel lehetett volna ismerni engem.

Ahogy telt az éjszaka, egyre több árnyék jelent meg és ért hozzá az enyémhez. Találkozásaink mind elvetélt próbálkozások voltak csak. Sohasem tudtunk rájönni, hogy kicsoda a másik, csak nagyjából sejtettük, hogy mióta van velünk. Mikor két árnyék közül az

egyik már az elejétől fogva ott volt, a másik pedig újonnan érkezett, síkokra vetülve, szélekre hajolva hozzám értek, és én valahogy képes voltam megkülönböztetni őket, bár azt nem tudtam volna megmondani, hogy hogyan. Néhány árnyékra olyan hosszú szenvedés nehezedett, amit meg sem tudtam becsülni. A darabokra szaggatott, minden köröm alatt mély lila sebeket hordozó testek lelkei voltak ezek? Mindig, mikor árnyékaink széle egymáshoz ért, áramütésként rázott meg szörnyűséges szenvedésük visszhangja.

Ha valamivel több idő áll a rendelkezésünkre, végül csak megértettük volna egymást? Válthattunk volna néhány szót vagy gondolatot egymással?

De aztán eljött az az éjszaka.

Aznap egész délután esett, mintha dézsából öntenék. Az eső ereje kisajtolta a megalvadt vért a testünkből, és miután elállt, a rothadás csak felgyorsult. Kékesfekete arcunk fénylően mered a teliholdba.

Korábban érkeztek, mint szoktak, még éjfél előtt. Most is, mint mindig, amikor hallottam, hogy közelednek, ellöktem magam a testek tornyától, és beleolvadtam a bozótos árnyaiba. Az utóbbi néhány napban ugyanaz a két ember jött, de ezúttal legalább hat alakot különböztettem meg. Durván markolták meg az új testeket, és nem a szokásos rendezett kereszt formán, hanem jóval slendriánabb módon dobálták őket egymásra. Mikor elkészültek, rögtön hátrább léptek, a bűztől nyeldekelve takarták el az orrukat és a szájukat, és közben üres tekintettel bámulták a holttestek tornyait.

Az egyik odament a teherautóhoz, és egy műanyag kanna benzinnel tért vissza. A háta, a válla és a karja, mind megfeszültek a nehéz terhét cipelve, ahogy a testünk felé küzdötte magát.

Itt a vége, gondoltam. A számtalan árny mind megrebbent körülöttem, finom remegéssel simítottak végig rajtam és egymáson. Remegve találkoztunk az üres levegőben, szétszóródva, majd újra egymáshoz érve, hangtalan izgalomban.

Két katona, aki eddig a háttérben állt, előrelépett, és átvette a műanyag kannát. Nyugodtan, szisztematikusan dolgoztak, lecsavarták a kanna kupakját, és benzint locsoltak a holttestek tornyaira. Vigyáztak, hogy mindenhova ugyanannyi jusson, egyik

holttest se kapjon se többet, se kevesebbet annál, mint amennyi jár. Kirázták az utolsó cseppeket is a kannából, csak utána távolodtak el a tornyoktól. Letörtek egy-egy száraz ágat, elővették az öngyújtóikat, és mikor az ágak rendszeren égni kezdtek, teljes erővel felénk dobták.

* * *

A húsunkra tapadó véres ruhák rothadó szálai kaptak lángra először. Aztán jött a hajunk, a testünket borító szőr, a zsír, az izmok és a belső szerveink. A lángcsóva az ég felé csapott, mintha azzal fenyegetne, hogy átterjed az erdőre is. Olyan világos lett a tisztás, mint fényes nappal.

Ekkor jöttem rá, hogy a húsunk, a hajunk, az izmaink és a szerveink kötnek ehhez a helyhez. A testünk mágneses vonzása gyorsan veszíteni kezdett az erejéből. Először a bozótosba húzódtunk, egymás árnyaihoz simulva, mint egy-egy simogatás, mígnem aztán a testünkből felfelé törő, nehéz, fekete füsthez tapadva az égbe szárnyaltunk, mint egyetlen kifújt lélegzet.

A katonák visszamentek a teherautóhoz, csak ketten maradtak, nekik végig ott kellett állniuk, hogy figyeljék a lángokat. Elsuhantam mellettük, a nyakukhoz és a vállukhoz libbenve, a rangjelzéseik szerint az egyik őrzető volt, a másik őrmester. Belenéztem a fiatal arcukba, félelemtől átítatott fekete pupilláikban ott tükröződött a testünkből rakott máglya.

A lángból szikrák csaptak ki, mint a tűzijáték. A belső részeink víztartalma sziszegett és felforrt, majd azok is kiszáradtak és összezsugorodtak. Fekete füst szállt fel rohadó testünkből, mint szakadozó lélegzetek, és ahol már semmi sem tudott égni tovább, kivillantak a fehér csontok. A testüket veszített lelkek már eltávolodtak, nem éreztem többé az árnyékuk remegését. Szabadok lettünk, oda mehettünk, ahova csak akartunk.

Hova menjek, kérdeztem magamtól.

A nővéredhez.

De vajon hol van a nővérem?

Próbáltam nyugodt maradni. A testem a torony legalján feküdt, ezért még volt valamennyi időm, mielőtt teljesen elég.

Menj azokhoz, akik megöltek.

De hol vannak?

A fák sötét árnyai a nyirkos, homokos tisztásra vetültek. A világos és sötét foltok között lebegtem, és azon gondolkodtam, hogy hova menjek, és hogyan menjek oda. Talán hálás is lehettem volna, hogy milyen könnyen és rendben vált semmivé a fekete, rothadt arcom. A testet, mely miatt annyit szegyenkeztem, felemésztették a lángok, és nem volt okom a sajnálkozásra. Egyszerű létet szerettem volna magamnak, olyat, mint életemben. Elhatároztam, hogy semmitől sem fogok félni.

Megyek hozzád.

Hirtelen minden világossá vált.

Nem kellett sietnem. Ha még napfelkelte előtt elindulok, az ablakok fényét követve el tudok jutni a város szívébe. Végigmehetek a kivilágosodó utcákon a házig, ahol te meg én éltünk. Talán közben már megtaláltad a nővéremet. Talán üdvözölhetem majd a számomra maradt egyetlen lehetséges módon, bejárva testének körvonalait. De az is lehet, hogy már ott van, a szobában, ahol ketten éltünk, rám vár, az ablakhoz szállva, vagy a hideg kőterasz felett repdesve.

* * *

Átsiklom a kihunyóban lévő tűz narancsszínű lángjai között. A testek tornya izzó parázskupaccá rogyott össze, az egykor önálló testek végleg összekeveredtek.

A tűz lecsendesedett, a sötétség visszaszerezte magának az erdőt.

A fiatal katonák a földre rogyva, vállt vállnak vetve aludtak, mintha csak holtak lennének ők is.

Ekkor hallottam meg a hatalmas mennydörgést, mintha egyszerre robbant volna ezernyi petárda. Egy távoli sikolyt. Mintha mindenki egyszerre vett volna levegőt. A rémült lelkek otthagyták egykori testüket.

Ekkor haltál meg, Tongho.

Nem tudtam, hogy hol, csak annyit éreztem, hogy igen, ez a halálod pillanata.

Felszárnyaltam a csillagtalan égre. Koromsötét volt. A városban sehol, egyetlen kerületben, egyetlen házban sem égtek a lámpák. Csak valahol a távolban láttam aprócska fényeket, egy pillanatra felvillanó lángokat, puskák torkolattüzét.

Azonnal oda kellett volna roppennem? Ha így teszek, vajon megtalálalak volna téged, Tongho, hogy enyhítsem a rettegést, amit a testedből éppen kiteszítva éreztél? De ekkor még folyt álomszemeimből a sűrű, nehéz vér, és miközben a hajnali fény jéghegy-lomhán eloszlatta az éjszakát, én moccanni sem bírtam.

3

Hét pofon

Szerda délután, négy órakor Kim Unszok szerkesztőt hétszer pofon vágta az arca jobb oldalán. Mivel annyira erősen ütötték, és ugyanazon a ponton, az arca jobb oldalán található hajszálerek megrepedtek, és vérezni kezdett a felsebzett bőre. Mennyi pofonra volt szükség ehhez? Unszok nem volt benne biztos. A tenyerével törölte le a vért, és kilépett az utcára. November végi hűvös, tiszta idő volt. A gyalogátkelőhely felé tartott, de egy pillanatra megállt, és elgondolkozott, hogy vajon nem lenne-e jobb, ha visszamenne az irodába. A gyorsan dagadó arcán megfeszült a bőr. Ha eggyel több pofont kap, talán a dobhártyája is megreped. Lenyelte az ínye tövében összegyűlő vért, és az otthona felé tartó busz megállója felé fordult.

Első pofon

Most pedig elkezdi elfelejteni a hét pofont. Naponta egyet, és akkor egy hét alatt készen lesz. Ma van az első nap.

Kinyitja az ajtót, és belép a bérelt szobájába. Leveszi a cipőit, egymáshoz igazítva oldalra rakja őket, majd lefekszik a padlóra, az oldalára, ki sem gombolja a kabátját. A bal orcáját az összefont karjain pihenteti. A jobb orcája még mindig dagad. A duzzadástól nem tudja rendesen kinyitni a jobb szemét. Először a felső őrlőfogai kezdenek el a halántékáig nyilallva sajogni.

Majdnem húsz percig fekszik így, aztán feltápászkodik. Levetkőzik, csak a fehér alsóneműjét hagyja magán, felakasztja a ruháit, belép a papucsába, a mosdóba megy. Hideg vizet lötyböl a felduzzadt arcára. Kinyitja a száját, amennyire csak tudja, és megmossa a fogát, olyan finoman, mintha csak simogatná. Csörög a

telefon, majd elhallgat. Egy törölközővel megszáritja a nedves lábát, majd mikor visszamegy a szobába, a telefon újrakezdi. A kagyló felé nyúl, de aztán meggondolja magát, és inkább kihúzza a telefon zsinórját a falból.

Mi lesz, ha felveszem?

Magában motyogva terít a földre egy vékony lepedőt és egy gyapjútakarót. Nem éhes. Rá tudná bírni magát, hogy egyen valamennyit, de csak rossz lenne tőle a gyomra. Hideg van a takaró alatt, összegömbölyödik. Az irodából hívhatták, lehet, hogy eljön hozzá a szerkesztő. Meg kell majd válaszolnia a kérdéseit. Minden rendben, csak felpofozott. Nem, csak pofonokat kaptam. Ettől még tudok majd dolgozni. Minden rendben, nem kell bemennem a kórházba. Csak egy kicsit megdagadt az arcom. Jó, hogy kihúzta a telefont.

Kezd felmelegedni a takaró alatt, majd elővigyázatosan kiegyenesedik. Kinéz az ablakon, hat óra van, már besötétedett. Az utcai lámpa narancsos fényt vet az ablak egyik sarkára. A melegnek és a kényelmes fekvésnek köszönhetően már valamivel kevésbé feszült, így elkezdi foglalkozni a feladattal.

Akkor hát hogyan fogom elfelejteni az első pofont?

Mikor a férfi először ütött, ő meg sem nyikkant. El sem hajolt a második pofont várva. Nem ugrott fel a helyéről, nem bújt el a kihallgató szoba asztala alá, nem futott az ajtóhoz, csöndben, a lélegzetét visszatartva várt. Arra várt, hogy a férfi abbahagyja, abbahagyja az ütlegelést. A másodiknál, a harmadiknál, de még a negyediknél is azt mondta magának, hogy ez most már biztosan az utolsó. Csak mikor ötödjére is látta, hogy az arca felé lendül a férfi keze, akkor gondolta, hogy nem fogja abbahagyni, csak ütni fog, és ütni. A hatodik ütés után pedig már nem gondolkodott. Nem számolt tovább. De az utolsó pofon után a férfi visszahuppant a székére, szemben vele, és hátradőlt, Unszuk pedig hozzáadott még kettőt az addigiakhoz. Hét.

A férfi arca teljesen jellegtelen volt. Vékony ajkak, semmi figyelemre méltó vonás. Széles gallérú, halványsárga inget viselt, öltönytadrágján öv. Az övcsatja csillogott. Ha az utcán mennek el egymás mellett, átlagos vállalati vezetőnek vagy osztályvezetőnek gondolta volna.

Ribanc, egy ilyen ribanc, mint te. Akármilyen történhet veled, és senki sem fogja megtudni.

A hajszálerek ekkor már megrepedtek az arcán, a férfi körmei felszakították a bőrét. Unszuk azonban még nem tudta, hogy ez történt. Üres tekintettel bámult a férfi arcába.

Akkor most ide hallgass, ha nem akarsz meghalni egy olyan gödörben, ahol még a patkányok sem találnak rád, szépen megmondod, hogy hol van az a fattyú.

Két hete egy Cshonggjecshon melletti pékségben találkozott a „fattyúval”, a fordítóval. Aznap hirtelen megváltozott az idő, emlékszik, hogy a téli ruhái között kutatott egy pulóver után, hogy felvehesse. Szalvétával törölte le az árpateás csésze hagyta vizes foltot, majd az asztalra, a fordító elé rakta a korrektúrát. Nézze át, uram, csak nyugodtan. Miközben a férfi figyelmesen átfésülte a szöveget, ő a ropogós strajzelét eszegette, és időnként kortyolt egyet a hideg teájából. A fordító időnként megkérdezte a véleményét egy-egy kisebb kiegészítésről. Az egész folyamat majdnem egy óráig tartott. A férfi végül azt javasolta, hogy együtt nézzék át a tartalomjegyzéket. Unszuk odahúzta mellé a székét, és még egyszer végignéztek minden oldalt, a toldásokat és a tartalomjegyzéket. Mielőtt elváltak volna, ő megkérdezte a férfit, hogyan értesítse, ha megjelent a könyv. Az elmosolyodott. Majd keresem a könyvesboltokban. Unszuk elővett egy borítékot a táskájából, és a fordító felé nyújtotta. A honorárium az első kiadásért. A főnököm azt mondta, előre kéri. A férfi szó nélkül elvette a borítékot, és a kabátja belső zsebébe csúsztatta. Hogyan juttassuk el majd a többit? Majd én jelentkezem. Egyáltalán nem tűnt körözött bűnözőnek. Inkább félénk embernek látszott. Sárgás bőre volt, mint egy májbajosnak, de lehet, hogy egyszerűen csak túl sok időt töltött a négy fal között. Emiatt növeszthetett pocakot, és lett húsos az állkapcsa is. Sajnálom, hogy egy ilyen hűvös napon ide kellett jönnie. Unszuk magában elmosolyodott a nála sokkal idősebb ember indokolatlan udvariaskodásán.

Ezt találtuk a fiózkodban, ribanckám... a fattyú kézírása, te pedig azt mondod, hogy fogalmad sincs, merre van?

Nem nézett a férfi szemébe, mikor az asztalra dobta a korrektúrát, inkább a poros fénycsőre meredt. Megint meg fog ütni,

gondolta, és belepislogott a fénybe.

Fogalma sem volt, hogy miért jutott az eszébe hirtelen a szökőkút. Lehunyt szemhéjai mögött csillogó vízsugár spriccelt a júniusi égbe. Tizennyolc éves volt, mikor busszal elment mellette, és azonnal becsukta a szemét. A vízcseppeken megcsillanó napfény hegyes sugárdarabkái a szemébe dőftek, átütötték a pupilláját. A házuk előtt leszállt a buszról, és egyenesen a nyilvános telefonfülkéhez ment. A táskáját a földre dobta, letörölte a homlokán gyöngyöző izzadságot, érmét dobott a telefonba, a 114-et tárcsázta, és várt. Itt a Tartományi Hivatal panaszosztálya. Tárcsázta a melléket, és megint várt. Láttam, hogy működik a szökőkút, és szerintem ez nem helyes. A hangja először remegett, de egyre tisztább lett. Hogyan kapcsolhatták be ilyen hamar? A felkelés óta nem működött. Csak néhány napja volt a vérfürdő, és már be is kapcsolták, mintha minden visszatért volna a rendes kerékvágásba. Mégis miért? Nem gyászolhatunk még egy kicsit?

Miért adta volna oda egy olyan segédszerkesztő elérhetőségét, akivel először találkozott? Még a családja sem tudja felvenni vele a kapcsolatot.

Gyorsan pislogott, és csak kibökte, hogy nem tudja, tényleg nem tudja.

A férfi az asztalra csapott, ő pedig visszahőkölt, és eltakarta az arcát, mintha megint meg akarnák ütni. Csak utána, mikor leengedte a kezét, vette észre meglepetten, hogy véres a tenyere.

Hogyan fogom elfelejteni, gondolkodik a sötétben.

Hogyan fogom elfelejteni az első pofont?

A férfi szeme, mikor először csendben végigmérte. Nyugodt és összeszedett, mint aki a megszokott munkáját végzi.

Ő pedig, mikor a férfi felemelte a kezét, csak ott ült, és arra gondolt, hogy biztosan nem fog megütni.

Az első ütés, amitől úgy érezte, hogy kifícamodik a nyaka.

Második pofon

Nem sokkal ebéd előtt beugrott a kiadóba Pak Jang. Tornacipőt és iskolai egyenruhához hasonló, sötétkék kabátot viselt. A kiadóvezető unokahúga szorongóbb volt a korosztályánál, de mindenki kedvelte, mert mindig mosolygott. Megjöttél? üdvözölte vidáman a nagybátyja, de aztán egy pillanatra a papírjai közül felpillantó Unszukra nézett. Pak Jang követte a kiadóvezető tekintetét, és meglátta a nő arcát.

Oh!

Unszuk merev mosollyal fordult a megrökönyödött Pak Jang felé:
Elkészült a bekötött levonat?

Pak Jang nem tudta levenni a szemét az idősebb nő arcáról, úgy halászta elő a táskájából a kért levonatot.

Mi történt az arcával?

Mikor nem kapott választ, a lány megkérdezte a gyártással foglalkozó Junt:

Mi történt Unszuk arcával?

Jun csak rázta a fejét, Pak szeme kitágult, majd visszafordult a nagybátyja felé.

Mondtam Unszuknak, hogy ma menjen haza korábban, de hát csökönys egy szerzet, mondta az.

A kiadóvezető egy szál cigarettát ütögetett ki a dobozból, az ajkai közé tette, és rágyújtott. Kinyitotta az ablakot a széke mögött, kidugta a fejét, olyan mélyet szívott a cigarettából, hogy beesett az arca, majd végül kifújta a füstöt. Középkorú férfi volt, és még a legjobb ruhákban is állandóan kimerültnek és fáradtnak látszott. Olyan ember, aki még azokat is udvariasan magázta, akik a gyerekei lehettek volna. Bár ő vezette az aprócska kiadót, nem szerette a főnök szót, és csak a kiadóvezető megszólítást fogadta el. A fordító, akinek a tartózkodási helyét a nyomozó meg szeretne tudni Unszuktól, a középiskolai osztálytársa volt.

Pak Jang, amint befejezte a beszélgetést Unszukkal, elment. A kiadóvezető elnyomta a cigarettáját:

Kim kisasszony, van kedve barbecue-t ebédelni? Én fizetem. Marhaszeletekre gondoltam a kereszteződésnél lévő helyen.

A hirtelen megütött barátságos hang furcsán csengett Unszuk fülében. Korábban nem foglalkozott a dologgal, de most elgondolkodott. A főnökét is behívták tegnap kora délután, valamivel

őelőtte a Szodemuni rendőrkapitányságra. Hogyan érte el, hogy békén hagyják?

Köszönöm, de nem kérek.

A válasza kicsit távolságtartónak tűnhetett, de annyira fájt a feldagadt arca, hogy nem tudott mosolyogni.

Nem szeretem a húst.

Igen, maga tényleg nem szereti a húst, bólintott a főnöke.

Unszuk nem magát a húsevést nem szerette, attól volt rosszul, mikor a sütőlapon készülő hússzeleteket kellett néznie. Mikor a vér kicsapódott a hús felületén, mindig elfordította a tekintetét. Vagy mikor egy felismerhető fejű halat grilleztek. Mikor nedvesség jelent meg az edényben olvadó jeges szemgolyó felületén, mikor szürkés, koszos folyadék csöpögött az eltátott szájából, abban a pillanatban, mikor a halott hal mintha mondani szeretett volna valamit. Egyszerűen nem tudott belenézni a szemébe.

Akkor mit együnk? Mihez lenne kedve, Kim kisasszony? szolt közbe Jun.

Ha valami drága helyre megyünk, jó ideig hallgathatjuk majd a panaszkodását. Inkább menjünk abba a kifőzdébe, mint múltkor.

Így, hogy Jun is velük tartott, senki sem maradt az irodában, úgyhogy bezárták az ajtót, majd elindultak az útkereszteződésnél található egyik kifőzdébe. A hely pontosan az Unszuk főnöke által először javasolt barbecue étterem mellett volt; lelakott hely, a házi rizst a tulajdonosnő általában nyári papucsban szolgálta fel, így kivillant az egyik feketéllő lábkörme, télen pedig koszos zoknit és öreg hótaposót hordott.

Az ebéd vége felé a kiadóvezető Unszuk felé fordult:

Menjek én a cenzúrahivatalba holnap?

Mindig én szoktam menni...

Nem volt könnyű a tegnapi nap. Sajnálom, hogy belekeveredett.

Unszuk a főnökét nézte, és a szavain gondolkodott. Hogy tudott sértetlenül kijönni a rendőrségről? Csak a tényeket adta elő, semmi mást? *Kim Unszuk a felelős szerkesztő. Cshonggjecshonban találtakoztak egy kávézóban, és együtt nézték át a korrektúrát. Ennyit tudok.* A tényekhez ragaszkodott, nincsen ebben semmi rossz; de aztán csak felébredt a lelkiismerete.

Mindig én szoktam odamenni.

Unszuk ezúttal valamivel határozottabb hangon ismételte meg a mondandóját. Mosolyogni próbált, de nemigen sikerült neki a fájdalomtól, és inkább elfordult, hogy a főnökének ne kelljen néznie a feldagadt arcát.

Miután mindenki más hazament, és egyedül maradt az irodában, Unszuk az arca köré csavarta a tusfekete sálját, úgy igazította, hogy egészen a szeméig mindent eltakarjon. Még egyszer ellenőrizte az olajkályhát, lekapcsolta a lámpákat, de még a biztosítékot is. Majd megállt a sötét irodát tükröző üvegű ajtó előtt, és mielőtt kilépett volna az utcára, egy pillanatra lehunyta a szemét.

Kellemetlen volt az esti szél. Kicsípte a szeme körüli bőrt, arcának azt a felületét, amit nem takart el a sál. Mégsem akart buszra szállni. Az irodában ülve töltött nap után jólesett a ráérős séta hazafelé. Ez volt az egyetlen olyan időszak napközben, az utcán sétálva, mikor nem nyomta el magában a felszínre törekvő gondolatkezdeményeket.

Vajon balkezes volt a férfi, és ezért ütötte meg a bal tenyerével az arcát?

De amikor ledobta a korrektúrát az asztalra, amikor odaadta a tollat, biztos, hogy a jobb kezét használta...

Lehet, hogy mikor megtámadunk valakit, teljesen kikapcsolunk, és ezért használjuk a bal, nem pedig a jobb kezünket?

A torkában olyan keserű ízt érzett, mint amit akkor szokott felöklendezni, amikor egy autóban lesz rosszul. Általában a nyálát nyelve szokta leküzdeni ezt a szájában, a torkában és a gyomrában egyszerre érzett rosszulétet, ami valahogy a téged érintő gondolataihoz köthető. Most azonban nem működött ez a trükk, ezért rágót vett elő a kabátzsebéből, és azt kezdte forgatni a szájában.

Nem volt a keze valamivel kisebb, mint általában a férfikezek?

Egyszínű kabátot viselő férfiakat, maszkos iskolás lányokat, és a csípős szélben a vádlikat kivillantó szoknyákat hordó nőket kerülgetett a fejét lehorgasztva.

Talán olyan kéz volt, nem különösebben nagy vagy érdes, amelyik bármelyik férfié lehetne?

Folytatta a sétát, és érezte, ahogy a sál finoman nyomja az arca feldagadt részét. Ment tovább, és a szája jobb oldalában tartotta az

erős akácízű rágógumit. És közben eszébe jutott, hogy ahogy ott ült, nem próbált menekülni, nem tiltakozott, csak várt, a lélegzetét visszatartva, a második pofonra.

Harmadik pofon

A Tokszu palota előtt szállt le a buszról. Ahogy az előző napon, a sálat ma is egészen a szeméig az arcára csavarta. A duzzadás javult valamelyest, most már jól látszott a tenyér méretű vöröses ütésnyom.

Elnézést.

Egy tagbaszakadt civil ruhás rendőr állítja meg a Városháza előtt:

Kérem, nyissa ki a táskáját.

Az ilyen pillanatokban az énje egy részének egy időre el kell szakadnia a többitől. Leválik a tudatának egy rétege, ahogy egy papírlap hajlik meg a nagyobb gyűrődésnél. Kinyitja a táskáját, és minden szégyenérzet nélkül megmutatja a tartalmát. Zsebkendő, akácízű rágógumi, tolltartó, a bekötött levonat, amit a kiadóvezető unokahúga hozott tegnap az irodába, vazelines balzsam repedezett ajakra, notesz és pénztárca.

Mi járatban erre?

A cenzúrahivatalba jöttem. Egy könyvkiadóban dolgozom, néz egyenesen a rendőr szemébe.

Kérésre odaadja a személyi igazolványát. Mozdulatlanul nézi, ahogy a férfi átvizsgálja az intimbetétjeit tartalmazó zacskót. Pontosan ugyanúgy, ahogy két nappal korábban, a rendőrség kihallgató helyiségében tették. Vagy mint négy évvel ezelőtt, a havas, esős áprilisban, miután a megállás nélküli tanulás meghozta a gyümölcsét, másodszorra sikerült átmennie az egyetemi felvételi vizsgán, és Kvangdzsuból Szöulba költözött.

Az egyetemi menzán ette éppen a kései ebédjét, mikor kicsapódott az üvegajtó, és egy csoport diák szaladt be rajta. Mikor meglátta a diákokat üldöző, üvöltöző és botokat lóbáló civil ruhás rendőröket, a kezében tartott kanál megállt a levegőben. Az egyik rendőr teljesen elveszítette az eszét, odaperdült egy kövér, a currys rizse felett száját tátó fiú elé, felkapott egy széket, és az asztal felé

dobta. A fiú homlokáról az orrára és a szájára ömlött a vér. Unszuk kiejtette a kezéből a kanalat. Miközben ösztönösen lehajolt, hogy felvegye, a kezébe akadt egy földön heverő szórólap. Vaskos betűk kerültek a szeme elé. *Vesszen Cson Duhvan, a mészáros.* Ebben a pillanat egy durva kéz markolt a hosszú hajába. Kitépte a papírt a kezéből, és lerántotta a székről.

Vesszen Cson Duhvan, a mészáros.

Mintha a mellkasába hasították volna azokat a szavakat, miközben felpillant az elnök fotójára a falon. Hogyan lehetséges, hogy egy arc ennyire tökéletesen el tudja leplezni azt, ami mögötte van? Hogyan lehet, hogy egyáltalán nem látszik az érzéketlenség, a brutalitás, a vérszomjas személyiség? Egy padon gubbaszt az ablak alatt, és az egyik körmét tépkedi. Meleg van a szobában, de nem veheti le a sálát; érzi, hogy az arcán lévő folt vörösen lüktet a forróságban.

A férfi a pult mögött a Védelmi Biztonsági Parancsnokság egyenruháját viseli. Mikor meghallja a kiadó nevét, Unszuk odamegy a pulthoz és odaadja a levonatot, majd kéri azt a levonatot, amit két hete adott le.

Kérem várjon.

A gyilkos bekeretezett fényképe alatt egy tejüveg ajtó. Tudja, hogy a cenzorok ott dolgoznak, az ajtó mögött. Elképzeli a jelenetet, középkorú, egyenruhás cenzorok, arcok, melyeket sohasem látott, az asztalokat borító könyvek fölé hajolnak. A pult mögött dolgozó társuk gyors és gyakorlott mozdulatokkal kinyitja az ajtót, éppen csak akkorára, hogy beférjen. Nagyjából három perc múlva tér vissza.

Itt írja alá.

Odatolja elé az iktatókönyvet, de Unszuk tétovázik. Első pillantásra látszik, hogy valami nem stimmel a pultra rakott kéziratral.

Írja alá, legyen szíves.

Unszuk aláírja az iktatókönyvet, és megkapja a kéziratot.

Nincsen több mondanivalójuk egymásnak. A cenzorok elvégezték a munkájukat, a munkájuk végeredménye pedig immáron Unszuk kezében van.

Megfordul, és otthagyja a pultot, lassan lépeget, szinte bukdácsol. A padoknál megáll, és belelapoz a kéziratba. Egy hónapig

gépelte a szöveget, hasonlította össze a kézirattal, és mire a harmadik, nyomdakész korrektúrával is végzett, már szinte kívülről tudta az összes mondatot. Eljutottak az utolsó lépéshez, már csak ki kell nyomtatni.

Először az jut az eszébe, hogy az oldalakat elégették. Tűzre dobták, ahol megfeketedtek, és nem maradt belőlük, csak egy darab szén.

Mióta elkezdett dolgozni a kiadónál, minden hónapban ugyanaz volt az egyik tennivalója, le kellett adnia a kézirat levonatát a cenzúrahivatalban, és a megjelölt napon érte kellett mennie. Miután megnézte, hogy mit húztak ki a szövegből vastag, fekete vonallal, általában három vagy négy szakaszból volt szó, legfeljebb egy tucatról, némileg reményvesztetten tért vissza az irodába, és elküldte a javított korrektúrákat a nyomdába.

Most azonban teljesen más történt. A tízoldalas előszó mondatainak több mint felét kihúzták. A következő harminc oldalon még nagyobb volt az arány, egyértelműen a kihúzott mondatok domináltak. Az ötvenedik oldaltól pedig, talán mert túl sok munka lett volna az egyes mondatokat kihúzni, egész oldalakat festettek át feketével, valószínűleg egy festékhengerrel. A tinta annyira átítatta a lapokat, hogy a kézirat felpuffadt, mintha víz színén hánykolódott volna egy ideig, mielőtt a partra mosta a víz.

Úgy nyúlt hozzá, mintha tényleg szén lett volna, porló, széteső anyag, és a táskájába süllyesztette az idegen tárgyat. Ólomsúlya egyáltalán nem állt arányban a valós tartalmával. Egyáltalán nem emlékszik arra, hogyan ment ki az irodából, hogyan sétált végig a folyosón, ki a főkapun, amit egy civil ruhás rendőr őrzött.

Nem lehet kiadni a drámagyűjteményt. Az elejétől kezdve értelmetlen volt minden erőfeszítése.

Végigbukdácsol azon a néhány elszórt mondaton, amit nem húztak ki az előszóból.

Miután elveszítettünk benneteket, nem maradt nekünk más, csak az éjszaka.

Az esték, az utcáink és a házaink.

Ebben a homályban, mely nem lesz már többé sötétebb vagy világosabb, eszünk, járkálunk és alszunk.

Visszaemlékszik a nagyjából kijavított mondatokra, azokra a szöveghelyekre, melyek szavai kikövetkeztethetők az egyébként kihúzott bekezdésekből. *Te. Én. Az. Talán. Pontosan. Minden. Te. Miért. Tekintet. A szemeid. Közel s távol. Az. Élénken. Most. Egy kicsit több. Homályosan. Miért? Emlékszel?* Levegőért kapkodsz a hézagokban, a kiégett nyelv apró szigetein. Hogyan jöhetett víz a szökőkútból? Egyáltalán mit ünnepelhetünk?

Hátat fordít a kardját szorongató tábornok fekete bronzszobrának, és egy pillanatra sem áll meg. A sál miatt nehezebben veszi a levegőt, az arccsontjának a sál alól kilátszó bőre alatt lüktet a fájdalom. Nem áll meg.

Negyedik pofon

A harmadik pofon után jött a negyedik. Ő pedig csak várta, hogy jöjjön, pedig valójában nem várt semmire. Egyszerűen csak képen törölték. A férfi megütötte; megütötték. És most el kellett felejtene. Ma a negyedik pofont kell elfelejtene.

Az iroda mellett, a folyosó végén kinyitja a mosdókagyló csapját, és a kezét a hideg víz alá tartja. Vizes ujjjaival végigsimít dauer nélkül is hullámos, hosszú haján, és miután megigazította, fekete gumival megköti.

Nem használ sminket, csak vazelines balzsammal keni be repedezett ajkát. Más nők tejfehérre alapozzák az arcukat, parfümöt spriccelnek magukra, és magas sarkú cipőbe bújnak, de ő sohasem tenne ilyet. Ma szombat van, vagyis délután egykor befejezi a munkát, de nincsen barátja, akivel együtt ebédelhetne. A rövid egyetemista időszak alatt nem szerzett olyan barátokat, akikkel szombatonként találkozhatna. Azt teszi, amit mindig, csendesen hazamegy a bérelt szobájába. A hideg rizst melegvízbe áztatja, hogy megpuhuljon, eszik, majd aludni tér. Alvás közben pedig elfelejti majd a negyedik pofont.

A folyosó nappal is elég homályos. Valaki a nevéen szólította, Unszuk pedig felnézett. Bárki is az, a hanghordozásából hallani, hogy örül, hogy látja. Hamar felismeri, hogy Szo úr, a színházi producer közelít felé nagy léptekkel, a hátára vetül a kis ablakból bejövő fény.

Jól van, Unszuk?

A nő egy csendes jó napottal válaszol a lelkes köszöntésre, és mikor Szo felé biccent, a férfi szemei láthatóan kikerekednek a barna keretes szemüvege mögött.

Úristen, mi történt az arcával?

Egy kis baleset, mondja félmosollyal.

Mégis, hogyan...

De aztán látja, hogy a nő számára kellemetlen a dolog, ezért gyorsan témát vált:

Mun kiadóvezető úr bent van?

Nem, ma nem jött be. Azt mondta, hogy egy esküvőre megy.

Igen, pedig tegnap este felhívtam, és azt mondta, hogy itt lesz.

Unszuk kinyitja az iroda ajtaját.

Kérem, jöjjön be, uram.

Miközben odavezeti az asztalhoz, ahova a vendégeket szokták leültetni, megrándul az arca. Kimegy az aprócska konyhába, az arcára teszi a tenyerét; a jobb orcája lüktet, a bal megfeszült. Mély lélegzetet vesz, hogy összeszedje magát, és felteszi a kávéfőzőt. Nem érti, miért remeg a keze, bár hazugságon kapták. Végül is nem ő volt az, aki tönkretette azt a könyvet. Miért nincs itt a főnöke? Szánt szándékkal nem jött be, hogy ne kerüljön ebbe a kellemetlen helyzetbe?

Mikor tegnap este beszéltünk, megkérdeztem, hogy mennyit húztak ki a könyvből, de a maga főnöke csak sóhajtott.

Miközben Szo beszél, Unszuk lerakja a kávéját, és kisimítja a világossárga terítőt.

Ha a könyvet nem lehet kiadni, az előadásokat azért meg lehet tartani. Egyszerűen csak megváltoztatjuk, vagy kihúzzuk, ami nem tetszik, és akkor engedni fogják, hogy játszunk.

Unszuk odamegy az íróasztalához, és kihúzza a legalsó fiókot. Kiveszi a levonatot, visszaviszi az asztalhoz, és leteszi Szo úr elé. Miközben leül, már látja, hogy a férfi udvarias mosolya lefagy az arcáról, megdöbben, de aztán gyorsan összeszedi magát. Végignézi a kézirat összes oldalát, azokat sem hagyja ki, melyeket a festőhengerrel tettek teljesen olvashatatlaná.

Sajnálom, uram, szólal meg a nő, mikor Szo az utolsó oldalhoz ér.

Tényleg nagyon sajnálom. Egyszerűen nem tudok mit mondani.
Unszuk kisasszony?

A nő a férfira néz, és látja, hogy tanácstalan.

Mi a baj?

Unszuk zavarban van, gyorsan megdörzsöli a szemét. Anélkül ülte végig a hét pofont, hogy könnybe lábadtak volna a szemei, nem érti, hogy most mi történt.

Sajnálom.

Már potyognak a könnyei, mint törött növény szárából előbuggyanó ragadós lé, nem tudja leplezni, hogy sír.

Tényleg sajnálom, uram.

Mit sajnál? Mégis miért kér tőlem elnézést?

Szo úr hirtelen lerakja a kéziratot, Unszuk pedig kávé tölts neki, mire a férfi arrébb húzza a könyvet, nehogy kávé csöppenjen rá. Mintha lenne még benne valami. Mintha nem húztak volna ki belőle mindent.

Ötödik pofon

Vasárnap volt, ezért Unszuk úgy tervezte, hogy addig alszik, ameddig csak tud, de mint mindig, hajnali négy órakor kipattantak a szemei.

Néhány pillanatig még feküdt a sötétben, de aztán felkelt, és a konyhába ment. Valószínűtlennek tűnt, hogy vissza tudna aludni, ezért ivott egy korty hideg vizet, majd elkezdett mosni. A színes zoknijait, a törülközőjét és a fehér ingeit mind a mosógéppel mosta ki, az alsóneműjét és a szürke kardigánját pedig kézzel, aztán kiterítette őket száradni egy felfordított fonott kosárra. A farmerja a szennyeskosárba került; majd kimossa, ha összegyűlik még valamennyi ruha ebből a színből. Miközben járt a mosógép, odakucorodott a konyhapadlóra, és hagyta, hogy a gép ütemes suhogása elálmosítsa.

Na gyerünk.

Visszamegy a szobájába, leheveredik, becsukja a szemét, a matrac és a papírral borított padló keménysége átlépi testének határait, és az izmaiba hatol. A vállától lefelé lassan nemhogy mozdulni, de még nyögni sem tud. Mikor a bénulás már nem terjed

tovább, mintha összemenne a körülötte lévő tér, négy oldalról nyomják össze a betonfalak.

Levegőért kapkod, a szeme tágra nyílik. Hallja, hogy a mosógép már a program végén tart. Néhány perccel később a forgódob megáll, mint egy elfojtott lélegzetvétel, majd rövidesen éles pittyegés töri meg a mosás vége utáni csendet.

Unszuk meg sem moccan. Még el kell felejténie három pofont, és ezen a napon az ötödik volt soron. Az ötödik pofonnál hagyta abba a számolást. Az ötödik pofonnál érezte, hogy az égő hús mintha levált volna az arcáról, és a vére átítatta a bőrét.

Felkelt, és kitergetett a mosdókagyló felett kifeszített kötélre. A teregetés nem tartott olyan sokáig, mint remélte, még messze volt a hajnal, mikor visszatért a hálószobába.

Már-már túlzó figyelemmel hajtotta össze az ágyneműjét, és a fiókos szekrény tetejére helyezte. Rendet rakott az asztalán és a fiókjaiban, de a nap még csak el sem kezdődött. Mindent elrendezett, amit csak el lehetett rendezni, még a piperecikkeit is felsorakoztatta egymás mellett a kisasztalon. Egy darabig a kis tükrét nézegette. Hideg, néma és változatlan világot rejtett az üveg. Mikor belenézett, a kékes sebet leszámítva ismerős arc nézett vissza rá.

Volt egy olyan időszak, amikor gyakran hallotta, hogy mennyire „helyes” nő. Szépek az arcvonásaid, mintha csak egy rajzról léptél volna elő. A fekete hajad, mint egy táncosnőé, felesleges is lenne daueralni. De eljött a tizenharmadik nyár, a szökőkút nyara, és senki sem mondott neki ilyeneket többé. Huszonhárom éves lett, és csinosnak kellett volna lennie. Almapiros arcú csinos nőnek, akinek arcán a kedves gödröcskék azt jelzik, hogy mennyire szeret élni. Unszuk azonban semmire sem vágyott jobban, mint hogy minél hamarabb megöregedjen. Ne tartson túl sokáig ez az elátkozott élet.

Nedves ruhával szisztematikusan végigtörölte a szoba minden zegét-zugát. Kimosta a rongyot, felakasztotta száradni, majd leült az asztalához, de az éjszaka csak nem múlt el. Nem olvasott, csak ült csöndesen, és lassan megéhezett. Rakott egy tálba a korán érő rizsből, amit az anyja készített neki, és visszaült az asztalhoz. Némán rágta az ételt, és ahogy korábban már párszor, most is eszébe jutott, hogy van valami szégyellnivaló az evésben. Elhatalmasodott rajta a megszokott szégyen, és eszébe jutottak a halottak, akik nem élnek,

és soha többet nem lesznek éhesek. Ő még élt, ezért magával hurcolta az éhséget is. Már öt éve küzdött azzal, hogy még mindig éhes, még mindig összefut a nyál a szájában, ha ételt lát.

Azon a télen nem sikerült az egyetemi felvételi, ki sem mozdult a házból. Nem tudsz túllépni a dolgon, kérdezte az anyja. Nagyon nehéz. Nehéz csak úgy elfelejteni azt, ami történt, egyetemre menni, mint a többiek, utána pénzt keresni... egyszerűen csak élni. Nem tudok megszabadulni a súlytól, ami a vállamat nyomja.

Unszuk nem akart a szülei terhére lenni, ezért újra tanulni kezdett. Egy szöuli egyetemre jelentkezett, olyan messze Kvangdzsutól, amennyire csak lehet, de Szöul sem volt védett hely. A civil ruhás rendőrök állandó szereplői voltak az egyetemek életének, és a diákok, akikre rászálltak, könnyen az észak-koreai határnál állomásozó csapatoknál találták magukat. Olyan bizonytalannak tűnt minden, hogy a találkozókat gyakran le kellett mondani. Az élet állandó küzdelem volt. A központi könyvtár üvegablakait betörték, hogy transzparenszeket lógassanak ki rajtuk. Vesszen Cson Duhvan, a mészáros. Néhány diák kötelet erősített a tető egyik oszlopához, majd a dereka köré, és leugrott. Amíg a civil ruhás rendőrök felmásztak a tetőre, és felhúzták a kötelet, a diák szórólapokat szórt szerteszét, jelmondatokat kiabált, a könyvtár előtti téren pedig néhány tucat társa, fiúk és lányok vegyesen, összegyűltek, és dalokat énekeltek. Egyszer sem sikerült befejezniük, brutálisan szétoszlatták őket. Akárhányszor Unszuk ilyen jelenettel szembesült, mindig tisztos távolságból, nyugtalan éjszaka várt rá. Még ha sikerült is elaludnia, hamarosan rémálomból riadt fel.

Júniusban, az első vizsgaidőszak után az apja agyvérzést kapott, és a jobb oldala megbénult. Az anyja egy gyógyszertárban lett asszisztens, és attól fogva ő tartotta el a családot. Unszuk halasztott az egyetemen. Napközben az apjára vigyázott, majd mikor az anyja hazaért a munkából, egy belvárosi pékségben csomagolt, és szolgált ki egészen a zárásig, este tíz óráig. Aludt néhány órát, majd hajnalban kelt, hogy ebédet készítse a két fiatalabb testvérének. Újévkor, mikor az apja már képes volt annyira mozogni, hogy egyedül enni tudjon, visszatért az egyetemre, de csak egy újabb félét tudott elvégezni, és megint dolgoznia kellett, hogy be tudja fizetni a következő időszakra esedékes tandíját. Így végezte el a második

évfolyamot, de aztán feladta, hogy valaha is lediplomázzon, és mikor az egyik tanára felhívta a figyelmét egy kisebb könyvkiadó állásajánlatára, azonnal jelentkezett.

Az anyja bánta, hogy így történt, de Unszuk máshogy gondolkodott. Az anyagi helyzetétől függetlenül képtelen lett volna elvégezni az egyetemet. Előbb-utóbb bekerült volna a tiltakozó diákok közé, és velük lett volna, amíg csak lehet. A legjobban attól félt, hogy ő lehet az utolsó túlélő közöttük.

Mindez nem azt jelenti, hogy csak a túléléssel foglalkozott.

Miután aznap hazament és tiszta ruhába öltözött át, az anyja tudta nélkül kisurrant a főkapun. Már sötétedett, mikor visszaért a tornacsarnokhoz, de a bejárata zárva volt, és senkit sem talált ott, úgyhogy a Tartományi Hivatalba ment. A panaszrészlegen sem talált senkit. Néhány rothadó holttest adott ki csak magából gyomorforgató szagot. Ugyanúgy festettek, mint mikor Szondzsuval foglalkoztak velük; a fegyveres felkelőknek nem volt idejük az összes holttestet a tornacsarnokba szállítani, ezek itt maradtak.

A melléképület lobbijában végül talált néhány embert. Az egyik egyetemista, akivel együtt dolgozott az étkezdében, felé fordult.

A nők mind felmentek az első emeletre.

Unszuk felment a lépcsőn, és mikor belépett a folyosó végén található kis szobába, a nők éppen vitatkoztak.

Nekünk is fegyvert kell fognunk. Mindenkire szükség van a harcban.

Csak azoknak adunk fegyvert, akik tényleg elszántak. Akik tényleg mindenre felkészültek.

Látta, hogy Szondzsu az asztal végében ül, az állát a kezére támasztja. Mikor Unszuk odament és leült mellé, Szondzsu rámosolygott. Szondzsu ezúttal sem beszélt sokat, de a vita végén higgadtan bejelentette, hogy ő a harc mellett van.

Csinszu tizenegy óra körül kopogtatott az ajtón. Először látták fegyverrel, ami valahogy nem fért össze azzal, hogy a rádió is nála volt, amit pedig mindig magánál hordott. Három emberre lenne szükség közületek, hogy reggelig mehessen a rádióadás. Kérem, hogy a többiek menjenek haza.

Akik hárman előreléptek, mind amellet voltak, hogy a nők is kapjanak fegyvert.

Ekkor az Unszukot az első emeletre útba igazító, az étkezdében dolgozó fiatal nő vette át a szót:

Mi is maradni akarunk. A végéig. Azért jöttünk, hogy együtt maradjunk.

Unszuk később már nem emlékezett, hogy Csinszu hogyan győzte meg a nőket végül, hogy menjenek haza. Bár az is lehet, hogy nem szeretett volna emlékezni rá. Halványan rémlett neki, hogy arról beszélt, nem vetne jó fényt a felkelőkre, ha nők is ott maradnának a Tartományi Hivatalban, meghalni a férfiakkal, arra azonban nem emlékezett, hogy ez az érv számított-e neki. A halállal nem lett volna semmi baja, de a módja nyugtalanította. Annyi halottat látott, és annyival foglalkozott, hogy éppen hozzájuk is edződhetett volna, de valójában éppen az ellenkezője történt, csak még jobban félt. Nem akarta, hogy az utolsó lélegzetét tátott szájjal szívja magába, nem akarta, hogy az áttetsző belső szervei a testén ejtett seben buggyanjanak elő.

Szondzsú volt a három hátramaradó nő egyike. Fogott egy karabélyt, hogy megvédje magát, meghallgatta a rövid magyarázatot arról, hogyan kell használni, majd ügyetlenül a vállára akasztotta. Nem köszönt el a többiektől, egyszerűen hátat fordított, és a másik két diáklánnyal megindult lefelé. Csinszu közben hozzájuk beszélt:

El kell érnetek, hogy minél többen jöjjenek elő a házaikból. Napfelkeltekor a Tartományi Hivatal előtti tér tele kell, hogy legyen tüntetőkkel. Addig kitartunk valahogy, de reggel már kelleni fog a segítség.

A többi nő hajnali egykor hagyta el a Tartományi Hivatalt, Csinszu és egy másik diák kísérte őket a Namdong templom melletti sikátorhoz. A sötét sikátor bejáratánál megálltak.

Most pedig mindenki egyedül megy tovább. Találjatok egy házat, ahol meghúzhatjátok magatokat, mindegy, hogy hol.

Ha volt valaha lelke, ebben a pillanatban tört össze végleg. Pontosabban abban a pillanatban, mikor Csinszu az átizzadt ingéhez tapadó puska hevederét babrálva, búcsúzóul rájuk mosolygott. Nem, már akkor darabokra tört, mikor kijött a Tartományi Hivatalból, és meglátta apró körvonalaidat, a gyereket, aki még kamasz is alig volt,

és megtorpant. A világoskék tréningnadrág, a pulóvered és a puska a kezében. Tongho, miért nem vagy otthon? Odament a puska használatáról éppen előadást tartó diákhoz. Ez a fiú még el sem kezdte a középiskolát. Küldjétek haza. A diákot meglepte az, amit hallott. Azt mondta, hogy már harmadéves a középiskolában, nem volt miért kétségbe vonnom a szavát... Az elsőéveseket hazaküldtük, de ő itt maradt. Unszuk halkabban folytatta. Miről beszélsz? Nézz már rá! Szerinted középiskolás?

A nők megvárták, amíg Csinszu eltűnt a sötétben, majd kezdtek elszivárogni. Ismersz valakit, aki itt lakik a közelben? – kérdezte Unszukot az étkezdében dolgozó nő, de ő megrázta a fejét. Akkor gyere velem a Csonde kórházba. Az unokahúgomat ott ápolják.

A kórház előterében nem égtek a fények, a bejáratot bezárták. Néhány percig kellett dörömbölniük a kapun, amíg megjelent egy őr, és arcukba világított a zseblámpájával. A sarkában ott volt a főnövér. Feszült volt mind a kettő. Azt hitték, hogy visszajöttek a katonák.

A folyosókon és a vészlépcsőkön ugyanolyan sötét volt, mint az előtérben. Csak az őr zseblámpája világított, de végül elértek a kórterembe, ahol az unokahúg feküdt. A teremben takarókat lógattak az ablakok elé, ezért még feketébb volt a sötétség. Azonban még ebben a sötétségben is érezni lehetett a betegek és a nővérek rémületét. A nő odalépett az unokahúgához. Mit tegyünk, suttogta az idősebb nő. Mindenki azt mondja, hogy ha ideérnek a katonák, agyonlövik az összes sebesültet.

Unszuk leült az ablakhoz, a hátát a falnak vetette.

Ne üljön az ablakhoz, veszélyes.

A szomszéd ágyban fekvő beteg rokona lehetett a férfi, de a sötétben nem látszott az arca.

Többször lőttek aznap is, mikor a katonák visszavonultak, az ablakok elé lógatott takarók lyukasak lettek. Maga szerint mi történt volna azzal, aki odaáll?

Unszuk eltávolodott az ablaktól.

Az egyik beteg válságos állapotban volt, alig kapott levegőt; húszpercenként egy nővér ellenőrizte, hogy van. Minden egyes alkalommal, mikor a nővér zseblámpája, mint egy fényszóró, végigpásztázta a kórtermet, rettegő tekintetek villantak fel. Mégis mi lesz? Tényleg betörnek majd a katonák a kórházba? Ha azt tervezik,

hogy megölik a sebesülteket, nem kellene, amint feljön a nap, a lehető leghamarabb hazaküldeni mindenkit? Az unokahúgod egy napja tért csak magához, mi lesz, ha felszakad a varrata? Az étkezdében dolgozó diáklány minden egyes kérdés után még halkabban válaszolt. Nem tudom, tényleg nem tudom.

Vajon mennyi idővel később történt? Unszuk fülét alig hallható hang ütötte meg, valahonnan a távolból, az ablak felé fordult. A hang erősödött, egy nő beszélt egy hangosbeszélőbe. Nem Szondzsu volt az.

Polgárok, csatlakozzatok hozzánk a Tartományi Hivatalnál! A hadsereg visszatért a városba.

A csönd egyre csak duzzadt a szobában, mint az egész teret betöltő hatalmas léggömb. Egy teherautó haladt el zörögve a kórház előtt, a hang pedig még erősebb lett.

Kitartunk, amíg csak kell. Csatlakozzatok hozzánk, harcoljatok velünk!

A hang elhalkult, majd elhalt a távolban. Alig tíz perccel később a csöndet a katonák hangja törte meg. Unszuk még sohasem hallott ehhez hasonlót. Ezer katonacsizma elszánt, összehangolt menetelését. Tankok burkolatlapokat roppantó, falakat szilánkokra törő mennydörgését. A térdei közé rejtette a fejét. Az egyik ágyon megszólalt egy vékony hangú beteg. Zárd be az ablakot, anya. Be van zárva. Zárd be jobban. Be tudod zárni jobban? Végül csak elült a hadsereg keltette hangzavar, és újra hallani lehetett a hangosbeszélőt. Áttört a város szívét fojtogató csenden, és még néhány háztömbbel arrébb is hallani lehetett. Kvangdzsu polgárai, csatlakozzatok hozzánk az utcán! A hadsereg visszatért a városba.

Mikor a Tartományi Hivatal irányából megszólalt a semmivel sem összetéveszthető hangú puskaropogás, Unszuk már teljesen magánál volt. A fülére szoríthatta volna a kezét, összeszoríthatta volna a szemét, a fejét rázva, kínjában nyüszítve. De ő ehelyett csak rád gondolt, Tongho. Ahogy felrohantál a lépcsőkön, mikor megpróbált hazavinni. Az arcodon rettegés, mintha csak az lett volna a reményed a túlélésre, hogy ne engedj a tolakodó kérlelésnek. Menjünk együtt, Tongho! Most azonnal el kell mennünk innen. Te pedig belekapaszzkodtál az emeleti korlátba, és remegtél. Mikor

Unszuk elkapta a tekinteted, látta, hogy a szemhéjad is reszket a félelemtől, mert élni szeretted volna.

Hatodik pofon

Mégis hogyan fogja kikerülni a cenzúrát?

A főnök a meghívót nézegette, amit egy fiatalember kézbesített az imént Szo úr színházából. Úgy tűnt, hogy magában beszél, de Unszuk tudta, hogy a kérdés neki szól.

Lehet, hogy átírja az egészet? Kevesebb mint két hét van a bemutatóig... mégis hogyan fognak próbálni?

Eredetileg úgy tervezték, hogy a héten kiadják a színdarabot, és egy hét múlva megjelenik róla egy recenzió az újság irodalmi rovatában. Így a színpadi előadást is népszerűsítik, az előadás pedig majd a könyveladást fogja segíteni. Eldöntötték, hogy amíg megy a darab, Jun a színház bejáratánál fogja árulni a kötetet. A cenzorok azonban ellehetetlenítették a kiadást, és elképzelhetetlen volt, hogy a kiherélt szöveg alapján bárki is egy előadást vigyen színpadra. Szo úr mindennek ellenére kiküldte a meghívókat, mintha mi sem történt volna.

Kitárult az irodaajtó, Jun tántorgott be rajta egy nagy doboz könyvet cipelve. A szemüvege teljesen bepárásodott.

Valaki vegye le a szemüvegemet.

Unszuk odasietett, hogy segítsen neki. A levegő után kapkodó Jun lehajolt, és az asztal mellett a földre ejtette a dobozt. Unszuk késsel kinyitotta, és kivett két kötetet. Az egyiket a kiadóvezetőnek adta, a másiknak pedig ő vette szemügyre a borítóját. Ott, ahol a szökecsben lévő fordító nevének kellett volna szerepelnie, a főnöke Amerikába emigrált rokonának a nevét találta. Mindenki feszülten várt az irodában, miután a könyv korrektúrája a cenzorokhoz került, de végül csak két bekezdést kellett kihúzni, és mehetett a nyomdába.

Unszuk újságpapírt terített az asztalra, majd Junnal közösen kipakolták a könyveket. Minden egyes kötet a sajtóközleményt tartalmazó papírlappal együtt a kiadó logójával ellátott borítékba került, hogy a feltornyozott borítékokat másnap reggel majd postára adják a sajtó képviselőinek.

Nem rossz.

A főnök mintha megint magában beszélt volna, majd megköszöri a torkát, és hivatalosabb hanghordozásra váltott:

Nagyon jól sikerült.

Levette az olvasószemüvegét, majd felállt. Egy darabig küzdött a kabátjával, jó néhányszor nem sikerült a jobb kezével beletalálnia a ruhája ujjába. Mindig is merev és fájós vállának ízületei telente csak még jobban begyulladtak. Unszuk odament hozzá, hogy segítsen.

Köszönöm, Kim kisasszony.

Egészen közelről jól látszott, hogy védtelen szemét átítatja a félelem, a nyaka körüli vonalak pedig mélyebbek, mint azt a kora indokolta volna. Unszuk elgondolkozott azon, hogy egy ilyen félnék és erőtlen ember miért tart fenn közeli kapcsolatot a hatóságok érdeklődésére számot tartó írókkal, és miért ad ki egymás után olyan könyveket, melyek elkerülhetetlenül felkeltik a cenzorok figyelmét.

Nem sokkal azután, hogy a főnökük elment, Jun is hazament, Unszuk pedig egyedül maradt az irodában.

Ő nem ment haza, inkább leült a frissen nyomtatott könyvek mellé. Próbálta felidézni a fordító arcát, de egyszerűen képtelen volt visszaemlékezni arra, hogy pontosan hogyan fest. Már nem fájt, mikor az ujjával végigsimított a sebes jobb orcáján. Ha megnyomta, éppenhogy csak érzékeny volt.

A tudományos értekezés a tömegek pszichológiáját vizsgálta. Az angol szerző legtöbb példáját a modern európai történelemből vette. A francia forradalom, a spanyol polgárháború, a második világháború. A fordító maga döntött úgy, hogy kihagyja az 1968-as diákmozgalomról szóló fejezetet, nehogy a cenzorok az egész könyvet kiadhatatlannak minősítsék. A fejezetet azért lefordította, arra az esetre, ha valamikor a jövőben mégis sor kerülne majd egy teljes kiadásra. A bevezetésben így írt:

A tömeg moralitásának meghatározó tényezőjét még nem sikerült azonosítani. Figyelemre méltó a tömeget alkotó egyének morális mércéjétől független etikai ingadozás megjelenése. Bizonyos tömegek nem riadnak vissza a fosztogatás, gyilkosság és nemi

erőszak lehetőségétől, más tömegek olyan bátorságról és altruizmusról tesznek tanúbizonyságot, mely a tömeget alkotó egyénekre aligha jellemző. A szerző szerint az utóbbi esetben egyáltalán nem arról van szó, hogy a tömeget nemes lelkű egyének alkotják, a nemesség, ez az alapvető emberi tulajdonság a tömeg erejének köszönhetően jelenik meg; hasonlóképpen, az előbbi esetben az ember eredendő kegyetlenségét nem egyes egyének különösen kegyetlen természete okozza, hanem a tömegben természetesen megjelenő felerősödés.

A cenzorok a következő bekezdésből kihúztak négy sort. *Mindezt tekintetbe véve fel kell tennünk a kérdést, mi is az emberi? Mit kell tennünk, hogy emberek maradjunk?* Unszuk pontosan emlékezett, milyen vastag vonallal húzták át ezeket a mondatokat. Emlékezett a fordító húsos állkapcsára, kopott kék pulóverére, sárgás bőrére, a vizespoharát megállás nélkül piszkáló hosszú, feketés körmeire. Az arcát azonban sehogy sem tudta pontosan felidézni.

Becsukta a könyvet, és várt. Az ablak felé fordult, és várta, hogy besötétedjen.

Egyáltalán nem hitt az emberiségben. Tisztában volt vele, hogy egy tekintet, az, hogy valaki kiállt amellett, amiben hitt, a meggyőző erő, amivel tette, semmi sem garancia semmire. Tudta, hogy ő már csak kitartó kétségek és hideg kérdések közepette lesz kénytelen leélni az életét.

Aznap délután száraz volt a szökőkút. A fegyveres katonák friss testeket dobáltak a Tartományi Hivatal falához. A lábuknál fogva húzták őket, a fejük a földön csúszott, majd odakerültek a többi holttest mellé. Néhány katonának eszébe jutott valami, amivel növelni lehetett a folyamat hatékonyságát. Hatalmas vízhatlan ponyvát húztak a sarkainál fogva a Tartományi Hivatal belső udvarára, rajta egyszerre egy tucat holttestet is arrébb lehetett vinni. Mikor Unszuk elsétált mellettük, és a szeme önkéntelenül is kikerekedett a látványra, három katona sietett oda hozzá, és a fegyverüket rászegezték. Hova megy? Haza. A nagynénémnél voltam, gyengélkedik. Nyugodt hangon válaszolt, de a felső ajka remegett közben.

Ráparancsoltak, ő pedig elindult a térről, próbált egyenletes tempóban lépni. A Tein piacon egy hatalmas tankot látott dübörögni a főúton. Meg akarják mutatni, hogy vége, gondolta szinte szórakozottan. Hogy minden tiltakozót megöltek.

A környék, ahol a szüleivel élt, közel volt az egyetemi negyedhez, de most úgy kiürült, mintha pestis pusztított volna a házak között. Mikor megnyomta a csengőt, az apja azonnal kisietett, kinyitotta egy pillanatra a főkaput, és betessékelte őt. A konyha feletti padlason kellett elrejtőznie, egy magas szekrényt toltak a padlásfeljáró elé, hogy senki se találja meg. A reggelből délután lett, és katonacsizmák menetelésének hangja szűrődött fel a padlásra. Ajtók nyíltak ki, embereket rángattak ki rajtuk, valami összetört, könyörgés és esdeklés követte. Nem, dehogy voltak a tüntetésen, sohasem fogtak fegyvert. Valaki megnyomta Unszukék csengőjét, az apja pedig válaszolt. A lányunk középiskolás. Az egyik fiam középiskolás, a másik általános iskolába jár, mégis mit kerestek volna egy tüntetésen?

Mikor másnap este lejött a padlásról, az anyja közölte vele, hogy a holttesteket a város kukásautóira rakták, és tömegsírba borították. Nemcsak a szökőkútnál lévőket, az azonosítatlan testeket, de azokat is, melyeket a tornacsarnokban lévő koporsókban találtak. Az összeset elvitték.

Újra nyíltak a hivatalok és az iskolák. Felhúzták az üzletek redőnyeit, és kinyitották azokat is. Statárium volt, hét óra után senki sem lehetett az utcán. A katonák egész nap igazoltattak, és ha valakinél nem volt igazolvány, a legközelebbi rendőrségre vitték.

Azért, hogy bepótolják a kimaradt tanítási napokat, a legtöbb iskolában még augusztus elején is tanítottak. Unszuk egészen a hivatali nyári szünetig minden egyes nap felhívta a buszmegálló melletti telefonfülkéből a Tartományi Hivatal Tudakozó Osztályát. Nem helyes, hogy működik a szökőkút, állítsák le, nagyon kérem. Izzadt tenyérrel szorongatta a telefonkagylót. Az osztály munkatársai türelmesen válaszoltak, megígérték, hogy majd felvetik a dolgot. Egyik alkalommal egy együtt érző, de szomorúan rezignált középkorú nő válaszolt Unszuknak. Sajnálom, de ne hívjon minket többször. Nem tudunk mit tenni a szökőkúttal. Még iskolába jár, nem igaz? Felejtse el, és foglalkozzon a tanulmányaival.

A sötét ablakon túl elhaló fodrozódásban megremeg a gyűlölkonytat.

Ideje lenne feltápáskodni és elhagyni az irodát, de ő csak marad, ahol van, mozdulatlan. A hópelyhek némán szitáltak, puhán és fehéren, mint a frissen őrölt rizsliszt. Mégis képtelen volt szépnek látni a látványt. Ma kellett volna elfelednie a hatodik pofont, de az arca már meggyógyult. Szinte egyáltalán nem fájt. Másnap hajnalban már nem kell nekifognia, hogy elfelejtse a hetedik pofont. A hetedik pofon elfelejtésének nem lesz napja.

Hópelyhek

A színpad átrendezését követően fokozatosan egyre világosabb lesz. A színtér közepén egy harmincas éveiben járó, magas nő, fehér kendervászon szoknyája a gyászolók ruháját idézi. Némán a színpad bal oldala felé fordul, ahonnan egy magas, vékony, feketébe öltözött férfi lép be. A nő felé tart, a hátán életnagyságú csontvázat cipel. Csupasz talpa elővigyázatosan kimért léptekkel érinti a padló deszkáit, mintha attól tartana, hogy megcsúszik, és a levegőbe röppen.

A nő most jobbra fordul, még mindig néma, akár egy marionettbáb. Ezúttal egy alacsony, köpcös férfi lép a színre oldalról, de a fekete ruhája és a csontváz a hátán ugyanolyan, mint az elsőnek. A két férfi egymás felé suhan a két ellentétes oldalról, mint valami régi filmben, lelassulva, miközben a mozigépész erejét megfeszítve tekeri a vetítógépet. Ugyanakkor érik el a színpad közepét, de nem állnak meg. Csak mennek tovább, mintha nem lenne szabad nyugtázniuk egymás jelenlétét.

Egyetlen üres hely sincsen a színházban. Ez a bemutató előadás. Úgy tűnik, hogy az első sorokban kizárólag színészek és újságírók ülnek. Mikor Unszuk és a főnöke a helyüket keresték, és a nő végigpásztázta a nézőteret, négy férfin megakadt a pillantása. Egymástól távol foglaltak helyet, de egyértelmű volt a számára, hogy civil ruhás rendőrök. Mit fog tenni Szo úr, tette fel a kérdést magában. Mikor a rendőrök meghallják a kihúzott mondatokat a színészek szájából, felugranak a székből, és a színpadra rohannak majd? Az

egyetemi étkezdében az asztal felett pörgő szék, a vér a fiú homlokán, a kihűlő tál curry. Mi történik majd az alkotókkal, akik a jelenetet a világosítók apró helyiségéből kísérik? Letartóztatják Szo urat? Üldözött lesz, számkivetett, akit még a saját családja sem tud majd megtalálni?

Amint az álombéli lassúsággal haladó férfiak újra beolvadtak a színpad két oldalának sötétjébe, a nő megszólal. Vagy legalábbis mintha megszólalna. Valójában nem hallani a szavait. Az ajkai mozognak, de hang nem hagyja el őket. Unszuk azonban pontosan tudja, hogy mit mond. Felismerni a kézirat mondatait, Szo úr tollal leírt szavait. A kéziratot, amit ő gépelt le, és javított át háromszor.

*Nem temethettek el, miután meghaltál,
Így az életem lett temetésed.*

A nő hátat fordít a közönségnek, a székek közötti hosszú folyosó kivilágosodik. Egy szíjjakkal megkötözött, rongyos kendervászon ruhát viselő férfi áll a folyosó végén. Nehezen lélegezve közelít a színpad felé. A színpadon néhány pillanattal ezelőtt átsuhanó két távolságtartó, egykedvű alaktól eltérően a férfi arca érzésekkel teli. Az égbe emeli mindkét kezét, senki sem tudja, hogy mit szeretne megérinteni. Tátog, mint egy szárazföldre vetett hal. Unszuk most is tudja, hogy mit mond, pedig a magas, sivító hangokat, melyek elhagyják a száját, nem is lehet beszédnek nevezni.

*Oh, térj vissza hozzám.
Oh, térj vissza hozzám, mikor hívlak.
Ne várass tovább. Térj vissza hozzám.*

A kezdeti zavarodottság után a nézőtérre csönd ereszkedik, mindenki a színész ajkaira koncentrálnak. A folyosó fénye elhalványul. A színpad közepén álló nő visszafordul a nézők felé. Továbbra sem szól

semmit, nyugodtan néz, miközben a folyosón végighaladó férfi megszólítja a holtak szellemeit.

*Nem temethettek el, miután meghaltál,
A szemem, mellyel egykor láttalak,
templommá lett.*

*A fülem, mellyel egykor hallottalak,
templommá lett.*

*A tüdőm, mellyel egykor lélegeztelek,
templommá lett.*

Miközben a nő ajkai éppen hogy csak mozognak, a férfi, akinek nyitva a szeme, de mintha nem látná a világot maga körül, az égbe sikolt, és a lépcsőkön felmegy a színpadra. Leengedi a karját, majd végigsimít a vállán, mintha csak havat söpörne le róla.

*A tavasszal nyíló virágok, a fűzfa, az eső cseppjei
és a hópelyhek mind templommá lettek.*

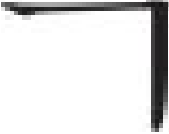
*A minden nappal induló reggelek, aztán
a sötétedő esték is templommá lettek.*

A teremben kigyúlnak a fények, és elvakítják a nézőket. Unszuk egy fiút pillant meg a folyosón. Fehér melegítőt és szürke sportcipőt visel, egy kis csontvázat szorít a mellkasához, úgy öleli, mintha melengetné. A fiú megindul a színpad felé, közben a háta mögött, a folyosó végén egy csapat színész lép elő a sötétből, követik, előrehajolnak, a derekuk kilencvenfokos szögben, a karjuk lelóg, mintha négylábú állatok lennének. Van valami groteszk és természetfölötti a székek között haladó tucatnyi lógó fekete hajú férfi és nő látványában. Motyognak, sikítanak, nyögnek, felszegik a fejüket, és akkor látszik remegő ajkuk. Időnként, mikor a hangjuk felerősödik, a fiú hátrafordul, és megrökönyödik azon, amit lát. A döbbenettől lelassul, a csoport megelőzi, és előtte lép a színpadra.

Unszuk megbabonázva nézi a jelenetet, az ajka öntudatlanul remegni kezd. Mintha csatlakozna a színészekhez, némán egy nevet

kiált, a hangok még a torkában elhalnak. Tongho.

A csapat végén haladó, továbbra is előregörnyedő fiatalember megfordul, és kitépi a csontvázat a fiú karjaiból. A csontváz egyik kézről a másikba, és végül a menet elején álló öregasszony kezébe

kerül, aki annyira görnyedt, hogy egy betűre hasonlít. Szürkés haj lóg az arca körül, szorosán magához szorítja a csontvázat, és felmegy a lépcsőkön a színpadra. A fehérszoknyás nő és a kendervászonba öltözött férfi, akik egészen eddig ott álltak, némán húzódnak félre, hogy elengedjék.

Már csak az öregasszony mozog a szereplők közül.

Annyira lassan lép, hogy szinte meg sem rezzen körülötte a levegő, és a nézők egyikének hirtelen köhögése mintha egy másik világból jönne. A fiú ekkor, mintha csak egy jelet kapott volna, lerázza magáról a bénultságot, egyetlen szökelléssel felugrik a színpadra, és az öregasszony hajlott hátához tapad. Mintha csak egy gyerek lenne az anya hátán, egy halott szelleme.

Tongho.

Unszuk az ajkába harap, és közben színes zászlók hullanak alá a mennyezetről a színpadra. A selyemdarabokon temetési dalok. A színpad elején csoportosuló színészek kiegyenesednek. Az öregasszony megáll. A hátához tapadó fiú a nézők felé fordul.

Unszuk becsukja a szemét. Nem szeretné látni a fiú arcát.

*Nem temethettek el, miután meghaltál, így
az életem lett temetéssé.*

*Miután ponyvába csavartak, és egy kukásautóval
elvittek.*

*Miután nem tudtam megbocsátani
a szökőkútnak, hogy vízsugarat spriccelt.*

Mindenben a templom fényei égnek.

A tavasszal nyíló virágokban, a hópelyhekben.

*A napok végén, este. Az üres italosüvegekben
égő gyertyák lángjában.*

Maró könnycseppek égetik Unszuk szemét, de nem törli le őket. A fiú arcára, a némán mozgó ajkaira mered.

4

Vas és vér

Egy egyszerű golyóstoll volt, fekete Monami golyóstoll. Erre csavarták rá az ujjaimat.

A bal kezem ujjait. A jobb kezemmel a jelentést kellett írnom.

Igen, ez volt a módszer, így csinálták.

Az elején még éppenhogy, de ki lehetett bírni. De aztán mindennap pontosan ugyanoda került a toll, kidörzsölte a vérző és vizes váladékot termelő sebet egészen a húsig. Később már a csont is kilátszott, féhéren csillant. Egyszer alkoholba áztatott vattát kaptam, hogy szorítsam rá, de csak egyetlenegyszer, mikor már tényleg jól látszott a csont.

Kilencvenen voltunk a cellában, minden második ember ugyanolyan vattát szorított az ujjai között, mint én. Nem szólhattunk egymáshoz. Mikor megpillantottad a vattát, egy pillanatra a másik szemébe néztél, de csak egy másodperc töredékéig. Ez éppen elég volt ahhoz, hogy tudd, ugyanabban a cipőben jártok.

Azt gondoltam, hogy ezen a ponton majd hagyják begyógyulni a sebet. Nem hagyták. Mikor elvették a vattát, és visszanyomták a tollat az ujjaim közé, új fájdalmat tapasztaltam meg.

* * *

Összesen öt, legyezőformán elhelyezkedő cellában voltak rabok. A rácsok túloldalán lévő helyiségből a katonák egyszerre tudták szemmel tartani mind az öt cellát. Mikor először tereltek be a helyünkre, és bezárták a rácsot, senki sem merte megkérdezni, hogy hol vagyunk. Még a középiskolás gyerekek is tudták, hogy jobb, ha befogják a szájukat. Csendben maradtunk, és kerültük egymás pillantását. Még fel kellett dolgoznunk azt, amin aznap reggel

mentünk át. Egy órányi néma elkeseredés maradt nekünk az emberi méltóságból.

* * *

A fekete Monami golyóstoll mindig ott volt az asztalon, amikor beléptem a kihallgató helyiségbe, ez volt mindig az első lépcsőfok a folyamatban, mely csak egyetlen dolgot akart megértetni velem: hogy a testem már nem az enyém. Az életem nem rajtam múlik, és én csak annyit tehetek, hogy átélem a fájdalmat. Annyira erős fájdalmat, hogy biztos voltam benne, előbb vagy utóbb az eszemet fogom veszíteni. Annyira szörnyűséges fájdalmat, hogy összevizektem és összeszartam magam.

Miután a folyamat véget ért, nyugodt hangon feltették a kérdéseiket, és akármit is válaszoltam, puskatust kaptam az arcomba. Nem tudtam felülkerekedni az ösztöneimen, a falhoz tapadtam, és a karjaimmal próbáltam védeni az arcomat, de ettől csak még rosszabb lett az egész. Elestem, katonacsizmákkal taposták a hátamat, és mikor elveszítettem volna az eszméletemet, megfordítottak, és ráléptek a sípcsontomra.

* * *

Amint rád parancsoltak, hogy hagyd el a kihallgató helyiséget, és menj vissza a celládba, azt gondolhattad, hogy pihenhetsz és lazíthatsz egy kicsit, de tévedtél.

Órákon át kellett egyenes vállal és háttal ülnünk a cella padlóján, miközben csak az ablakot nézhettük. Az őrmester azonnal ránk ripakodott, ha egy pillanatra is úgy tűnt, hogy másfelé tévedne a tekintetünk. Az egyik idősebb férfinak csikket nyomtak el a szemhéján, hogy példát statuáljanak. Az egyik középiskolás fiú egyetlenegyszer, véletlenül megvakarta a nyakát. Addig ütötték, amíg el nem veszítette az eszméletemet, és el nem ernyed a teste.

Vagy százunkat zsúfoltak be egy helyre, a mögöttem lévő férfi térde a hátamba nyomódott. Állandóan izzadtunk, olyan nedvesek

voltunk, mint egy felhőszakadás után. A torkunk kiszáradt, csak háromszor, az étkezésekkor kaptunk vizet. Emlékszem, annyira szomjas voltam, mint egy vadállat, legszívesebben bármivel benedvesíttem volna az ajkaimat, még vizelettel is. Arra is emlékszem, mennyire rettegtem attól, hogy hirtelen elnyom az álom. Úgy féltem attól, hogy cigarettát nyomnak a szemhéjamra, hogy szinte az orromban éreztem az égő hús szagát.

Meg aztán az éhségre is emlékszem. Mennyire nem lehetett szabadulni tőle, a tarkómhoz tapadt vérszívótól. Voltak olyan kimerült és éhes pillanataim, hogy úgy éreztem, a vérszívó nekikezdett, hogy elfogyassza a lelkemet.

* * *

Minden egyes nap, naponta háromszor ugyanazt kaptuk enni, egy kis rizst, fél tál levest és néhány darab kimcsit. Az adag kettőnké volt. Annyira elveszítettem már minden emberséget, és nem voltam más, csak egy vadállat, hogy egyenesen megkönnyebbültem, mikor kiderült, hogy Kim Csinszu lesz a párom. Mert úgy tűnt, hogy ő már nem eszik majd sokat. Mert sápadt volt, a szeme alatt sötét foltok, és leginkább kórházban kellett volna lennie. Mert üres és élettelen volt a pillantása.

Egy hónapja, mikor a gyászjelentését olvastam, rögtön a szeme jutott az eszembe. A szemek, melyek követték minden egyes mozdulatomat, ahogy kihalásztam egy-egy babcsírat a vízízű levesből; a néma tekintet, miközben én leplezetlen gyűlölettel bámultam, ahogy morzsányi ételt rak a szájába, és attól rettegtem, hogy mindent megeszik; az enyémhez hasonló, hideg, üres, egyáltalán nem emberi szemek.

* * *

Máig sem értem.

Miért halt meg Kim Csinszu, és miért vagyok én még mindig életben, mikor minden egyes nap pontosan ugyanazt ettük?

Többet szenvedett volna nálam?

Nem, én is éppen eleget szenvedtem.

Kevesebbet aludt, mint én?

Én sem tudtam aludni, és máig sincsen olyan éjszaka, hogy többet tudnék aludni néhány felületes óránál, álomnak éppen nem lehet nevezni. Ez már csak így lesz, amíg élek.

Mikor először keresett meg, professzor, hogy Kim Csinszuról kérdezzen, elgondolkoztatt. Mikor másodszor hívott fel, és megbeszéltük, hogy találkozunk, még mindig csak gondolkoztam. Minden egyes nap ugyanaz a kérdés foglalkoztatott, miért halt meg ő, és én miért élek?

* * *

Emlékszik rá, professzor, hogy mikor először beszéltünk, azt mondta, Kim Csinszu esete „egyáltalán nem elszigetelt”? Valószínű, mondta, hogy az egykori rabok közül többen is saját maguk fogják elvenni az életüket.

Segíteni akart rajtam? Meg akarta akadályozni, hogy én is ugyanerre az útra lépjek? Gondolom, hogy ilyen nemes szándék vezérelte. De ettől függetlenül, a disszertáció, amit tervez, hasznára lesz bárkinek, saját magán kívül?

„Pszichológiai boncolást” kíván végrehajtani Kim Csinszun, mondta, bár máig sem értem, hogy pontosan miről beszélt. Azzal, hogy rögzíti a szavaimat, talán rekonstruálni tudja, miért is halt meg Csinszu? Hasonló tapasztalatokat éltünk át, de nem ugyanazokat. Ha nem ő mondja el, hogy pontosan min ment keresztül, mégis hogyan lenne lehetséges a boncolás?

* * *

Igaz, ami igaz, Csinszut még nálunk is brutálisabban megkínózták. Talán pont azért, mert volt benne valami nőiesen törékeny.

De ezeket a történeteket legalább egy évtizeddel később hallottam. Akkoriban fogalmam sem volt róluk.

A katonák ráparancsoltak, hogy vegye elő a péniszét, és rakja az asztalra, aztán azzal fenyegették, hogy egy favonalzóval verik szét. Máskor levetkőztették, és az őrbódé előtti füves részhez vitték, hátrakötötték a kezét, és hasra fektették. A hangyák három órán keresztül csípték a nemi szervét.

Úgy tudom, hogy miután elengedték, minden éjszaka rovarokkal teli rémálmai voltak.

* * *

Abban nem tudok segíteni, hogy milyen ember volt, mielőtt mindez megtörtént. Csak egyszer láttam a távolból, ahogy a Tartományi Hivatal folyosóján ment a dolgára.

Akkoriban elsőéves volt az egyetemen. A felső ajka fölött még alighogy csak kiserkentek a vékony szőrszálak, hosszú, sötét szempillái elütöttek a sápadt bőrétől. Akárhányszor csak láttam, sietett, amire a vékony keze izgése-mozgása csak ráerősített.

Azt tudtam, hogy mivel volt annyira elfoglalva, segíteni próbált a sebesülteken, megszervezte a holttestek ellátását, koporsókat és zászlókat szerzett, temetési szertartásokat készített elő... efféle dolgokkal foglalkozott.

Tényleg nem gondoltam volna, hogy az utolsó éjszakán is ott maradt. Akkor már csak a legelszántabbak maradtak, többnyire munkások. A legtöbb diák amellet volt, hogy a hadsereg visszatérte előtt ürítsék ki a Tartományi Hivatalt, ne haljanak meg többen értelmetlenül. Az előtérben hagyták a fegyverüket, és hazamentek. Azt gondoltam, hogy Csinszu is így tesz majd. Aztán láttam, hogy mégis ott marad, de egyáltalán nem lepődtem volna meg, ha még éjfél előtt elsomfordál.

Az egyik csoportban tizenketten voltunk, Csinszuval és velem együtt. A kis tárgyalóban mutatkoztunk be egymásnak, de biztos vagyok benne, hogy egyikünk sem gondolta, hogy ha véget ér az éjszaka, valaha is találkozni fogunk még. Rövid végrendeletet írtunk, a nevünkkel és a címünkkel, és összehajtogatva az ingzsebünkbe csúsztattuk, hogy könnyen azonosítani lehessen minket. Felkészültünk mindenre, ami várható volt, és bár közelített, de még

egyáltalán nem tűnt valóságosnak. Addig biztosan nem tűnt annak, amíg a rádióból meg nem tudtuk, hogy a hadsereg valóban visszatért a városba. Akkor elhatalmasodott rajtunk a feszültség.

Éjfél körül a fegyveresek vezetője kihívta a folyosóra Csinszut, és közölte vele, hogy küldje haza a nőket. A férfi olyan hanghordozással beszélt, hogy még a tárgyalóban is hallani lehetett minden egyes szavát. Akkor azt gondoltam, azért esett Csinszura a választása, hogy vigye el a nőket, mert az, hogy ez a láthatóan törékeny fiú velünk van vagy nem, egyáltalán nem befolyásolta az esélyeinket. Emlékszem, ahogy Csinszu elszántan a vállára vetette a puskáját, és kiment a szobából. Nem, nem szükséges, hogy visszagyere.

Meglepődtem, amikor mégis visszajött. Fél órával később a feszültség teljesen eltűnt az arcáról, úgy látszott, alig tudja nyitva tartani a szemét. Az ablakhoz ment, ledőlt a műbőr kanapéra, és azonnal elaludt. Mikor odaléptem, hogy felkeltsem, a szemét sem nyitotta ki, csak annyit motyogott, hogy bocsánat, de fáradt vagyok, nagyon fáradt.

Furcsamód a kimerültsége mintha átragadt volna ránk, kiszívta az energiánkat, és egymás után leültünk a padlóra, a legközelebbi falnak dőltünk. Én is hiába próbáltam ellenállni a fáradtságnak. Nem tehettem mást, odakuporodtam Csinszu mellé a kanapéra. Hogyan lehetett volna megmagyarázni azt, ami történt? Pont amikor százszázalékosan ébernek kellett volna lennünk, átadtuk magunkat az álomosságnak, álom telepedett a szemünkre és a fülünkre.

Valaki elővigyázatosan résnyire kinyitotta az ajtót, és ez a hang áthatolt az öntudatlan ködön, kinyitottam a szemem, láttam, hogy egy rövid frizurájából ítélve középiskolás fiú surran be a szobába. Odaosont a kanapéhoz, és nekivetette a hátát.

Hát te meg ki vagy, kérdeztem álmosan.

Ki vagy, és honnan jöttél?

A fiú becsukta a szemét, és nem nyitotta ki, miközben válaszolt:

Nagyon fáradt vagyok. Csak alszom itt néhány percet Csinszu mellett.

Csinszu úgy aludt, mint akit agyonverték, de erre magához tért:

Mi történt?

Elfojtottan suttogott, és megragadta a fiú kezét.

Nem megmondtam, hogy menj haza? Megígérted, hogy hazamész.

Csinszu hangja egyre hangosabb lett:

Mégis mit fogsz itt csinálni? Tudod egyáltalán, hogyan kell elsütni egy puskát?

Ne haragudj rám, Csinszu.

Közben feltápászkodtak azok, akik felébredtek a szóváltás hangjára. Csinszu pedig továbbra sem eresztette el a fiú kezét, úgy folytatta:

Megadod magad, amint lehet.

Értetted? Megadod magad. Feltett kézzel kimész az épületből. Nem fognak bántani egy gyereket, aki felteszi a kezét.

* * *

Huszonkét éves voltam abban az évben, és a kötelező katonai szolgálatom után visszatértem az egyetemre. Általános iskolai tanár szerettem volna lenni, miután elvégzem az egyetemet, és talán azért választottak meg aznap éjjel a csoport vezetőjének, mert egy kicsit öregebb és higgadtabb voltam, mint a többiek. A legtöbben, akik ott maradtak a Tartományi Hivatalban, öntörvényű fiatalok voltak, nem ismerték a fegyelmet. Inkább egy csürhe volt, nem pedig szervezett csapat.

A többség még tizenéves volt. Az egyikőjüket, aki dolgozott és esti iskolába járt, egyszerűen nem lehetett meggyőzni arról, hogy ha megtölti a fegyverét és meghúzza a ravaszt, a golyó tényleg előjön. Kiment az udvarra, és az éjszakai égre lőtt. Az iskolások meg megmakacsolták magukat, mikor haza akartuk küldeni őket. Annyira csökönyösek voltak, hogy sokáig kellett győzködni őket, amíg végül hazamentek.

A fegyveres csapatok vezetője ragaszkodott hozzá, hogy végigbeszéljük a „taktikát”, de a terve olyan kezdetleges volt, hogy aligha lehetett azt taktikának nevezni. Úgy becsültük, hogy a hadsereg nagyjából hajnali két órakor fog a Tartományi Hivatalhoz érni, ezért fél egy körül kezdtünk elhelyezkedni a folyosón. Minden ablakhoz egy felnőttest osztottunk be, a fiatalabb fiúk pedig hason

feküdtek az ablakok mellett, hogy átvegyék a helyét azoknak, akik megsebesültek mellettük. Fogalmam sem volt, hogy a többi csoport milyen feladatot kapott, és hogy a stratégiát követve reális esélyünk volt-e a győzelemre. A parancsnokunk egyre csak azt ismételte, hogy csak hajnalig kell kitartanunk, és akkor majd több százezer kvangdzsui fog az utcákra vonulni, és a szökőkút köré gyűlni.

Ma már esztelenségnek tetszik, de akkor félig-meddig elhittük, hogy mindez lehetséges. Tudtuk, benne van a pakliban, hogy meghalunk, de személy szerint azt gondoltuk, hogy minden rendben lesz. Sejtettük, hogy vereség lesz a vége, de ugyanakkor úgy véltük, hogy valahogy csak túléljük. Nemcsak én álltam így hozzá a dologhoz, a legtöbben, és különösen a fiatalabbak, inkább reménykedtek, mintsem féltek attól, hogy mi fog történni. Fogalmunk sem volt, hogy a szóvivőnk még az előző nap külföldi újságírókkal találkozott, és kijelentette, hogy minden biztonnal vereséget fogunk szenvedni. Azt mondta nekik, mindannyian tisztában vagyunk vele, hogy meg fogunk halni, de egyáltalán nem félünk a haláltól. Egy ilyen nemes meggyőződés túl van minden félelmen, de igazság szerint én egyáltalán nem voltam így vele.

Fogalmam sincs, hogy Kim Csinszu mit gondolt minderről. Mikor biztos helyre kísérte a nőket, majd visszatért, tényleg tudta, hogy a döntése akár a halálát is jelentheti? Vagy inkább csak optimistán gondolkodott, mint én, és úgy vélte, hogy a halál egyáltalán nem elkerülhetetlen, tartani tudjuk majd a Tartományi Hivatal épületét, és akkor nem kell majd szégyenkeznünk egy életen át?

* * *

Pontosan tudtuk, hogy a hadsereg mekkora túlerőben van, de furcsamód mindez nem számított. Mióta elkezdődött a felkelés, úgy éreztem, hogy valami ott lüktet bennem, nagyobb erővel, mint bármilyen hadsereg.

A lelkiismeret.

A lelkiismeret, a legfélelmetesebb dolog a világon.

Aznap, mikor vállt vállnak vetve álltam több ezer társammal, és belenézhattünk a katonák puskacsövébe, aznap, mikor annak a két

embernek, akit először öltek meg, kézikocsiba rakták és a tüntetők menetének elejére húzták a holttestét, aznap szembesültem a bennem lévő hiánnyal, a félelem hiányával. Emlékszem az érzésre, hogy rendben van, ha meghalok, az érzésre, ahogy százezrek szívéből tódul a vér egy hatalmas artériába... egyetlen szív felemelő nagyságára, ahogy a vér benne és a saját szívemben lüktet. Mertem a részese lenni mindennek.

Délután egy órakor, miközben a Tartományi Hivatal előtti hangszórók a himnuszt játszották, a katonák tüzet nyitottak. Én a tüntetők között álltam középtájt, mikor a golyók repülni kezdtek, megfordultam, és futottam. A bennem áramló felemelő érzés, a hatalmas szív, melynek egy darabig a része voltam, darabokra tört, szemétként borította be a földet. Nemcsak a teret lötték, a mesterlövészek megjelentek a környező épületek tetején is. Mellettem és előttem is emberek rogytak a földre, de én csak futottam tovább. Csak akkor álltam meg, mikor már biztos voltam benne, hogy messze elhagytam a teret. Annyira kapkodtam a levegőt, hogy tényleg azt hittem, ki fogom köpni a tüdőmet. Az arcom izzadságban és könnyekben úszott, egy bolt lépcsőin térdre rogytam. A redőnyöket lehúzták. Egy kisebb csoport gyülekezett a környező utcákban, hallottam, arról beszéltek, hogy meg kellene rohamozni a rendőrkapitányságokat és a tartalékosok laktanyáit, hogy fegyvereket szerezzünk. Nyilvánvalóan keményebb fából faragták őket, mint engem. Ha nem teszünk semmit, egyszerűen csak le fognak vadászni minket. Az ejtőernyős egységek még házakba is betörték a környékünkön. Annyira féltem, hogy egy konyhakést raktam a párnám alá, mikor aludtam. Fényes nappal lövöldözni, megállás nélkül, megőrült a világ!

Az egyikőjük elrohant a teherautójáért, és én egészen addig ott ültem összerogyva a lépcsőkön, amíg vissza nem ért. Azon gondolkodtam, képes lennék-e fegyvert hordani magamnál, ráfogni egy élő emberre, és meghúzni a ravaszt.

Már késő este volt, mikor a teherautóval visszaértünk a város központjába. Kétszer is rossz felé vettük az irányt, és mikor a laktányákhoz értünk, azzal szembesültünk, hogy már kifosztották a fegyverraktárakat. Csak az időnket pazaroltuk. Fogalmam sem volt, hogy mindeközben hányan haltak meg az utcákon. Csak arra

emlékszem, hogy másnap reggel, a kórház bejáratánál, milyen végtelen sort alkottak a véradók; a doktorokra és nővérekre, akik véres köpenyben rótták az elátkozott utcákat, a hordágyakat emelő kezekre; a nőkre, akik állott rizsgolyókat, vizet és epret adtak fel a teherautónkra; a himnusz és az *Arirang* teli torokból énekelt hangjaira. A pillanatokra, mikor úgy tűnt, hogy csodálatos módon mindannyian túléltünk a megszokott énkön, az emberek puha bőre a másikéhoz ért, mintha újrainasztuk és újraindítottuk volna a világ szívét, megfoltoztuk volna a réseket, melyekből vér szivárgott. Ez volt rám akkora hatással, és ez maradt velem azóta is. Professzor, szembesült már valaha is olyan rémisztő intenzív érzéssel, mintha alkímiai átalakuláson ment volna keresztül, megtisztult és tetőtől talpig erényessé vált volna? Lenyűgöző pillanat, a lelkiismeret vakító tisztasága.

Lehetséges, hogy a gyerekek, akik aznap ott maradtak a Tartományi Hivatalban, valami hasonlót tapasztaltak meg. Még az is lehet, hogy korrekt alkunak gondolták, hogy a lelkiismeret ilyen megéléséért az életüket kell adniuk. Ma már semmiben sem lehetünk biztosak. Az ablakok alatt guggoló, a puskáikkal ügyetlenkedő gyerekek éhségről panaszkodtak, és vissza szerettek volna menni a tárgyalóba, ahol a piskótájukat és a Fantájukat hagyták. Tudtak annyit a halálról, hogy egyáltalán dönthessenek róla?

Mikor a rádióból arról értesültünk, hogy a hadsereg tíz perc múlva odaér a Tartományi Hivatalhoz, Csinszu a falnak támasztotta a puskáját, és megszólalt:

Megpróbálhatjuk az életünket kockáztatva reggelig tartani a frontot, de a gyerekeket nem kényszeríthetjük erre.

Mintha egy tapasztalt, harminc- vagy negyvenéves felnőtt beszélt volna belőle.

Nincsen más választásunk, meg kell adnunk magunkat. A biztos halállal szemben le kell raknunk a fegyvert, és meg kell adni magunkat. Meg kell találnunk az élethez vezető utat.

* * *

Arról, hogy mi következett ezután, nem akarok beszélni.

Senkinek, még magának sem, professzor, nincsen joga, hogy azt kérje tőlem, emlékezzem vissza arra, hogy mi történt.

Nem, egyikünk sem sütötte el a puskáját.

Egyikünk sem ölt embert.

Mikor a katonák megrohanták a lépcsőket, és előbukkantak a sötétből, még akkor sem tüzelünk. Egyszerűen nem tudtuk meghúzni a ravaszt úgy, hogy valaki meghaljon miatta. Olyan gyerekeket fegyvereztünk fel, akik egyszerűen nem tudták használni a puskáikat.

* * *

Később tudtam csak meg, hogy a hadsereget nyolcszázezer töténnyel látták el azon a napon. A városban akkoriban négyszázezren laktak. Vagyis minden lakost kétszer is lelőhettek volna. Biztos vagyok benne, ha úgy alakul, a parancsnokok ki is adták volna a parancsot erre. Ha úgy teszünk, ahogy a diákok képviselője javasolta, összehordjuk a fegyvereket a Tartományi Hivatal udvarán, és egyértelműen megadjuk magunkat, a katonák a fegyvertelen civilek ellen fordíthatják volna a mi fegyvereinket is. Minden alkalommal, mikor felidézem az akkor hajnalban, a sötétben a lépcsőkön szó szerint ömlő vért, eszembe jut, hogy nem egyszerűen csak azok haltak meg, akiket agyonlőtték. A sajátjukén kívül mások halálát is halták. Sok százezer halált haltak, sok százezer ember vérért folyatták.

A szemem sarkából olyan emberek vérért láttam csordogálni, akikkel néhány pillanattal korábban még szót váltottam. Fogalmam sem volt, hogy ki halt meg, és ki élte túl, arccal a padlónak fordulva feküdtem a folyosón. Éreztem, hogy valaki alkoholos filccel a hátamra ír. Erőszakos elem. Lőfegyver birtoklása. Azt, hogy mit írtak rám, azután tudtam meg valakitől, hogy a katonai akadémia börtönébe kerültünk.

* * *

Azokat, akiknél a letartóztatásuk idején nem volt fegyver, bűnrészesnek minősítették, és júniusban, csoportokban elengedték. Azután már csak az „erőszakos elemek”, a fegyvert birtokolva letartóztatottak maradtak a katonai akadémia börtönében. A kínzás ekkor egy új szintre lépett. Foglyulejtőink a kegyetlen verések helyett sokkal kifinomultabb módszerekkel okoztak nekünk fájdalmat. Olyan módszereket választottak, melyek nem voltak túlságosan fárasztóak a számukra. A „hajtú kínzás”, amikor a szorosan összekötözött két kezünk közé fadarabokat erőltettek, a vízbefulladás színlelése, az elektromos árammal való kínzás és a „kötözött csirke”, mikor kötelekkel lógattak fel, és ütöttek, miközben jobbra-balra pördültünk. Az elején azért kínoztak, hogy megtudják a bűneink apró részleteit, de ekkor már olyan valótlán vallomásokra volt szükségük, melyek alapján a nevünk belekerülhetett az események előre megírt forgatókönyvébe.

Kim Csinszu és én továbbra is egy tálcát kaptunk, és meg kellett osztanunk egymással a rajta lévő néhány morzsát. Hatalmas akaraterőre volt szükség ahhoz, hogy elnyomjuk magunkban azt, ami néhány órával korábban történt a kihallgató helyiségben, és csendben markoljuk a kanalunkat, ne tömjük azonnal a szánkba azt a kevés rizst és vékony szelet kimcsit. Egyszer az egyik rab földhöz vágta a tálcát, és úgy üvöltötte, nem bírom tovább. Mégis mi van, ha az egészséget én zabálom meg? Miközben a társával birkózott, egy fiú ellökte őket. Ne-ne csináljátok, dadogta. Visszahőköltem, először hallottam a csöndes, félénknek látszó gyerek hangját.

Ké-készen á-állunk a halálra.

Kim Csinszu ekkor rám emelte az üres tekintetét.

Ebben a pillanatban értettem meg, hogy miről szól ez az egész. Mit akartak elérni a kínzással és az éheztetéssel. Megértetjük veletek, mennyire nevetséges, hogy pont ti lengettétek az ország zászlaját, és énekeltétek a himnuszot. Bebizonyítjuk, hogy csak koszos, bűzlő testek vagytok, semmi más. Nem vagytok többek éhező állatok dögeinél.

A dadogós fiút Jongdzsének hívták. Kim Csinszu többször is kiejtette a nevét a verekedést követő néhány délutánon. Az ebéd után nagyjából tíz perccel, mikor az őr nem volt olyan éber, mint általában,

barátságos hangon a fiúhoz szólt. *Éhes vagy, Jongdzse, nem igaz? Kim Jongdzse, hol él a családod? Én is a Gimhe Kim klánból származom. Te melyik ágból? Tizenöt éves vagy? Akkor nem kell, hogy magázzál. Legfeljebb négy évvel vagyok idősebb nálad. Nem látszom annyinak? Ha így van, hívhatsz a bácsikádnak. Végül is távoli rokonok vagyunk.*

A beszélgetésükből kiderült, hogy a fiú csak az alsó középiskolát végezte el, és ácsmesterséget tanult a nagybátyja műhelyében. A nála két évvel idősebb unokaöccsét követve csatlakozott a fegyveresekhez. Az unokaöccsét, akire mindig felnézett, az utolsó este ölték meg a YMCA épületénél. *A pi-piskótát, sze-szeretem a legjobban. Sz-sz-szprájjtal.* Jongdzse szeme nem lábadt könnybe, mikor elmondta az unokaöccse történetét, de mikor a kedvenc étele került szóba, törölgetni kezdte a szemét. A jobb kezével. A bal kezét továbbra is a térdén nyugtatta. Ökölbe szorított kezének ujjai közül kikandikált a vattacsomó.

* * *

Állandóan törtem a fejemet.

Meg akartam érteni ezt az egészet.

Meg kellett találnom az értelmét mindannak, amit megtapasztaltam.

Vizenyős váladék és ragadós genny, bűzlő nyál, vér, könnyek és takony, a vizelet és az ürülék a nadrágodban. Ennyi maradt nekem. Nem, ennyi lett belőlem. Nem voltam más, mint mindezek összessége. A rothadó hús, ami mindezeket termelte, maradt az „énem”.

Még ma is nehezen viselem a nyarat. Mikor az izzadság végigfolyik a mellkasomon és a hátamon, viszket, mintha bogarak csípnének, és hirtelen újra csak egy darab hús vagyok, ugyanazt érzem, mély, nyugodt lélegzeteket kell vennem. A fogamat csikorgatom, és még egyszer mély, nyugodt lélegzetet veszek.

* * *

Mikor egy szögletes fabotot tolnak a lapockáim közé, és úgy forgatják, hogy a reccsenő ízületeim annyira elváljanak egymástól, amennyire csak fizikailag lehetséges, és mikor belevonaglik és hajlik a testem, *a fenébe, hagyják abba, én tettem*, tör ki belőlem remegve, a levegőt kapkodva, mikor megindul a fúró a körmeim alatt, és amilyen gyorsan csak lehet, kiszakad belőlem, hogy *a fenébe, hagyják abba, én tettem*, a megtört nyögésekből üvöltés lesz, *csak tüntessék el ezt a testet, kérem, a fenébe is, csak tüntessék el a föld színéről.*

* * *

Azon az első nyáron és ősszel, mikor meg kellett írunk a vallomásunkat, egy földszintes épületet emeltek a laktanyában. Katonai bíróságnak építették, hogy anélkül lehessen ítéleteket hozni, hogy valahova elszállítanának minket. Október harmadik hetében, mikor hirtelen lehűlt az idő, összeült a bíróság. Tíz nap telt el azóta, hogy befejeztük a vallomásunkat. Az első olyan időszak volt ez a börtönben, amikor nem kínoztak. A sebeink lassan gyógyulni kezdtek, sötétvörös varrok jelentek meg rajtuk.

Emlékszem, hogy a tárgyalás öt napig tartott, napi két üléssel. Mindegyik ülésen harminc ember kapta meg az ítéletét. Olyan sok vádlott volt, hogy minden pad tele lett egészen a terem hátsó részéig. Egymástól ugyanolyan távolságra, a kezüket a fegyverükön pihentető katonák álltak közöttünk.

Meghajolni.

Meghajoltam a törzsőrmester parancsára.

Mélyebbre hajolni.

Mélyebbre hajoltam.

A főbíró bármikor itt lehet. Ha bárki megmukkan, ültében lőjük agyon. Felfogtátok? Mindenki lefelé néz, befogja a száját, és vár a végéig. Érthető vagyok?

Töltött és kibiztosított fegyverekkel jártak-keltek a padok között, és ha valakiről úgy gondolták, hogy túlságosan magába roskadt, a tussal tarkón ütötték. A szöcskének kintről beszűrődő hangja arra emlékeztetett minket, hogy már az őszben jártunk. Aznap kaptuk meg

a mosószerszagú kék rabruháinkat. Kihúztam magam, és közben azon gondolkoztam, hogy ültünkben lőhetnek agyon. Visszatartottam a lélegzetemet, mintha tényleg arra számítottam volna, hogy bármikor kivégezhetnek. Akkortájt a halál olyan felüdülésnek tűnt, mint mikor belebújtunk a tiszta, új rabruhánkba. Ha az élet az elmúlt nyár, egy izzadsággal és véres gennyel szennyezett test, megmerevedett, múlni nem akaró másodpercek, keserű babcsíra, amitől csak még éhesebbek leszünk, akkor a halál olyan, mint egy minden ilyesmit egyetlen mozdulattal eltörlő tiszta ecsetvonás.

A főbíró megérkezett.

Ekkor ütötte meg a fülemet egy előről jövő furcsa hang. Annyira előredöntöttem a fejemet, hogy az állam szinte a mellkasomhoz ért, de a hangra egy centit emeltem a fejemen, pontosan annyit, hogy végignézhessek az első néhány soron. Valaki énekelt, bár a hang inkább elfojtott vinnyogásra hasonlított. A himnusz első sorai voltak. Mire rájöttem, hogy Jongdzse énekel, már többen csatlakoztak az énekléshez. Szinte önmagam ellenére én is énekelni kezdtem. Mi, a fejünket halottként lehorgasztó rabok, akik úgy ültünk ott, mintha csak veríték és vér széteső egyvelege lettünk volna, folytathattuk a halk dalt, senki sem lépett közbe. A katonák nem üvöltöttek ránk, nem ütöttek fejbe puskatussal, nem állítottak a falhoz, és nem lőttek agyon, ahogy ígérték. Végignékelhettük a himnuszt, és a hangok közötti szünetekbe, a bíróság hűvös levegőjének vészjósló nyugalmi időtöredékeibe beleciripeltek a szöcskék.

Én kilenc évet kaptam, Kim Csinszu hetet.

A büntetések hosszának nem volt jelentősége. A katonai hatóságok, egészen a következő év karácsonyáig, kisebb csoportokban elengedtek minket, végül még azokat is, akik halálbüntetést vagy életfogytiglant kaptak. A hivatalos indok „amnesztia” volt, már-már beismerték, hogy milyen abszurdak voltak a vádak.

* * *

Két évvel azután, hogy elengedtek, az év vége felé láttam megint Kim Csinszut. Késő éjszaka volt, egy középiskolai osztálytársammal

söröztünk jó darabig, majd bizonytalan léptekkel hazafelé tartottam. Egy fiatal férfit pillantottam meg az út menti kifőzdében, egy tál leves fölé hajolt, én pedig megálltam. A férfi feje a rizzsel megrakott leves fölé lógott, szorosán markolta a kanalat, és olyan szorgalmasan lapátolt vele, mint ahogy egy gyerek készíti a házi feladatát. Üres szemét hosszú, vastag szempillák keretezték, és úgy bámult a leves mélyére, mintha a fekete ökörvér olajos örvénylése kiismerhetetlen rejtvény lenne.

Mikor beléptem a kifőzdébe, és leültem Kim Csinszuval szemben, hideg és szenttelen tekintetet vetett rám. Éreztem, hogy közelít a másnaposság, mosolyogtam, és vártam, hogy valahogyan jelezze, hogy megbocsátja a részegségem. Halovány mosoly jelent meg az arcán, egy olyan mosoly, mintha éppen akkor ébredt volna.

Kölcsönösen egymás hogylétéről érdeklődtünk, és közben a szemünkből kinyúló, átlátszó csápokkal tapogattuk végig egymást, megbizonyosodtunk a másik arcának árnyékairól, a szenvedés nyomairól, amelyeket nem tudott leplezni semmilyen erőltetett vidámság. Egyikünk sem tudott visszamenni az egyetemre, otthon éltünk, a családuk nyakán. Csinszu a sógora elektromos készülékeket áruló boltjában dolgozott, én egy ideig az egyik rokonom éttermében próbáltam pénzt keresni, de már régen otthagytam. Megvárom az új évet, mondtam, és elhelyezkedek egy taxivállalatnál, talán sikerül majd összegyűjtenem egy saját taxi árát. Csinszu egy darabig hallgatott.

A sógorom nekem is valami hasonlót tanácsolt, mondta utána köntörfalazás nélkül. Szerezsem meg a buszvezetői jogosítványt, irodában úgysem fogok dolgozni. De mégis hogyan fizessem ki a tanfolyam árát? Mostanában kis összegeket is nehezen tudok előteremteni. Van úgy, hogy azért is küzdenem kell, hogy az élelmiszert kifizessem. Az alapdolgozat. Meg annyira fáj a fejem, nehezen tudnék bármit is megtanulni a vizsgára.

Gyakran sajog a fogam, minden fizikai ok nélkül, nem sok olyan nap van, amikor nem kell fájdalomcsillapítót bevennem, mondtam.

Tudsz aludni? Én nem, ezért is iszom. Már két üveg szodszut megittam a leves előtt. A nővérem nem szereti, ha otthon iszom. Nem rendez jelenetet, vagy ilyesmi, csak sír. Nekem pedig olyankor még

többet kell innom. Nem iszunk egyet? Csak egyetlenegy, kérdezi a leveséből felpillantva.

Addig ittunk, amíg az utcákon meg nem jelentek a munkába siető, a gyapjúkabátjuk nyakát a hideg ellen felhajtó férfiak és nők. Töltöttük az erős, tiszta alkoholt egymás után a poharunkba, de hiába reménykedünk abban, hogy ettől elfelejtünk bármit is. Rövid vágások maradtak meg abból az éjszakából, aztán egy idő után semmi sem. Nem emlékszem, hogy mikor búcsúztunk el, vagy hogy hogyan kerültem haza. Csak olyan képek ragadtak meg bennem, mint mikor Csinszu felborította az üveget, és a hideg folyadék a kordbársony nadrágomra csöpögött, vagy ahogy Csinszu a pulóverével próbálta ügyetlenül felitatni a kiömlött italt, vagy mikor már nem tudta egyenesen tartani a nyakát, és homlokával az asztalra borult.

* * *

Aztán időnként találkoztunk, hogy átigyük az éjszakát. Hét évet töltöttünk így el, egymásban a saját nyomorúságos életünk torz tükörképét nézegetve. Nem szereztünk semmilyen végzettséget, autóbalesetet szenvedtünk, eladósodtunk, megsérültünk és megbetegedtünk, olyan jóindulatú nőssel találkoztunk, akiknek köszönhetően már mertünk hinni abban, hogy a szenvedésünk véget ért, de aztán, egyedül saját magunknak köszönhetően, minden összeomlott, és újra egyedül maradtunk. A rémálmok és álmatlanság terhe alatt, a fájdalomcsillapítóktól és altatóktól eltompulva megöregedtünk. Senki sem aggódott már értünk, senkinek sem lábadt könnybe a szeme amiatt, hogy mennyire szánalmasak is vagyunk. Még saját magunkat is megvetettük. A kihallgató helyiség emléke beette magát az izmaink emlékezetébe, és belakta a testünket. A fekete Monami golyóstoll. A kikandikáló csont homályos csillanása. A szokásos elfojtott, elkeseredett könnyörgések megtörő ritmusa.

Hét évig tartó ivászataink alatt Csinszu egyszer felém fordult:
Régebben meg akartam ölni őket.

Ezt mondta, mikor a mély, fekete szemére még nem borult rá a teljes bódulat, és közben a reakciómat figyelte.

Azt gondoltam, hogy mikor közeledik a halál, magammal viszem majd őket.

Nem szóltam semmit, csak megtöltöttem a poharát.

Ma már nem is gondolkodok ilyesmin. Elfáradtam.

Fivérem, mondta, de nem nézett a szemembe, a pohárnyi tiszta alkoholt nézte, mintha a szavaimat ott találná meg.

Volt nálunk fegyver, nem igaz?

Lehorgasztottam a fejem, és tovább hallgattam.

Azt gondoltuk, hogy majd megvédjük magunkat, nem igaz?

Csinszu még mindig a poharát nézte, mint aki hozzá volt szokva ahhoz, hogy saját maga válaszolja meg a kérdéseit.

Még csak meg sem tudtuk húzni a ravaszt.

* * *

Tavaly szeptemberben, mikor éppen hazafelé tartottam a taxis műszakom után, egyszer csak megjelent. Szemerkélő, őszi este volt. Éppen befordultam az egyik sarkon, mikor az esernyőm alól megpillantottam a rám váró Kim Csinszut. Fejére húzta fekete vízhatlan kabátjának kapucniját. Talán mert annyira meglepődtem, furcsa düh hatalmasodott el rajtam, és legszívesebben ököllel ütöttem volna abba a szellemfakó arcba. Vagy nem is ütöttem volna meg, hanem a kezemmel töröltem volna el a körvonalait és azt az arckifejezést.

Egyáltalán nem volt ellenséges a tekintete.

Kimerült volt, de ez természetesen nem volt szokatlan tőle. Egy évtizede már csak ilyenek láttam. De aznap éjszaka arcának síkjaiban és árnyaiban volt valami más, valami nagyon különböző. Valami megmagyarázhatatlan érzelem, lemondás, szomorúság, rosszindulat, és mégsem teljesen ezek lettek volna láthatóak hosszú szempillái alatt. Csak részben láthatóak, mint egy vízen úszó jégdarab.

A sötét utcákon elkalauzoltam egészen a házamig. Ő pedig nem szólt egy szót sem.

Mi a baj? kérdeztem tőle otthon, miután száraz ruhákra cseréltem az átázottakat. Kibújt a vízhatlan kabátjából, összehajtotta,

és a matrac mellé rakta a padlóra. Aztán leült mellé, és vékony gyapjúpólójában nyújtózott egyet. A testtartása újra eszembe juttatta a börtönt, és fortyogni kezdett bennem a megmagyarázhatatlan düh. Pontosan ezt az éppenhogy csak összegörnyedt alakot láttam minden egyes nap azon a kilenc évvel ezelőtti nyáron. Az izzadságának szaga megütötte az orromat. Ott ült, a fejét felém emelve, a sötét arcában behódolás, lemondás és üresség kevercse.

Nem érzem rajtad, hogy ittál, mennyi ideig vártál rám? Ebben a zuhogó esőben.

Tegnap volt egy tárgyalás, nyitotta ki Kim Csinszu a száját, én pedig értetlenül megismételtem, amit mondott:

Tárgyalás?

Emlékszel Kim Jongdzséra? Egy cellában ültünk.

Csinszuval szemben ülök le a földre, először egyenes derékkal, mintha csak utánoznám, de aztán tudatosan benne, hogy mit csinállok, ezért háttal nekidőlök a hideg falnak.

A dadogós. A távoli rokonom.

Emlékszem, mondom, és leginkább azt szeretném, hogy Csinszu ne mondja el azt, amibe belekezdett.

A zárt osztályra került.

Hát így, mondom, és feltápászkodom, hogy belenézzek a hűtőmbe. Szinte semmi sincs benne, de négy üveg szodzsú ott fekszik a zöldséges fiókban. Két napra elég orvosság.

Valószínűleg sohasem fogják kiengedni.

Kiveszek két üveget, egy tálcára rakom őket két rövid pohár mellé. A nyakuknál fogom meg a üvegeket, és lecsavarom a tetejüket, a kicsapódó nedvesség összekeveri a tenyerem.

Állítólag majdnem megölt valakit.

Rántott szardellát kanalazok egy ételhordó dobozból a tányérra, majd szójaszószos babcsírárt teszek mellé. Nincsen más enivalóm. Eszembe jut, hogy berakhatnék egy üveg szodzsut a fagyasztóba. Milyen lehet fagyott szodzsut ropogtatni?

Rágcsálnivalóból nem állok jól.

Leteszem a tálcát a matracom mellé, de Csinszu rám sem néz. Mondja a magáét, a beszéde egyre gyorsabb.

A kirendelt védő azt mondta, hogy Jongdzse tíz év alatt hatszor vágta fel a csuklóját. Minden este altatókat szed, és berúg, hogy

aludni tudjon.

Teletöltöttem Csinszu poharát. Kis szerencsével megúszhattam egy pohárral, utána kiteríthettem volna az ágyneműm, hogy lefeküdjek, és aludni próbáljak. Azt mondhattam volna, hogy igyon, amíg a kedve tartja, aztán ha az eső engedi, menjen csak haza. Nem akartam belegondolni, hogy Csinszu hányszor találkozott a fiúval az elmúlt kilenc évben, vagy hogy az utóbbi hogyan élt, mióta kiszabadultunk. Akármit is akart elmondani nekem Csinszu, nem akartam végighallgatni.

Aztán az ég alján megjelentek a hajnal halovány fényei, bár még mindig esett, ezért olyan sötét volt kint, mintha még mindig éjszaka lenne. Végül csak kiterítettem az ágyneműmet, és leheveredtem.

Aludj te is egy kicsit. Úgy nézel ki, mint aki egy éve nem aludt.

Megtöltötte a poharát, és felhajtotta. Felhajtottam én is a magamét, aztán befordultam a fal felé. Zavaros fecsegés. A takaró az arcomba gyűrődött, Csinszu pedig csak beszélt. Az egybefolyó, széteső szóáradat és zavaros fecsegés egyáltalán nem tett jó nekem.

* * *

Testvérem, a lélek bizony semmi sem.

Nem, inkább olyan, mint egy pohár.

Az üveg átlátszó, nem igaz? És törékeny. Ez az üveg alaptermészete. Pontosan ezért kell az üvegtárgyakat elővigyázatosan kezelni. Hiszen ha összetörnek, megrepednek, vagy lepattan belőlük valamennyi, nem érnek már semmit sem, el kell őket dobunk.

Régen nem voltak még törhetetlen üvegek. Az igazság is pontosan olyan kemény és világos, hogy biztosan üvegből készült. Ha belegondolsz, csak akkor derült ki, hogy van lelkünk, mikor teljesen összetörtünk. Kiderült, hogy az emberi igazából üvegből van bennünk.

* * *

Ekkor láttam Kim Csinszut utoljára.

Még ugyanebben az évben az újságban olvastam a gyászjelentését. Fogalmam sincsen, hogy addig mi történt velem, mialatt az ősz télre váltott. Egyszer üzenetet hagyott a taxis cégnél, de munka közben nem telefonálhattunk, és mikor felhívtam a műszak után, nem vette fel a kagylót.

Azon az őszen szokatlanul sok eső esett, és mikor elállt, azonnal le is húlt az idő. Akárhányszor hazafelé tartottam az éjszakai műszakból, automatikusan lelassítottam, mielőtt megkerültem volna azt a sarkot. Bár most már tudom, hogy halott, még mindig ugyanígy teszek. Mikor odaérek a sarokra, és különösen, ha esik, a képzeletemben megjelenik, ahogy ott áll fekete esőkabátban, halovány arca mint egy szellemé az éjszaka sötétjében.

Szűk körben temették el. A családtagjai arcán felismertem a mélyen ülő, kettős szemhéját és a hosszú szempilláit, a kiismerhetetlen mélységeket sejtető ürességet. A lánytestvére, aki hajdanán minden bizonnyal kivételes szépség volt, és még most is körbelengte valami elgyötört báj, kezét rázott velem, aztán azonnal elfordult. Nem volt elég koporsóvivő, úgyhogy felajánlottam, hogy segítek, és a krematóriumig kísértem a családot. Csak addig maradtam, amíg a koporsó a kemencébe nem került. Úgy emlékszem, hazafelé nem volt busz, ami a városközpontig vitt volna, ezért leszálltam egy hármaskereszteződésnél, és vagy fél órát gyalogoltam.

* * *

Sohasem olvastam el a búcsúlevelét.

Tényleg mellette volt az a fénykép?

Sohasem beszélt nekem róla, egy szót sem.

Természetesen bizonyos szempontból közel álltunk egymáshoz, de valójában mégis mennyire közel? Igen, egymásra támaszkodtunk, de ugyanakkor legszívesebben összetörtük volna egymás arcát. Eltöröltük volna a másik létét. Örökre félrelöktük volna a másikat.

Hogy én mondjam el, mi történik a képen?

Mégis hogyan, és honnan kezdjem?

A képen lévő emberek halottak, agyonlőtték őket, a vérük a földet borítja. Ez a Tartományi Hivatal előtti udvar. Egy külföldi újságíró készíthette a képet. Koreaiakat nem engedtek a helyszínre.

Igen, biztosan egy fotógyűjteményben találta, és onnan vágta ki. Sok ilyen gyűjtemény járt kézről kézre akkoriban, biztosan maga is találkozott ilyennel.

Hogy miért tartotta magánál ezt a fotót Kim Csinszu egészen a haláláig, és miért tette a búcsúlevele mellé?

Azt akarja, professzor, hogy a halott gyerekekről beszéljek? Mint kidőlt fák, természetellenesen egyenes vonalban.

Mégis milyen jogon kéri ezt tőlem?

* * *

A folyosó szőnyegéhez nyomtuk az arcunkat, amíg a katonák azt nem mondták, hogy elég. Hajnal körül lábra állítottak, és letereltek az udvarra. Egy vonalban kellett letérdelnünk, háttal a falnak, a kezünk megkötve a hátunk mögött. Megjelent egy tiszt. Már igencsak felhergelte magát. A csizmájával hátba rúgott, úgy, hogy fejfel buktunk előre a porba, és közben káromkodott. Átkozottak, én voltam Vietnamban is. A saját kezemmel öltem meg azokat a vietnami fattyúkat. A szemét vörösöket. Kim Csinszu mellettem térdelt. A tiszt a hátára lépett, az arcát a kavicsba nyomta. Mikor végül feltérdelhetett, láttam, hogy a homlokán vékony sugarakban csurog a vér.

Pontosan ekkor jött le az öt legfiatalabb fiú az emeletről, a kezüket a fejük fölött tartották. Négyen középiskolások voltak. Mikor a hadsereg géppuskával kezdte el lőni az épületet, és olyan erős fények villantak, mint a déli nap sugarai, azt parancsoltam, hogy rejtőzzenek el a tárgyaló szekrényében. Az ötödik volt Tongho, a középiskolás, aki néhány órája összevitakozott Kim Csinszúval. Megvárták, hogy megszűnjön a puskaropogás, aztán letették a fegyvereiket, és kijöttek az épületből, hogy megadják magukat. Azt tették, amit Csinszu mondott nekik.

Nézd már a szemetjét, üvöltötte a tiszt. Szó szerint habzott a szája. Meg akarjátok adni magatokat, rohadt kis komcsik? Menteni

akarjátok a bőrötöket? Az egyik lábát továbbra is Kim Csinszu hátán nyugtatta, felemelte az M16-osát, célzott, és tüzelt. A golyók keresztültéptek az iskolás gyerekeken. Önkéntelenül is felnéztem, és mikor odakiáltott az embereinek, *akár egy kibaszott filmben, nem igaz*, láttam, hogy milyen egyenesek és fehérek a fogai.

Most már érti? A gyerekek nem azért fekszenek egy sorban egymás mellett, mert odahordták őket, miután meghaltak. Azért fekszenek úgy, mert egy sorban mentek. Sorban, felemelt kézzel, ahogy mondtuk nekik.

* * *

Vannak olyan emlékek, melyek sohasem gyógyulnak be. Az idő múlásával sem halványulnak el, pontosan ezek az emlékek maradnak meg, mikor már minden más a múlt ködébe vész. A világ egyre sötétebb, mintha hamarosan kiégnének még az egyelőre világító égők is. Tudom, hogy nem vagyok biztonságban.

Most nekem lenne egy kérdésem, professzor.

Igaz, hogy az ember alapvetően kegyetlen jószág? A kegyetlenség tapasztalata az egyetlen, amiben mint faj, osztozunk? A méltóság pedig, amit annyira fontosnak tartanánk, nem más, mint önbecsapás, hogy elfedje azt az igazságot, hogy mindannyian rovarrá, zabáló vadállattá és egy darab hússá alacsonyodhatunk? A megalázottság, a sérültség, a lemészároltság, bizony ez az emberiség sorsa, melynek elkerülhetetlen volta a történelemből is kitűnik?

Találkoztam valakivel, aki ejtőernyős volt a felkelés alatt. Meghallgatta az én történetemet, és aztán ő is elmondta a magáét. Azt a parancsot kapták, hogy a lehető legerőszakosabban lépjenek fel a civilek ellen, aki pedig különösen brutális volt, több százezer von jutalmat kapott. *Mi ezzel a baj? Ha pénzt adnak azért, hogy megverj valakit, miért is ne ütnél, mondta valaki a csapatában.*

Az egyik Vietnamban harcoló koreai alakulatról azt beszélték, hogy egy faluban a nőket, gyerekeket és öregeket beterelték a központi épületbe, amit aztán rájuk gyújtottak. Ilyen tapasztalatokkal érkeztek azok, akiket azért küldtek, hogy lemészároljanak minket, és

az ehhez hasonló háborús tettekért jelentős jutalmat adtak nekik. Ugyanaz történt Kvangdzsuban, mint Csedzsu szigetén, Nanjingban, Boszniában és az amerikai kontinensen, mikor még Újvilágnak hívták. Mintha ez az állandó brutalitás a génjeinkben lenne.

Sohasem felejttem el, hogy mindenki, akivel találkozom, ennek az emberi fajnak a tagja. Magát is beleértve, professzor, aki a vallomásomat hallgatja. És engem is.

Minden egyes nap megvizsgálom a sebet a kezemen. Ott, ahol kilátszott a csont, és a gennyedző sebből tejfehér lé folyt. Akárhányszor Monami golyóstollat pillantok meg, levegő után kezdek kapkodni. Várom, hogy az idő, ez az iszapos víz elmosson. Várom, hogy jöjjön a halál, megtisztítson, megszabadítson a többiek nappalaimat és éjszakáimat kísértő, nyomorúságos halálától.

Egyedül küzdök, minden egyes nap. Küzdök a pokollal, hogy túléltem. Küzdök a saját emberiességgemmel. Küzdök a gondolattal, hogy a halál az egyetlen menekülés. Mondja hát, professzor, milyen válaszokat tud adni nekem? Hiszen maga is éppen olyan emberi lény, mint én.

5

Az éjszaka pupillája

Azt mondta, hogy a hold az éjszaka pupillája.

Tizenhét éves voltál, mikor ezt először hallottad. Egy tavaszi vasárnap este, kis, csak nőkből álló csoportotok kivált egy rövid időre az alapvetően a férfiak terepeként szolgáló szakszervezetből, és összegyűlt Szonghi lakásában. A legfelső emeleten lakott, és az ülés után felmentetek a tetőre, kört alkotva újságpapírokra ültetek le, és barackot ettetek. Szonghi húszéves volt akkor, szerette költészettel táplálni a benne élő romantikus lelket. *Tényleg olyan, nem igaz,* kérdezte a tekintetét a teliholdra emelve. Egy szem, hideg és halovány, mint a jég, ahogy lenéz rád a fekete ég középpontjából. *A hold az éjszaka pupillája.* Te voltál a legfiatalabb a csoportban, és valahogy megijesztettek ezek a szavak. *Olyan ijesztő, ahogy ezt mondod, Szonghi.* A többiekből kitört a nevetés. De félős vagy, kuncogott az egyik nő, és egy darab barackot tett a szádba. *Mégis miért lenne ijesztő a hold?*

19:00

Kiveszel egy szál cigarettát a dobozából, és az ajkaid közé illeszted. Meggyújtod, letüdözöd, és érzed, hogy a torkod feszült izmai belesajognak.

Egyedül vagy a második emeleti irodában, egy húsz pjongnál valamivel nagyobb szobában. Az ablakok zárva. A számítógéped előtt ülsz, miközben rád szakad az augusztusi este meleg és nedves levegője. Éppen kitöröltél két spam e-mailt, de még nem klikkeltél rá a legfrissebb levélre a bejövők között.

A hajad rövidre nyírva. Farmert és égszínkék sportcipőt viselsz. A világosszürke inged ujjai épphogy túlnyúlnak a könyöködön, az

anyag már annyira átnedvesedett a hátadon, hogy tintafeketének tűnik. Az öltözködésed unisex ugyan, de az apró termeted és karcsú nyakad finomságot kölcsönöz neked, már-már törékenynek látszol.

Az izzadtság végigfolyik a füled mögé fésült hajadon egészen az álladig, és az inged nyakára csöppen. Az egyik ujjaddal végigsimítasz a felső ajkadon, letörled az izzadságot, majd az e-mailre kattintasz. Lassan olvasod el, egymás után kétszer, majd becsukod a böngészőt, és kikapcsolod a számítógépet. Ahogy a monitor elsötétül, már semmi sem világítja meg a szobát, egymás után többször is szívsz a cigarettádból, nyugodtan fújod ki a füstöt.

Csak félig szívod el a cigarettát, a hamutartóra rakod, és felállsz. Izzadt ökleidet a farmered zsebébe csúsztatod. Odamész az ablakhoz, a zárt irodában fullasztó a levegő. Úgy tűnik, hogy az asztalodat hatalmas távolság választja el az ablaktól. Nehézkesen haladsz, mintha vízben lépnél, és még ettől az óriásinak éppen nem mondható erőfeszítéstől is izzadságban úszik a tested. Csillogó cseppek ülnek ki a rövid hajadra.

Megállsz az ablak előtt, a homlokodat a sötét üvegen pihenteted. Nem látsz mást, csak a saját tükörképed. Az üveg nedves valamelyest, és kellemesen hideg. Lenézel a sötét, üres, fakó utcai lámpákkal tarkított sikátorokra. Kiegyenesedsz, a szemben lévő falon található óra felé fordulsz, és a pontosságában kételkedve a karórádon is megnézed az időt.

19:30

Azt a hangot hallgattam.

Felébredtem a hangra, de nem voltam elég bátor, hogy kinyissam a szemem, ezért inkább csukva maradt, és füleltem, amennyire csak tudtam, a teljes sötétben.

Lépések zaja, alig hallhatóak. Két láb puha lépteivel telik az idő, mintha egy gyerek gyakorolná új, nehéz táncát.

Fájdalomcsomó húzta össze a gyomorszájam.

Nem tudtam eldönteni, hogy félelem, amit érzek, vagy boldogság.

Végül feltápászkodtam.

Elindultam a hang felé, és megálltam az ajtó előtt.

A vizes törölköző, amit a kilincsre akasztottam, hogy a levegő egy kicsit párásabb legyen.

Ez volt a hang forrása.

A papírpadlón vizes nyomot hagyó, egyenletes csöpögés.

19:40

Az asztalra rakod a diktafont, magad elé, három kicsi, üres, fehér címkével ellátott kazetta mellé. Izzadt arccal és kikerekedett szemekkel, de egy alvó mély, szabályos lélegzésével nézed a tárgyakat.

Tíz éve, mikor Jun először megkeresett, még Szonghi a munkások jogaiért küzdő szervezetében dolgoztál. Jun tőle kapta meg az elérhetőségeidet. Egy szót sem szóltál, miközben elmagyarázta a disszertációja témáját, és megemlítette azt a fegyveres diákcsoportot, melyet a „pszichológiai boncolása” tárgyául választott.

Elgondolkodom a dolgon, és majd jelentkezem.

Mikor egy órával később felhívtad, és közölted veled, hogy nem tudsz interjút adni, Jun csak annyit mondott, hogy megérti. A következő tavaszon elküldte a disszertációját. Nem olvastad el.

Tíz évvel később, néhány napja újra megkeresett, és azt mondta, hogy nagyon szeretne találkozni veled, egyetlenegyszer. Megválogatta a szavait. Egy telefonos interjú is megtenné, mondta.

Volt ideje elolvasni a disszertációt, amit hajdanán elküldtem?

Nem.

Érezhetően kicsit meghökkent, de gyorsan visszanyerte a lélekjelenlétét. Utánakérdezett mostanában a csoport tíz tagjának, akikkel interjúkat készített a disszertációjához, és azzal kellett szembesülnie, hogy már csak nyolcan voltak életben. Ketten öngyilkosok lettek. Nyolcuk közül heten beleegyeztek egy nyomon követési interjúba. Az interjúkat kazettára vette, és az átiratukat bele kívánja foglalni a könyvnek a végébe, amin most dolgozik. A tíz évvel ezelőtt írt disszertációja pedig a könyv egy fejezete lesz.

Hallja, amit mondok, kérdezte, miután befejezte a mondanivalóját.

Igen, hallom.

Mikor telefonálni szoktál, általában lejegyzed, ha egy szám kerül szóba a beszélgetésben. A jegyzetömbödön ezúttal is ott sorakoznak a számok: 10, 8, 2, 7.

Több nő is börtönbe került abban az időben, de nehezen tudtam megfelelő szemtanút találni. Ha pedig hajlandók voltak interjúra, túlságosan rövid lett, és egyszerű. A fájdalmas részleteket egyszerűen kihagyták... kérem, segítsen. Szükségem van magára, Szondzsu. Legyen a könyv nyolcadik szemtanúja.

Ezúttal nem kérsz időt, hogy elgondolkozz rajta.

Sajnálom, de nem tudok segíteni magának.

A hangodban nincsen érzelem.

Néhány nappal később csomagod jön Juntól a munkahelyedre. A csomagban a diktafon, az üres kazetták, melyeket éppen nézegetsz, és egy levél. A kézírása macskakaparás, alig tudod kiolvasni a szavakat, de végül csak kisilabizálod őket. *Megértem, ha nem akar személyesen találkozni, de megtenné, hogy felveszi a vallomását, és elküldi nekem a kazettát?* A névjegykártyáját gemkapoccsal erősítette a levélhez.

Visszaragasztod a levelet, hogy úgy tűnjön, még nem nyitották ki, és berakod a szekrényedbe. A disszertáció is ott van, azóta, hogy elraktad. Kiveszed, átlapozod, majd elolvasod a függelékben található átiratokat. Egymás után kétszer. Délben, mikor a kollégáid ebédelni mennek, elcsendesedik az iroda. Még azelőtt visszarakod a disszertációt a helyére, hogy visszatérnének, és bezárod a szekrényt, mintha magad előtt is titkolni szeretnéd, hogy végül csak elolvastad a tartalmát.

20:00

Furcsa.

Csak a csöpögő víz hangja; mégis nekem úgy tűnt, mintha valaki tényleg ott lett volna az ajtómnál.

Azon a téli éjszakán mintha a bennem lüktető fájdalomcsomót okozó elképzelt lépések megkérdőjelezhetetlenül valóságosak lettek volna, és a nedves padló meg a csöpögő törülköző lett volna az álom.

20:10

Berakod a kazettát a diktafonba.

A neve nem kerül nyilvánosságra, írta Jun. Minden személy- vagy helynevet, aminek alapján az olvasó azonosítani tudná, véletlenszerűen kiválasztott kezdőbetűkkel fogok helyettesíteni. Továbbá, ha magnóra mondja a vallomását, azzal nemcsak a személyes találkozó válik szükségtelenné, de bármit kitörölhet, amit csak akar, és újra magnóra mondhatja, úgy, ahogy magának megfelel.

A felvétel gombot azonban nem nyomod le. Inkább csak végigsimítod a diktafon sima műanyag sarkait, mintha hibát keresnél a dobozon.

20:30

Véletlen egybeesés, hogy az irodában mindennap hangfelvételekkel dolgozol.

Az a munkád, hogy átiratokat készíts informális összejövetelek és fórumok felvételeiről, bizonyos eseményeken készült fényképeket,

jelentéseket, tárgyalások anyagait, vallomásokat és környezetvédelmi kérdésekhez kapcsolódó akármilyen iratokat rendszerez, és helyezi el az archívumban. A különösen fontos eseményekről az eredeti videós anyagból három vagy négy különböző verziót is készítesz, és attól függően szerkeszted meg, hogy a filmet később mire fogják használni. Időt rabló, monoton munka, és nem jár vele különösebb dicsőség. A feladatod természeténél fogva az időd nagyobbik részét egyedül töltöd. Több munkád van, mint általában a kollégáidnak, de ez nem okoz neked gondot, korábban is dolgoztál esténként és hétvégén. Havi fizetés helyett projektenként kapod a pénzedet. Amit megkeresel, még az alapvető kiadásaidat sem fedezi, de mikor a munkások jogaiért küzdő szervezetnek dolgoztál, még rosszabb volt a helyzet.

Tíz éve dolgozol a munkahelyeden, és eddig kizárólag lassú, elhúzódozó gyilkosságokat archiváltál. Hosszú felezési idejű radioaktív anyagokról. Olyan adalékanyagokról, melyeket be kellene tiltani, vagy melyeket már betiltottak, de illegálisan még mindig használnak. Mérgező ipari hulladékról, leukémiát és egyéb rákfajtákat okozó mezőgazdasági kemikáliákról és műtrágyákról. Az ökoszisztémát elpusztító eljárásokról.

Bár egyszer sem találkoztál Junnal, az ő kazettái egy másik világgal foglalkoznak.

Elképzeled Jun irodáját, az arcát egyszer sem láttad. Elképzeled a polcain sorakozó kazettákat. A fehér címkékre olvashatatlan írásával egy-egy nevet és dátumot írt. Elképzeled a sima, barna szalagokra rögzített halálokat, és az azokat elbeszélő élő hangokat, puskák, bajonettek, husángok, izzadság, vér és hús, vizes törülközők, fúrófejek és vascsövek világát. Az egyáltalán nem lassú halálokat.

Visszarakod a diktafont az asztalra, lehajolsz, és kinyitod a szekrényedet. Kiveszed Jun disszertációját, és kinyitod az első átíratnál.

Egész végig le kellett hajtánunk a fejünket, hogy ne tudjuk, hova visz a teherautó.

Azt persze tudtuk, hogy mikor ment dombnak felfelé, és mikor végül megálltunk, és kiráncigáltak, világos volt, hogy jó messzire távolodtunk a várostól. Volt ott egy épület, de nem tudtam, hogy mire

szolgál. Aztán elkezdtek a „fegyelmező verést”, azt, amit a hadseregben a kopaszok kapnak. Rúgtak, pocskondiáztak, ütöttek a puskatussal. Emlékszem, hogy egyikünk, egy kövérkés, negyvenes férfi felcsattant, és kiáltozni kezdett:

Csak öljetek meg, legyen már vége!

Más sem kellett a katonáknak, odarohantak hozzá, és nekiestek a husángjaikkal. Olyan vadul ütötték, hogy úgy látszott, tényleg nem fogják abbahagyni, amíg agyon nem verik. A kiáltozó férfiből néhány pillanat alatt ernyedt test lett. Még a lába sem rángott. Egy vödör vizet öntöttek a fejére, és lefényképezték. Vér csöpögött az arcáról. Vér és víz. Visszatartott lélegzettel figyeltük.

Nem ez volt az egyetlen ilyen eset. Három napig voltunk az épület legnagyobb termében. Nem tűnt katonai létesítménynek, csak egy terem volt, egy átlagos középületben. Napközben a katonák túlnyomó többsége nem volt velünk, csak néhányan őriztek minket. Gondolom, a város központjába mentek, hogy elintézzék azokat, akik még tüntettek. Mikor este visszatértünk, már be voltak rúgva. Következett a fegyelmező verés, és isten sem könyörült meg azon, aki csak egyet nyikkant. Ha valaki elveszítette közülünk az eszméletét, a sarokba rugdosták, majd egy katona ragadta meg a hajánál fogva az öntudatlan fejet, és verte bele a falba. Mikor nem lélegzett többé, a katona vizet locsolt az arcára, lefényképezte, és hagyta, hogy hordágyon elvigyék.

Minden éjszaka imádkoztam. Nem egy megszokott rituálé szerint, mert sohasem látogattam semmilyen templomot. Csak annyit kértem, hogy kiszabadulhassak ebből a pokolból. Az imám meghallgattatott. Kétszázan kerültünk az épületbe, és három nap után fele ennyit engedtek el, így engem is. Fogalmunk sem volt, hogy mi történt, de később rájöttem, hogy a hadsereg éppen visszavonult a külvárosba, és a túl sok fogoly csak akadályozta volna a mozgásukat. Véletlenszerűen választották ki azokat, akiket szabadon engedtek. A vakszerencse döntött.

A teherautón újra a földet kellett néznünk, miközben legurultunk a dombról. De én fiatal voltam, és kíváncsi. A plató végében térdeltem, így mikor kicsit elfordítottam a fejemet, ki tudtam lesni egy résen.

Nem hittem a szememnek. Az egyetlen tartottak fogva minket.

Az épület az új előadó épülete volt, a sportpálya mögött, ahol hétvégeként a barátaimmal focizni szoktunk. A hadsereg megszállta kampusz teljesen kihalt volt. A teherautó zörgött az úton, de egyébként síri csendben haladt előre. Aztán megpillantottam őket, az út mentén feküdtek a fűben. Először úgy tűnt, hogy alszanak. Két diáklány farmerben és melegítőben, a mellkasukon sárga transzparens hevert, úgy tűnt, a legvégsőkig kitartottak. A betűket egy vastag alkoholos filccel írták fel, így még a teherautóból is el tudtam olvasni a szöveget. LE A STATÁRIUMMAL.

Különös, hogy a fiatal lányok arca is mennyire mélyen beleégett az emlékezetembe. Hiszen csak egy pillanatig láttam őket.

Még ma is, akárhányszor elalszom és akárhányszor felkelek, látom azokat az arcokat. A fakó bőrüket, a csukott szájukat, a kinyújtott lábukat... tisztán, élénken, mintha csak előttem feküdnének. Mint a férfi arcát, akinek vér csöpög az állkapcsáról, a szemei félig nyitva... A szemhéjam belsejébe égve. Ott belül, ahol nem férek hozzá. Ahonnan sehogyan sem tudom lekaparni.

21:00

A saját álmaidban teljesen másfajta képeket láatsz, mint amilyenek az első szemtanút gyötrik.

A történetek idején kevesen voltak olyanok, akik több időt töltöttek volna nálad a megnyomorított holttestekkel, mégis, az elmúlt huszonegynéhány évben csak egyszer-kétszer volt vérrel teli álmod. A te rémálmaid hidegek és némák. A vér már felszáradt, a csontok hamuvá porladtak.

Az utcai lámpa ólomszürke sugárkoszorúján túl koromsötét az éjszaka. Nem biztonságos a fényen túl merészkedni. Nem tudhatod, hogy mi ólalkodik a sötétben. Csak annyit tudsz, hogy amíg nem mozdulsz, minden rendben lesz. Amíg nem lépsz ki a fénykörből. Vársz, belemerevedsz a feszültségbe. Várod, hogy felkeljen a nap, és eloszoljon a sötét. Nem inoghatsz meg, ha már eddig kibírtad. Biztonságosabb a teljes mozdulatlanág, mint ha egy hibás lépést kockáztatnál.

Még mindig sötét van, mikor kinyitod a szemedet. Felkelsz az ágyból, és felkapcsolod a lámpát. Idén leszel negyvenkét éves, és eddig csak egyszer tudtál együtt élni egy férfival. Egy évig sem tartott. Egyedül laksz, ezért nem kell foglalkoznod azzal, hogy felkelthetsz valaki mást, az ajtóhoz mész, és megnyomod a kapcsolót. Minden lámpát felkapcsolsz, a fürdőszobában, a konyhában, az előszobában, majd épphogy csak remegő kézzel hideg vizet engedsz egy pohárba, és iszol.

21:20

Valaki elfordítja a kilincset, mire te felállsz a székedről. Lehajolsz, visszacsúsztatod a disszertációt a szekrénybe, és csak utána kérdezed:

Ki az?

Belülről bezártad az ajtót.

Pak Jongho.

Odamész az ajtóhoz, elfordítod a zárban a kulcsot, és kinyitod.

Ilyenkor is dolgozik? kérdezitek egyszerre, szinte kórusban, majd kitör belőletek a nevetés.

Még akkor is ott bujkál a mosoly a szála szélén Paknak, a csoportvezetőnek, mikor a vállad fölött bepillant az irodába. A tekintetében bizalmatlanság. Tömzsi, már-már pocakos, a homlokába fésült frizurájával próbálja ellensúlyozni a haja ritkulását.

Hétfőn látogatjuk meg az atomerőművet, néhány dokumentum még hiányzik az anyagból.

Pak ledobja a táskáját az asztala mellé, és bekapcsolja a számítógépét. Úgy indokolja meg a jelenlétét, mintha bejelentés nélkül tört volna be valaki lakásába.

Valami közbejött, ezért nekem kell majd odautaznom. Minden dokumentumra szükségem lesz, ha rá akarom venni őket, hogy kapcsolják le a reaktort.

Túlságosan nyájas a hangja.

Meglepődtem, mikor megláttam, hogy égnek a fények az irodában. Azt gondoltam, hogy senkit sem fogok itt találni.

Hirtelen elhallgat, és némileg zavartan körülnéz:

Mi ez a forráság?

Kitárja az ablakokat, és bekapcsolja mind a két ventilátort. Visszasétál az asztalához, és közben megrökönyödve rázza a fejét.

Mégis mit csinál? Ne szaunázzunk, ha lehet.

21:50

Te vagy a legrégebbi alkalmazott. A fiatalabbak különösen visszafogottak a jelenlétedben, valószínűleg tartanak tőled, ahogy magadnak valóan, szorgalmasan foglalkozol a neked kiadott feladattal, és semmi mással. Tiszteletteljesen szólnak hozzád, és te is udvarias vagy velük, megtartod a tisztes távolságot. Ha valamit nem találnak, hozzád fordulnak. Erről és erről a konferenciáról kellene az anyag, ami ebben és ebben az évben volt, alig van valami az archívumban. Nem készült hivatalos kiadvány az összes előadás szövegével? Gondolkozol egy darabig, aztán már mondod is. A konferenciát az utolsó pillanatban szervezték, nem volt idő kiadni hozzá brosrát. Az előadásokat rögzítették, majd leírták, de csak különálló másolatok léteznek belőlük. Hivatalosan semmi sincsen. Maga aztán egy emberi keresőgép, Im kisasszony, viccelődik időnként Pak csoportvezető.

Pak az iroda közepén áll, várja, hogy a nyomtató befejezze a munkát. Éles szemmel vizslatja az asztalod tartalmát. A hamutartóban összegyűrt zsebkendők és cigarettacsikkek, mellette kávésbögre. A diktafon és a kazetták.

Elkapod a tekintetét, és ő azonnal beszélni kezd, mintha érezné, hogy magyarázatot kell adnia a nézelődésére:

Maga tényleg élvezi a munkáját, Im kisasszony. Ahogy magát nézem, arra gondolok, hogy én is ilyen leszek-e húsz év múlva, ha továbbra is ezt a munkát végzem...

Tudod, hogy a szánelmas fizetésedre gondol, a nehéz és kiszámíthatatlan munkára, aminek sohasem kaptad meg az ellenértékét, a csontos kezeden kiduzzadó vénákra. Pak elhallgat, és

csak a papírokat köpködő lézernyomtató mély, türelmetlen surrogását hallani.

Mindannyian kíváncsiak lennénk magára, Im kisasszony, folytatja, még nyájasabban, mint korábban.

Sohasem tudunk beszélgetni magával... sohasem jön el velünk vacsorázni munkaidő után, és nem beszél arról, hogy mire gondol.

Pak összetűzi a kinyomtatott papírlapokat, majd visszamegy az asztalához. Nem ül le, az egerével matat, és aztán újra a nyomtatóhoz lép.

Úgy hallottam, hogy a munkásmozgalomban tevékenykedett, mielőtt idekerült. Ipari balesetekkel foglalkozott, nem igaz? Ugyanabban a szervezetben, ahol Kim Szonghi. Azt beszélik, közel álltak egymáshoz.

Közel azért nem, válaszolsz, miközben tisztában vagy vele, hogy a barátságotok már régen véget ért.

Az biztos, hogy sokat segített nekem. Sokáig.

Másik generációhoz tartozom, nekem Kim Szonghi egy legendás alak. Az 1970-es évek végéről, a Jusin rendszer végnapjairól és Pak Csonghi elnök szükségállapotáról szóló történeteken nőttem fel. Emlékszem arra a történetre is, mikor Kim Szonghi egy húsvéti misén felugrott a színpadra, megragadta a CBS élő közvetítésére használt mikrofont. Emberi lények vagyunk, munkajogokat követelünk, kántálta, amíg el nem ráncigálták a csoportjának tagjaival. Huszonéves gyárimunkás lányok voltak.

Pak hangjában csodálat és komolyság.

Maga is ott volt, Im kisasszony?

Megrázod a fejed:

Akkoriban nem Szöulban éltem.

Oh... pedig azt hallottam, hogy börtönben is volt, és azt gondoltam, hogy ezért. A többi kolléga is így tudja.

A nedves szél bevág a sötét ablakon. Hátborzongató, mint egy hosszú lélegzetvétel. Mintha az éjszaka, ez a hatalmas élőlény, kinyitná a száját, és nyirkos levegőt fújna ki. Majd újra belélegzi, fekete tüdejébe szívja az iroda áporodott levegőjét.

Erőt vesz rajtad a kimerültség, és leszeged a fejed. Néhány pillanatig a bögréd aljára leülepedett zaccba nézel. Aztán felemeled a

fejed, és úgy mosolyogsz, mint mikor nem jut az eszedbe elfogadható válasz. A szád sarkában finom ráncok erezete.

22:30

*Mások vagyunk, Szonghi.
Te hiszel a földöntúliban, és hiszel az emberiségben.*

*Sohasem sikerült meggyőznöd.
Nem tudtam hinni egy olyan létezőben, aki tökéletes szeretettel szemlél minket.
Még a Miatyánkot sem tudom végigmondani anélkül, hogy elcsuklana a hangom.*

*Bocsásd meg a vétkeinket, ahogy mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek.
Nem bocsátok meg senkinek, és senki sem bocsát meg nekem.*

22:40

A buszmegálló táblájának fényei tompán rád vetülnek.

A hátizsákodban egy jegyzetfüzet, toll és ceruza, tisztálkodószerek, egy kis flakon víz, a diktafon és a kazetták.

A megálló egy kicsit kiesik, de az összes 3-as busz érinti. Végignézed, ahogy egymás után több busz is utasokat vesz fel, és végül egyedül maradsz. Némán bámulod a lámpafényen túli kőlapokat.

Megfordulsz, és elsétálsz a táblától. A hátizsákod pántja bevág a válladba, úgyhogy alája csúsztatod a kezedet. Tikkasztó még az éjszaka is, szinte taposod a forró levegőt. Sétálsz néhány métert, majd megfordulsz, és visszasétálsz. Egészen az út széléig, aztán megint vissza.

Mikor Pak összeszedte, amit szeretett volna, és elhagyja az irodát, te is fogod a hátizsákodat, és vele tartasz. Együtt sétáltok a buszmegállóhoz, erről-arról beszélgettek, egészen addig, amíg meg nem érkezik Pak busza. Felszáll, talál magának egy ülőhelyet, és búcsúzóul biccent egyet. Viszonzod a biccentést.

Rá tudtad volna bírni magad, ha nem jelenik meg az irodában, és nem szakít félbe?

Elgondolkodsz.

Össze tudtad volna gyűjteni a bátorságot, hogy megnyomd a felvétel gombot?

Össze tudtad volna fűzni a szavakat, a csöndekét, a köhögéseket és a habozásokat, hogy így egyben kifejezzék azt, amit mondani szeretnél?

Megengeded magadnak, hogy elhidd, igen, megtetted volna mindezt, és pontosan ezért jöttél az irodába ma, a Nemzeti Felszabadulási Nap szünnepjén. Azt tervezted, hogy ha szükséges, egész éjszaka fenn leszel, ezért hoztad el magaddal a tisztálkodószereidet.

De tényleg végigcsináltad volna, ha nem szakítanak félbe?

Ha visszamész abba a zsúfolt, fojtogató szobába, képes leszel letenni a diktafont az asztalra, és az elejétől újratekdeni az egészet?

22:50

Előző hétfőn, amint eljutottak hozzád a hírek Szonghiról, felhívtad. Egy óra múlva megint hívtad, és a negyedik próbálkozásra sikerült beszélni vele. Tíz év után először beszéltek, röviden és a tényekre szorítkozva. Visszatartott lélegzettel figyeltél a kemoterápiától érdekessé vált hangjára.

Jó régen beszéltünk, mondta a torkát köszörülve.

Meg akartam kérdezni, hogy vagy.

Nem hoztad szóba, hogy meglátogatod a kórházban, ezért aztán neki nem kellett elhárítania az ötletet. Véletlen egybeesés volt, hogy Jun csomagja másnap érkezett meg az irodába, de a két esemény valahogy összekapcsolódott, feszesen, mint egy szögesdrótcsomó, és a kettőt együtt már alig lehetett elviselni.

Elkészíteni a felvételt, és meglátogatni Szonghit.

Először a felvételt kell elkészíteni, aztán jöhet Szonghi.

23:00

A legjobb abban vagy, hogy elviseld a dolgokat, összeszorítsd a fogadat, és tűrj.

Még egy évod lett volna a középiskolából, mikor elkezdted dolgozni. Leszámítva a börtönben töltött két évodet, mindig dolgoztál. Csalhatatlan szorgalommal és csalhatatlanul hallgatagon. A munka a magány garanciája. Egyedül éltél, ezért lehetőséged adódott, hogy a hosszú munkaóráid ritmusát rövid pihenés kövesse, így éld túl a napokat, és ne jusson időd a fénykörön túli sötétségtől való félelemre.

Tizenévesen más volt a munkád.

Tizenöt órát dolgoztál naponta, havonta két nap pihenővel. A „hétvége” ismeretlen volt számodra. Feleannyi fizetést kaptál ugyanazért a munkáért, mint egy férfi, a túlórákat pedig sohasem fizették ki. Gyógyszereket szedted, hogy ébren maradj, de így is hullámokban rád tört a fáradtság. A délutánra mindig bedagadó lábszárad és talpad. A gyárból hazamenő munkásnőket minden este átkutató örök. A melltartódon elidőző kezek. A szégyen. A görcsös köhögés. Vérző orrok. Fejfájás. A fekete, szálszerű alvadt vér a felköhögött nyálkában.

Nemes teremtmények vagyunk.

Szonghi szerette ezt mondogatni. Minden vasárnap, munka után a Cshonggje Ruhaipari Szakszervezet Irodájában a munka törvényéről hallgatott előadásokat, és az ott készített jegyzeteit felhasználta a saját összejöveteleiteken. Amikor elkezdted járni az összejövetelekre, nem igazán értetted, hogy miről van szó, hiszen Szonghi csak annyit mondott, hogy kínai írásjegyeket fogtok tanulni.

A szó szoros értelmében igazat mondott, hiszen valóban minden egyes alkalommal megtanultatok néhány kínai írásjegyet. Ezernyolcszáz írásjegyet kell ismernünk ahhoz, hogy valóban megértsünk egy újságot. Esténként harminc írásjegyet írtatok le a füzetetekbe, és közben próbáltatok megjegyezni őket. Aztán Szonghi belefogott az előadásába. És ez azt jelenti, hogy... nemes teremtmények vagyunk. Szonghi nem volt született szónok, és mikor belezavarodott a gondolatmenetébe, vagy nem jutott eszébe a kifejezés, amire szüksége volt, elővette ezt a kifejezést. Az alkotmány szerint nemes teremtmények vagyunk. Nemesek, mint akárki más. És ahogy másoknak, így nekünk is vannak jogaink. A munka törvénye szerint. Kedves, zengő hangja szinte egy általános iskolai tanárra emlékeztetett. Emberek haltak meg ezért a törvényért.

A szakszervezet nagy többséggel leszavazta a vállalatnak alárendelt szakszervezetek létrehozását. Aznap, mikor a sztrájkőrök és a rendőrök eljöttek, hogy letartóztassák a szakszervezeti vezetőket, a szállásukról a napi második műszakra a gyárba tartó többszáz gyári munkáslány élő falat formált. A legidősebbek huszonegynéhány évesek voltak, de a legtöbben még a húszat sem töltötték be. Még rendes jelmondataik sem voltak. Ne tartóztassatok le. Nem tartóztathattok le. A sztrájkőrök fahusángokkal rohamozták meg a kiáltozó lányokat. Vagy száz, sisakokkal és pajzsokkal felszerelt rendőrt és vashálóval bevont ablakú könnyű harci járműveket vezényeltek ki a helyszínre. Miért van ezekre szükségük, villant fel bennem a kérdés. Nem tudunk harcolni, nincsenek fegyvereink.

Le a ruhákkal, üvöltötte Szonghi. Mindenki vegye le a ruháját. Nem lehet tudni, hogy ki volt az első, aki követte a példáját, de néhány pillanat múlva már többszáz fiatal lány lengette a blúzát vagy az ingét, ne tartóztassatok le, kiáltották. A szűz lányokat értékes, szinte szent dolgoknak szokás tartani, ezért a munkáslányok azt hitték, hogy a férfiak nem fognak kezét emelni rájuk, hiszen melltartókban álltak ott. A sztrájkőrök és a rendőrök nem törődtek ezzel, a földön húzták végig őket. A kavics felsértette a lányok testét, és vérezni kezdtek. A hajuk összekócolódott, a fehéreneműjük elszakadt. Nem tartóztathattok le. Fűlsértő kiáltások, négyszögletes

végű botok suhogása közepette rakták fel a szállítókocsikra a lányokat.

Tizennyolc éves voltál. Kicsúsznál a téged markoló kezek közül, a kavicsra estél, felhorzsolod a térdedet. Egy lendületét fékező civil ruhás rendőr lépett a gyomrodba és rúgott oldalba. Arcnal lefelé fekszel, a földön, az öntudat határán billegsz, és közben hullámokban jutnak el hozzád a lányok kiáltásai és suttogásai. A legközelebbi kórház sürgősségi osztályára szállítanak. Megsérültek a belső szerveid. A kórházi ágyban fekszel, és hallgatod a híreket. Egy idő után kiengednek, és csatlakozhatnál a még harcoló társaidhoz, de inkább délre utazol, a szüleidhez Kvangdzsuba. Miután eleget pihentél, Incsonba utazol, és egy másik ruhagyárban kezdesz el dolgozni, egy héten belül elküldenek. A neved feketelistára került. A két éves ruhagyári munkatapasztalatod semmit sem ér. Az egyik rokonod a kapcsolatait latba vetve egy kvangdzsui szabónál talál neked varrónői állást. Még kevesebbet keresel, mint a gyárban, de minden egyes alkalommal, mikor elgondolkozol, hogy ott kellene hagynod a munkahelyedet, eszedbe jut, mit mondott Szonghi. És ez azt jelenti, hogy... *nemes teremtmények vagyunk*. Levelet írsz neki, és nővérednek, onninak szólítod. *Megvagyok, onni. De úgy tűnik, még van mit tanulnom, hogy a megfelelő technikát használó varrónő legyek. Nem mintha túlságosan nehéz lenne, de az oktatás nem éppen megfelelő. Akárhogy is, türelmesnek kell lennem, nem igaz?*

A technika és türelem szavakat a koreai fonetikus betűk helyett kínai írásjegyekkel írod le. Nem kapkods, mikor meghúzó a Szonghinál tartott összejöveleken tanult írásjegyek vonásait. Ha kapsz is választ tőle, mindig ugyanolyan tömören fogalmaz. *Igazad van. Biztos vagyok benne, hogy minden munkakörben megállod majd a helyedet*. Egy-két évig írogattok egymásnak így, majd lassan elmaradoznak a levelek.

Három év alatt végül sikerül elsajátítanod a szakmát. Már huszonegy éves voltál azon az őszön, mikor meghalt egy még nálad is fiatalabb gyári munkáslány, aki a pártközpont előtti tüntetésben vett részt. A hivatalos jelentés szerint Sprite-os üveg szilánkjával vágta el a csuklóján az ereket, és kiugrott a harmadik emeletről. Egy szót sem hittél el az egészből. A kormányzat irányítása alatt működő újságban megjelentetett fényképeket néztél meg közelről, mint akinek egy

kirakós darabjait kell elhelyeznie, és próbáltál olvasni a felkelést haragos, éles hangon elítélő sorok között.

Sohasem fogod elfelejteni a hátadra taposó civil ruhás rendőr arcát. Sohasem fogod elfelejteni, hogy a kormány szervezte meg és támogatta a sztrájkőröket, és hogy az erőszak piramisának tetején maga Pak Csonghi elnök állt, a tábornok, aki katonai puccsal szerezte meg a hatalmat. Tisztában voltál vele, hogy a 9. számú rendkívüli rendelet nemcsak azokat büntette meg keményen, akik a Jusin-alkotmány eltörlését követelték, hanem mindenkit, aki kritikát fogalmazott meg, vagy az egyetem kijáratánál összegyűlt diákokhoz hasonlóan jelszavakat kiáltozott a kormányzattal szemben. Az újságok zavaros hazugságaiból próbáltad megérteni a Puzánban és Maszánban történeteket. Biztos voltál benne, hogy a telefonfülkék megrongálása, a rendőr őrbódék felgyújtása egy természetes folyamat része volt. A kicenzúrázott mondatokat pedig neked kellett megtöltened tartalommal.

Mikor októberben meggyilkolták Pak elnököt, feltetted magadnak a kérdést, vajon most, hogy letört a piramis csúcsa, összeomlik az egész épület? Nem lehet többé sikoltozó, meztelen gyári munkáslányokat letartóztatni? Nem lehet majd rájuk taposni, és szétrúgni a belső szerveiket? Az újságokban kísérted figyelemmel a fiatal tábornok, az előző elnök kedvence, Cson Duhvan látszólag megállíthatatlan felemelkedését. Szinte láttad a lelki szemeiddel, ahogy egy tankon, akár egy diadalmas római hadvezér, bevonult Szöulba, és gyorsan elfoglalta a legmagasabb kormányzati pozíciót. Libabőrös lett a karod és a nyakad. *Félelmetes dolgok következnek.* Főnököd, a középkorú szabó, így ugratott: Im kisasszony úgy beletemetkezik abba az újságba, mintha a szeretője lenne. Jó dolog is az a fiatalság, mikor az ember még szemüveg nélkül is látja a kis betűket.

És akkor megpillantottad azt a buszt.

Napsütéses tavaszi nap volt, a főnököd az egyetemista fiával Jongamba utazott a rokonaihoz. Lett egy váratlan szabadnapod, elmentél sétálni, és akkor láttad meg a városközpontba tartó buszt. LE A STATÁRIUMMAL. JOGOKAT A MUNKÁSOKNAK. Sárga alkoholos filccel írták a jelmondatokat a busz ablakából kilógatott fehér transzparenszre. A busz egyenruhás, vidéki városokban

dolgozó ruhagyári munkáslányokkal volt tele. Sápadt arcuk napfénytől elzárt helyen nőtt gombákra emlékeztetett, az ablakokon kilógó kezükkel a busz oldalán doboltak és énekeltek. A hangjukat tisztán lehetett hallani ott, ahol megálltál, és ahogy most visszagondolsz rá, mintha valami madárból jött volna ki az a hang.

*Az igazságért harcolunk, harcolunk,
Együtt élünk és halunk, halunk,
Inkább halunk állva, mint élünk térdelve,
Az igazságért harcolunk.*

Minden egyes szótag beleégett az emlékezetedbe. Megbabonázott a dal, és vakon bukdácsolnál arra, amerre a busz tartott. Rengetegen mentek az utcára, és haladtak a főtér irányába, a Tartományi Hivatal elé. A diákokat, akik kora tavasz óta gyülekeztek az egyetem főkapuja előtt, sehol sem lehetett látni. Az utcákon öregek, általános iskolások, egyenruhás gyári munkások, fiatal, nyakkendő, vagy magas sarkú cipőt és szoknyát hordó irodai dolgozók, az „új falu” mozgalom emblémájával ellátott pulóvereket viselő középkorú férfiak, kezükben hosszú esernyőket forgatnak, mintha harcra készülnének velük. A hosszú, kígyózó embertömeg előtt pedig ott tolták kézikocsiban a tér felé a két fiatalembert, akiket a vasútállomásnál lőttek le.

11:50

Megmászod a szűk lépcsőket, és feljössz a metróállomásból. A kocsilégkondicionálójának frissítő, hideg levegője egy ideig rászárította a bőrödre az izzadságot, de a nedvesség most újra ott gyöngyözik a ruha által nem fedett testrészeiden. Tikasztó, trópusi éjszaka. Mindjárt éjfél lesz, de a szél még mindig forró és nehéz.

Megállsz a kórház bejáratánál, az információs tábla előtt. A kezedet a hátizsákod pántja alá csúsztatod, és átfutsz a buszod menetrendjén, de látod, hogy csak napközben közlekedik. Beszívod

a langyos levegőt, megfordulsz, és megindulsz a dombnak felfelé. Időnként az egyik kezeddal megtörlöd a nyakadon végigfolyó ragadós izzadságot.

Az egyik bolt leengedett redőnyére elnagyolt graffitit festettek. Az éjjel-nappali előtti esernyő alatt meghúzódó férfiak dobozos söröket kortyolnak. Fel nézel az egyetemi kórház központi épületére a domb tetején. Az időtől koptatott buszból még ezen az éjszakán is szól a lányok hosszú évekkal ezelőtt elénekelt dala. *Inkább halunk állva, mint élünk térdelve. Most pedig jöjjön egy perc néma csend azok tiszteletére, aki már megfizették a lázadás árát, lépünk a nyomukba, és harcoljunk, amíg csak lehet, ...mert nemes teremtmények vagyunk.*

0:10

Belépsz a kórház épületegyüttesének főkapuján, és elindulsz a főépület felé tartó úton, ami először egy melléképület és a ravatalozó felé ágazik le. Az utat mindkét oldalon lámpák világítják meg. A ravatalozó bejáratához koszorúkat helyeztek. A koszorúk mellett fiatal emberek dohányoznak szótlanul, fehér ingükön sárga karszalag.

Késő van már, de teljesen ébren vagy. A hátizsák bevág az izzadságban úszó hátadba, de rá sem hederítesz. Mész tovább, olyan álmok kavarnak benned, melyekre emlékszel.

Egy magas épület tetejéről zuhansz le, ezernyi vaspikkelyből álló páncélban. Az agyad is a földhöz csattan, de nem halsz meg. Feltápáskodsz, visszamászol a tűzlépcsőn a tetőre, és megint ugrasz. Most sem halsz meg, vissza a lépcsőn, és újabb ugrás. Az álom egy rétege lefoszlik, és már eléggé tisztában vagy a helyzettel ahhoz, hogy elgondolkozz: *Mégis mire jó egy páncél, mikor ilyen magasról zuhanok le?* Nem mászol ki az álmodból, csak jön a következő réteg. Érzed, hogy a testedre egy hatalmas gleccser súlya nehezedik. Bárcsak kicsoroghatnál alá, folyékony lehetnél, tengervíz, olaj vagy láva, megszabadulhatnál a koporsóként fogva tartó merev, áthatolhatatlan körvonalaktól! Csak így nyerhetnél valamifajta szabadságot. Most pedig ez a réteg is finoman széthullik és összeomlik körülötted, és felfedi az álom legbelsőbb magját. Az

utcai lámpa halovány fényében állsz, és belenézel a gyülekező sötétbe.

Egyre közelebb az ébredés, az álom pedig veszít a kegyetlenségéből. Az alvás mélysége csökken, törékeny, mint egy papírlap, és végül szétporlik. Tudatos elméd csöndes sarkaiban emlékek várnak rád. Amit pedig felidéznek, nem szigorúan vett rémálmok.

0:20

Sikerült, nem igaz? Sikerült magad mögött hagyni mindent, eltaszítani mindenkit, aki nem számolt le teljesen a múlttal, és ezért akár a legkisebb fájdalmat is okozhatja.

Emlékszel arra, ahogy összeszorított fogaidat csikorgatod. Mégis milyen jogon mondanám el a történetemet másoknak? Emlékszel, ahogy Szonghi nyugodt hangján megkérdezi, hogy tényleg annyira nehéz kiállni a nyilvánosság elé a történeteddel. Tíz év nem volt elég, hogy megbocsásd neki ezt, azt, hogy olyan békésen szedett szét darabokra mindent, amiben te kudarcot vallottál. Én nem húztam volna be a fületem-farkamat. *Nem engedtem volna, hogy az életem hátralévő része elillanjon, miközben arra figyelek, hogy semmi se sebezzen meg.*

Eszedbe jut a férfi béketűrő hangja, aki nyolc hónapig a férjed volt. Szép vagy, még ezekkel a kis szemekkel is. Ez volt az első mondat, amit neked mondott. Ha lerajzolnám az arcodat, csak néhány egyszerű vonalra lenne szükségem. Orr, száj, szemek, nagyvonalú skicc fehér papíron. Eszedbe jutnak nagy, nedves borjúszelei, az ajkainak ideges remegése, vérekes szelei, miközben rád pillant. Ne nézz így rám, szokta mondani. Megijesztesz ezekkel a szemekkel.

A legtöbb kórházi osztálynak helyt adó főépület előterében egyáltalán nem égnek lámpák. Ezzel szemben a melléképület oldalában, a sürgősségi bejáratából fény ömlik ki a szabadba. A bejárat előtt az egyik vidéki kórház mentője parkol, a fényei lüktetnek, a hátsó ajtaját kitárták, mintha néhány másodperce érkeztek volna meg egy válságos állapotban lévő beteggel.

0:30

Az épület kapuja nyitva, belépsz, és elindulsz a folyosón. Mély, sietős hangok, kiáltások, az orvosi gépek zajai és a linóleumpadlón tolt betegszállítók zörgése váltogatja egymást. Leülsz az egyik háttámla nélküli székre a recepción, a pult mögött ülő középkorú nő feléd fordul.

Mi célból érkezett?

Meglátogatok valakit.

Nem mondasz igazat. Nem beszéltél meg semmit. A látogatási idő délelőtt van, és fogalmad sincs, hogy Szonghi egyáltalán látni akar-e téged.

Egy túrafelszerelést viselő középkorú férfi lépdél lassan végig a folyosón. Egy másik férfira támaszkodik, aki egyszerre mindkettejük hátizsákját is cipeli. Az előbbi kezének rögtönzött kötéséből ítélve éjszakai túrázás közben sérülhetett meg. Minden rendben, nyugtatja a másik, már ide is értünk. Az arckifejezésük meglepően hasonló, és maguk az arcvonásaik is, így lehet, hogy nem barátok, hanem testvérek. Nem kell már sokáig várni. Mindjárt jön az orvos.

Mindjárt jön az orvos.

A széked szélén gubbasztasz, egyenes háttal, és hallgatod, hogy a sebesült térded mint valami mantrát ismételi a mondatot. Mindjárt jön az orvos. Eszedbe jut a lány, aki annyi évvel ezelőtt egyszer kijelentette neked, hogy orvos szeretne lenni.

Sohasem lesz belőle orvos, ezt már akkor tudtad. Csongmi sohasem lesz okos, magabiztos, egyik kórteremből a másikba siető fehérköpenyes. Beszél az öccséről, Csongdéről, arról, hogy dolgoznia kell, amíg a fiú el nem végzi az egyetemet. Huszonöt körül lesz, mikor Csongde végez, és ha rögtön tanulni kezd a középiskolás vizsgákra... de a gyár jóval hamarabb végezni fog vele. Már akkoriban gyakran vérzett az orra, és nem tudott szabadulni a köhögéstől. Vékony pálcikálábain manőverezett a varrógépek között, lopva aludni próbált néhány percet, egy oszlopnak dőlt, és álomba ájult, mint akit bealtatóztak. Hogyan lehet élni ebben a lármában, kiáltozta időnként. Még a saját gondolataimat sem hallom. Félelemtől

kikerekedett szemekkel rettent meg a varrógépek hangzavarától már az első munkanapján.

2:00

A kórház vécéjében megcsapja az orrod a fertőtlenítő szaga. Kinyitod a csapot, és miközben a mosdókagylóban gyűlik a víz, a vizesüveget is megtöltöd. Arcot, majd fogat mosol. A hajadat is megmosod a kézmosásra használt szappannal, a hajszárításra használt kéztörlerőről pedig eszedbe jutnak az ülősztrájkok, amiken Szonghival együtt vettél részt. Kiveszel a tisztálkodószeres gyapjúzsákodból egy árumintaként szolgáló, kiszacsós krémet, kibontod a csomagolásból, és a sápadt arcodra kened.

Mikor az előző hétfőn Szonghival beszéltél telefonon, annyira más volt a hangja, hogy hirtelen fel sem tudtad idézni az arcát. Csak miután leraktad a kagylót, jutott eszedbe ragyogó, intelligens szeme, a mosolya közben elővillanó rózsaszín fogíny. Tíz éve láttad utoljára, így persze nemcsak a hangja, de az arca is biztosan megváltozott. Meggyötörte a betegség. Megöregedett. Most biztosan alszik. Mély, nehéz lélegzeteket vesz, és időnként felhorkant, mint egy beteg állat.

Eszedbe jut az a gyári munkásoknak prédikáló amerikai lelkész emeletes házában töltött téli éjszaka, mikor nem foglalkoztál azzal, hogy mi illetlen és mi nem, és Szonghi testéhez szorulva próbáltál elaludni, a házban, ahova a rendőrség nem törhetett csak úgy be, és ahol a huszonéves Szonghi évekig menedékre lelt. Szonghi végighorkolta az éjszakát, ez valahogy nem fért össze az udvarias komolysággal, ami mindig jellemezte. Próbáltál a falhoz tapadni, a takarót a fejedre húzni, de sehogyan sem tudtad tompítani a fűlsüketítő horkolást.

2:50

A sarokban húzod meg magadat, ahol a két széksor találkozik, a hátizsákodat magadhoz öleled, és felületes álomba zuhansz. Időről időre felriadsz valami hangra, és oszlik az álom, Jun e-mailjének ismétlődő szavai, mint mikor egy zongorista ugyanazt a billentyűt üti le egymás után, villanások, mint egy számítógép képernyőjén pislogó kurzor. Vallomás. Jelentés. Emlék. A jövőnek.

A szemgolyód idegvégződéseire életre kelnek, megannyi vékony izzószál, és a szemhéjad szinte felpattan. Az arcod izmaira még ránehezedik az álomosság, végignézel az alig megvilágított folyosón, egészen az üvegajtón túli sötétségbe. Újra átéled a pillanatot, ahogy a szenvedés körvonalai világossággá állnak össze, hidegebb és keményebb világossággá, mint bármely rémálom. A pillanatot, mikor el kell ismerned, hogy nem csak álom volt, amin keresztülmentél.

Jun arra kér, hogy emlékezz. Nézz szembe az emlékeiddel, állj elő tanúként.

De egyáltalán hogyan lehetséges ez?

Hogyan legyél te a tanú, mikor harminccentis fa vonalzókat tolnak a vaginádba, fel egészen a méhed faláig? Mikor a méhnyakadat puskatussal zúzzák szét? Mikor nem áll el a vérzés, sokkos állapotba kerülsz, és kórházba kell szállítani, hogy infúziót kapjál? Mikor két éven át folyamatosan vérzel, vérrög képződik a petevezetékedben, és örökre terméketlenné válsz? Mikor betegesen taszítani kezd bármilyen fizikai kapcsolatot, de különösen a férfiak ölelése? Mikor, ha valakinek az ajka éppen csak hozzáér a tiédhez, keze végigsimít az arcodon, a szeme a nyáron szabadon hagyott lábadra téved, te úgy érzed, mintha izzó vassal bélyegeznének meg? Mikor meggyűlölsz a saját testedet, a teljes fizikai valódat? Mikor szándékosan elpusztítasz minden feléd irányuló melegséget és elviselhetetlen vonzódást, és csak menekülsz? Oda, ahol hidegebb van, és ahol biztonságban vagy. Hogy életben maradj.

3:00

A sürgősségi osztálynak csak egy részét látod onnan, ahol ülsz, de a rikító fénycsík állandóan világít. Valaki nyög, egy gyerek vagy fiatal

nő. Nem tudod megmondani. Aztán egy középkorú pár, valószínűleg a szülők megemelt hangját hallod. Sietős léptek, egy nővér szalad.

A válladra veszed a hátizsákosdat, felállsz, és kimész az épületből. Két mentő, a fények lekapcsolva, állnak egymás mellett szorosan a hideg fénysugárban. A szél már nem meleg. Alábbhagyott a forróság.

Egy darabig az aszfalton lépdelsz, majd oldalt a fűre lépsz, pedig ez láthatóan tilos. Átlósan megindulsz a fűvön a főépület irányába. A zoknid nem fedi a bokádat, így végigsimítja a nedves fűszálak hegye. Mélyen beszívod a közelítő esőtől a föld zsíros, agyagos illatát hordozó levegőt. Valahol félúton eszedbe jut a két lány arca. Egymás mellett fekszenek, a mellkasukon a transzparens. Álmos arccal felemelik a táblát, majd félrerakják, feltápáskodnak, és finom léptekkel elindulnak a fűvön. Száraz a torkod. Kellemetlen ízt érzel a szádban, pedig csak egy órája mostál fogat. A sötét fű alatt, mikor lépdelsz, mintha nem a földet éreznéd, hanem apró, éles üvegszilánkokat.

3:20

Az említett éjszaka után soha többet nem akasztottam a kilincsre a törülközőmet.

Mégis egész télen, és még tavasszal is, mikor már nem volt olyan száraz a levegő, és egyébként sem volt szükség arra a nedves törülközőre, hallottam azt a hangot, úgy tűnt, az ajtó túloldaláról.

Még most is, mikor rémálomtól mentes alvásból ébredek, hallani szoktam.

Minden egyes alkalommal megrebben a szemem, és belenézek a sötétbe.

Ki az?

Ki van ott?

Ki közelít felém puha léptekkel?

3:30

Minden épület redőnyeit leeresztették.

Az ablakokat bezárták.

A sötét utca fölött pedig, az égen, ott a tizenhetedik napjában járó hold, mint jeges szemgolyó tekint le a teherautóra, amiben ülsz.

Diáklányok között utazol, akik megafonokkal járták az utcákat. Mikor az útitársaid teljesen elfáradnak, és azt mondják, hogy a torkuk úgy elzárult, hogy legfeljebb suttogni tudnak, negyven percre átveszed a megafont. Testvérek, kapcsoljátok fel a lámpáitokat, szólj az elhagyott sikátorok sötét ablakaihoz. Az Isten szerelmére kérlek, kapcsoljátok fel a lámpáitokat.

Csak később jöttél rá, hogy a katonák miért engedték, hogy nappal járjátok az utcákat, és miért csak az éjszaka közepén állították meg a teherautókat, és tartóztattak le titeket. Nem akarták felfedni, hogy merre mozognak. A nőket, akik a megafonokba beszéltek, a Kvangszan rendőrörsre vitték, a sofőr, egy férfi pedig a katonai akadémiára került. Fegyver volt nálad, mikor letartóztattak, ezért téged elkülönítettek, és a katonai rendőrségnél találtad magad.

Innentől kezdve csak „komcsi ribancnak” neveztek, hiszen a szakszervezeti mozgalomban aktív gyári munkáslány voltál. Az anyagaik szerint a négy év, amit „egy vidéki város” szabóságában töltöttél, a fedésedhez kellett, és a kommunista észak küldött ügynöknek délre. Minden egyes nap azért feküdtél a kihallgató szoba asztalára, hogy a vádakat alátámasztó vallomást szedjenek ki belőled. Koszos komcsi ribanc. Sikítozhatsz, senki sem fog segíteni rajtad. A kihallgató szoba falán vibráltak a neonok. Olyan sokáig maradtál az egyébként teljesen ártatlan fényben, hogy már nem is érezted, hogy vérzel.

Nagyjából egy évvel azután, hogy kiszabadultál, megint találkoztál Szonghival. Az Ipari Misszió templománál kérdeztél utána, és mikor megkaptad az elérhetőségét, egy Gurodongban található tézstaétteremben találkoztatok. Meglepődött a történeteden.

Sohasem hittem volna, hogy börtönbe kerülsz. Azt gondoltam, hogy csendesen élsz valahol, és próbálsz elfelejteni a múltat.

A börtönben vagy menekülve, fogságban majd szabadságban, de aztán a csak nem lankadó politikai tevékenysége miatt megint meneküléssel töltött idő nyomot hagyott Szonghi arcán. Más embernek tűnt. Huszonhét éves volt ekkor, de a megjelenése alapján tíz évvel idősebb is lehetett volna. Egy darabig csöndben nézett a kihúló tésztájának gőzébe.

Tudtad, hogy Csongmi azon a tavaszon eltűnt?

Most rajtad a sor, hogy meglepődj.

Úgy hallottam, hogy egy ideig a szakszervezetnél dolgozott. Természetesen feketelistára kerültünk, úgyhogy kilépett a gyárból, még mielőtt kirúgták volna. Azóta nem hallottam felőle... Nem olyan régen mondta valaki, hogy eltűnt. Egy nő, akivel esti iskolába járt, még mikor mind a ketten egy kvangdzsui textilgyárban dolgoztak.

Némán bámulod, ahogy Szonghi szája értelmetlen hangokat formál, mintha hirtelen nem értenéd a saját anyanyelvedet.

A saját szádra pedig nem jönnek a szavak. Még a lány arcára sem emlékszel. Belefáradsz az erőlködésbe. Egy-egy töredék bevillan ugyan, de azonnal el is tűnik. Fehér bőr. Hibátlan kis fehér fogakból álló fogsor. *Orvos szeretnék lenni.* Semmi több.

4:00

Meghalni mentem vissza a városba.

Nem sokkal azután, hogy kiengedtek a börtönből, a bátyám engedte, hogy nála lakjam vidéken, de a lakcím szerepelt egy rendőrségi aktában, és egyszerűen nem tudtam elviselni, hogy kéthetente megjelentek.

Február elején egy reggel, még napfelkelte előtt, felvettem a legjobb ruhámat, egy táskába pakoltam a legszükségesebb dolgokat, és felszálltam az első buszra.

Első pillantásra a város nem sokat változott, de hamarosan rájöttem, hogy semmi sem olyan már, mint régen. A Tartományi Hivatal falait golyónyomok tarkították. Az utcákon komor ruhákban sétáló emberek arcát mintha eltorzította volna valami átlátszó seb.

Vállam a vállukhoz ért. Nem éheztem meg, nem szomjaztam meg, és nem kezdett fájni a lábam. Úgy éreztem, hogy akár egész nap sétálni tudnék, bele az éjszakába, amíg fel nem kel a nap.

Ekkor pillantottalak meg.

A fényképeket néztem a Tartományi Hivatal felé vezető főúton álló Katolikus Központ falán, melyeket diákok tűztek oda nem olyan régen.

A rendőrség állandó fenyegetést jelentett. Tudtam, hogy még abban a pillanatban is figyelhetnek. Gyorsan leszedtem az egyik fotót, és feltekerve szorosán megmarkoltam. Átmentem a főút túloldalára, és eltűntem az egyik sikátorban. Az egyik házon megpillantottam egy bár cégtábláját, felsiettem az ötödik emeletre, leültem egy székre a zegzugos helyiségben, és kávét rendeltem. Mozdulatlanul ültem a helyemen, amíg a pincér elém nem tette a kávé, és magamra nem hagyott. Kitűnő akusztikája volt a helynek, de én egy hangjegyet sem hallottam a zenéből. Mintha mély vízben süllyedtem volna el. Mikor aztán már biztos voltam benne, hogy teljesen egyedül vagyok, kinyitottam az öklömet, és kisimítottam a fényképet.

Az oldaladon feküdtél a Tartományi Hivatal udvarán. A végtagjaid belebicsaklottak a lövés erejébe. Az arcod és a mellkasod az ég felé fordult, a térdedet a földnek nyomtad. A kificamlott testeden pontosan látszott, hogy mennyire szenvedhettél életed utolsó pillanataiban.

Nem tudtál lélegezni.

Egy hangot sem tudtál adni.

Meghaltál azon a nyáron. Vér csorgott a testedből, de már rothadni kezdte ott a földön.

Abban a pillanatban mentettél meg. Újra meleg lett a vérem, és élni kezdtem. A fájdalom ereje olyan hevesen támadt fel bennem, hogy azt hittem, felrobban a szívem.

4:20

A kórház főépületéhez tartozó parkoló bejáratánál lévő biztonsági bódében égnek a fények. Belesel, és látod, hogy az öreg biztonsági őr a fejét hátravetve, nyitott szájjal alszik a forgósékében. A bódé

mennyezetéről poros villanykörte lóg le. A betonpadlón döglött legyek. Hamarosan felkel a nap. Lassan kivilágosodik, és az augusztusi fény perzselni kezdi a várost. Az életüket vesztett dolgok gyorsan rothadnak majd. A szeméttel teli sikátorokból émelyítő bűzt hoznak a hőhullámok.

Eszedbe jut Tongho és Unszuk régvolt beszélgetése. Miért terítenek lobogót a holttestekre, kérdezte Tongho, miért játsszák le nekik a himnuszt? Nem emlékszel, hogy Unszuk mit válaszolt.

És ha téged kérdezett volna? Ha most kérdezne meg? *Legalább a zászlónkkal le akartuk takarni őket. Ugyanazért volt szükségünk a himnuszra, amiért egy percnyi néma csendre. Hogy a holttestek többek legyenek lemészárolt húskupacoknál.*

Húsz év telt el az akkori nyár óta. *Komcsi ribancok, kiirtjuk a fajtátokat.* Hátat fordítottál az egésznek. Az átkozódásoknak és a bőrdön csattanó váratlan köpéseknek. Eltorlaszoltad az utat, ami visszavinne addig a nyárig, de így az azt megelőző időbe sem tudsz visszamenni. Nem tudsz visszatérni a mézszárlás előtti világba.

4:30

Nem tudom, hogy kinek a léptei.

Hogy mindig ugyanaz az ember, vagy minden alkalommal valaki más.

De az is lehet, hogy nincsenek egyedül. Maguk mögött hagytak valamit, talán saját magukat, és most összeolvadnak, alig fizikai dologgá, aminek külső határa jelképesnek sem mondható. A számtalan létező szétoszlik, mint tus a vízben.

4:40

Ritkán, időről időre, elgondolkodsz.

Hétvégi délutánokon, mikor az ablakon túl szokatlanul mozdulatlan a napszíttá táj, és bevillan Tongho arca, nem ez a szemed előtt vibráló valami a lélek? Kora reggel az arcod elfeledett álmoktól nedves, és hirtelen élessé válnak az arc körvonalai, nem az a hullámozás, mikor megjelenik a lélek? És ahonnan jönnek és ahova visszatérnek, vajon a sötét éjszaka vagy az alkonyat szürke szövete? Tongho, Csinszu és a testek, melyeket saját kezeddel mostál le és öltöztetél fel, összegyűlnek majd ott, vagy szanaszét szóródnak?

Tisztában vagy vele, hogy nincs bátorságod és nincs erőd.

Miután a rendőr a gyomrodba lépett, úgy döntöttél, hogy otthagysz a szakszervezetet. Kijöttél a börtönből, és egy darabig újra csatlakoztál Szonghi mozgalmához, de a tanácsával szembenemve inkább átmentél a Szonghiétól annyira különböző környezetvédő szervezethez. Nem kerested többé, pedig tudtad, hogy ez mekkora fájdalmat okoz majd neki. Ha mindez véget ér, hétfő reggel visszaküldöd majd a postán Junnak a most még a hátizsákodban cipelt diktafont és az üres kazettákat.

Biztos vagy abban, hogy ha még egyszer eljönne egy olyan tavasz, még a jelenlegi tudásod birtokában is ugyanazokat a döntéseket hoznád, mint akkor. Mint mikor az általános iskolában kidobósoztál, és fürgén elkerülve a veszélyt végül csak te maradtál a csapatodban, és el kellett kapnod a labdát. Mint mikor a lábad a térre vitt, engedett a buszról éneklő fiatal nő dalának, pedig tudtad, hogy fegyveres katonákkal kell majd szembenézned. Mint mikor azon az utolsó éjszakán jött a kérdés, hogy ki marad a végéig, és te némán felemelted a kezedet. *Nem szabad engednünk, hogy áldozatokká váljunk*, mondta Szonghi. *Nem engedhetjük nekik, hogy úgy bánjanak velünk*. Azon a tavaszi éjszakán a hold lenézett a tetőn gyülekező lányokra. Melyikük csúsztatta a barackgerezdet az ajkaid közé? Már nem emlékszel.

Otthagysz a kórház főépületét. Újra keresztülmész a füves részen, ezúttal már a reggeli félhomályban. Mindkét kezedet a kőnehéz hátizsák pántjai alá csúsztatod. Mintha egy gyereket vinnél benne. A kezeid pedig egy gyerekhordozót emelnek, ölelnek.

Én vagyok a felelős, ki más lenne? teszed fel a kérdést a körülötted kavargó kékes sötétnek.

Ha követelem, hogy menj haza, Tongho, ha könyörgök, miközben esszük a kimbabot, hallgattál volna rám, nem igaz?

Ezért jöttél el.

Hogy megkérdezd, én miért élek még mindig.

Mész tovább, a vörös szemhéjadat mintha éles pengével vágják volna körül. Sietsz vissza a sürgősségi osztály rikító fényei felé.

5:00

Csak egy dolgot mondhatok neked.

Ha megengeded, hogy mondjam.

Kérlek engedd, hogy mondjam.

A ravatalozó és a sürgősségi osztály felé vezető útszakasz lámpái, a főépület és a melléképület fényei ugyanabban a pillanatban kapcsolódnak le. Követed az utat kettévágó fehér vonalat, bele az esőbe.

Ne halj meg.

Csak ne halj meg.

6

A nyíló virágok felé

Amint megláttalak, mentem is utánad.

Fürge vagy, én pedig csak botladozom mostanában. Utol tudlak érni egyáltalán? Ha csak egy kicsit elfordítottad volna a fejedet, láttam volna az arcodat, de te csak mentél, mintha belülről hajtott volna valami.

Akkoriban mindegyik középiskolás fiú rövidre vágatta a haját, de mára ez kiment a divatból. Innen tudtam, hogy te vagy az, bármikor megismertelek volna a gesztenyebarna hajadról. Te voltál az, kétség sem fért hozzá. A bátyádtól örökölt iskolai egyenruhád túl nagy volt rád, nem igaz? Harmadévesen nőttél bele. Reggelenként, a vasalt, tiszta ruháidban, kezekben a táskáddal kiléptél a főkapun, én pedig legszívesebben egész nap elnézegettelek volna. A fiúnak, akit most követtem, nem volt táskája, üres kézzel sietett előre. Biztos lerakta a táskáját valahol. A rövid ujjú ingből kikandikáló pizskafa karjait nem lehetett összekeverni máséval. A te vékony vállaid voltak, a te lépéseid, a fejét előrszegezõ özgida szökellése. Biztos, hogy te voltál.

Most visszajöttél hozzám, az anyádhoz, hogy lásson, a botladozó öregasszonyhoz, aki már utol sem tud érni. Egy óráig kerestelek a piacon, a sikátorokban, de nem találtalak. A térdem lüktetett a fájdalomtól, szédülten rogytam a földre, de nem szerettem volna, hogy meglásson valaki, akit ismerek, és felhajtást csináljon, ezért inkább feltápáskodtam, pedig még forgott körülöttem a világ.

Egészen a piac körüli sikátorokig mentem utánad, nem is tudatosodott bennem, hogy milyen messze, és olyan nehezen vergődtem haza, hogy még a torkom is kiszáradt. Természetesen egy fillér sem volt nálam, ezért legfeljebb annyit tehettem, hogy bemegyek az egyik boltba, és kikönyörgök egy pohár vizet. De akkor még azt gondolhatták volna rólam, hogy nem vagyok más, csak egy öreg koldus. Mentem hát tovább, és mikor csak tudtam, az egyik

kezemmel a falnak támaszkodtam. A másik kezemet a számra tapasztottam, mikor az építési terület mellett csoszogtam el. Mindenhol por kavargott, és köhögni kezdtem. Hogyhogy nem vettem észre idefelé? Hiszen akkora felfordulás volt, még az utat is felhasították.

* * *

Tavaly nyáron az égszakadás miatt kátyús lett a házunk előtti út. A szomszéd gyerekek állandóan elbotlottak ott, és benne volt a pakliban, hogy a tolókocsi kereke eltűnik benne, és nem lehet kihúzni soha többé. A városi tanács végül csak küldött embereket, hogy megjavítsák az aszfaltot. Szeptember elején történt, mikor még volt néhány nagyon izzasztó nap. Az aszfalt egy talicskában bugyborékkolt, mint valami pörkölt. A földre öntötték, elsimították, majd addig dögönyözték, amíg meg nem szilárdult.

A munkások este összepakoltak és elmentek, én pedig gondoltam, megnézem, hogyan sikerült. Vékony kötelet feszítettek ki a friss aszfalt köré, ezért a szélén maradtam, és próbáltam olyan finoman rálépni, amennyire csak tudtam. Éreztem, hogy az elhasznált, öreg testem úgy szívta magába az aszfalt melegét, mint ahogy egy fa a vizet, a bokáimig, a lábikráimig, a fájós térdemig. Másnap reggelre eltűnt a kötél, én pedig végigmentem az aszfalton. A közepe sokkal melegebb volt a szélénél, lüktetve jöttek a hóhullámok. Ebéd és vacsora után is ide-oda sétáltam a sikátorban, majd másnap reggel megint. A Szöulban élő bátyád és a felesége éppen meglátogattak, és láttam, hogy a menyem nem érti, mi történik velem.

Nagyon meleg még az aszfalt, miért sétálgat rajta, anyuka?

Annyira hidegek a csontjaim. Tudod te, hogy milyen meleg ez? Tényleg jól tesz az ízületeimnek.

Fura vagy, anyám, rázta a fejét a bátyád, aki már évek óta rá akart venni, hogy költözz hozzájuk.

Mégis hova tekeregsz?

Az aszfalt három napon át tartotta a melegét, de végül csak kihűlt. Nem volt ezen mit sajnálni, de én mégis azt szerettem volna,

ha hosszabb ideig meleg marad. Ebéd után csak azért is kimentem, ráálltam, és vártam. Lehet, hogy egy kicsit még mindig melegebb, mint máshol, gondoltam. Meg aztán ki tudja, ha jól figyelek, talán megint észreveszem, ahogy nagy léptekkel elsétálsz mellettünk, mint a múltkor.

Nem is értem, miért nem szólítottalak a neveden a múltkor. Miért csak botladoztam utánad, a levegőt kapkodva, hang nélkül, akár egy néma. Ha legközelebb majd a neveden szólítalak, kérlek, fordulj meg. Nem kell, hogy válaszolj, nem kell, hogy azt mond, igen, anyám. Csak fordulj meg, hogy lássam az arcod.

* * *

Nem.

Valójában nem te voltál az. Nem lehettél.

A saját kezemmel temettelek el. Levettem a tréningfelsődet, az égkéek nadrágodat, és rád adtam egy fehér inget meg a téli egyenruhádát. Meghúztam az övedet, és tiszta, szürke zoknit húztam a lábadra. Mikor beleraktak a furnérlemez koporsóba, és feltettek a szemétszállító teherautóra, a vezetőfülkébe akartam ülni, hogy vigyázzak rád. Fogalmam sem volt, hogy merre megyünk, végig hátrafelé néztem, ahol te voltál.

Az a sokszáz ember fekete ruhákban, mint a hangyák, cipelték a koporsókat a homokos dombra. Homályosak az emlékeim, de arra emlékszem, hogy a testvéreid ott állnak, és összeszorított ajkukon végigfolynak a könnyek. Az apád a halálos ágyán mondta el nekem, mennyire megdöbben, mikor nem sírtam, mint a többiek, hanem egy maréknyi füvet téptem ki a sírgödör mellé dobott földkupacról, és lenyeltem. Lenyeltem, a földre rogytam, és kihánytam, majd mikor már nem volt a számban, egy újabb marékot téptem, és a számba tömtem. Én semmire sem emlékszem az egészről, de az tisztán megmaradt, ami azelőtt történt, hogy a teherautó elvitt volna a temetőbe. Kristálytiszta. Milyen volt az arcod, mielőtt a koporsóra rakták a tetejét. Milyen szürke, milyen elgyötört. Először láttalak ilyen halálfehérnek.

Később a kisebbik bátyád megmagyarázta, hogy azért voltál olyan fehér, mert rengeteg vért vesztettél, miután lelőttek. Pontosan ezért volt a koporsó olyan könnyű. Nem pedig azért, mert eleve aprónak számítottál. A bátyád vérekes szemekkel köpte ki a szavakat. Meg fognak fizetni a gonoszságukért, én mondom neked. Mégis miről beszélsz, kérdeztem. Mégis hogyan lehetne megfizettetni az országgal, hogy meggyilkolta az öcsédet? Ha bármi történne veled is, én biztosan belehalnék.

Már harminc év telt el a halálod és az apád halála óta, de még mindig nyugtalanít, mikor látom, ahogy a bátyád a nektek felajánlott áldozat után kiegyenesedik. A vékony ajkai, görnyedt válla, őszes haja. Nem őt, hanem a katonákat kell, hogy nyomja a halálod súlya, miért öregedett meg idő előtt, sokkal hamarabb, mint a barátai? Még mindig eszébe jut a bosszú? Mikor ezen gondolkodom, belesajog a szívem.

* * *

Az idősebb bátyád pontosan az ellentéte az öccsének, mosolygós, mintha nem nyugtalanítaná semmi. Havonta kétszer meglátogat, ad egy kis pénzt a háztartásra, és gondoskodik róla, hogy legyen mit ennem. A kisebbik bátyád itt lakik a szomszédban, de a nagyobbiknak mindig jobb volt a szíve.

Téged az apáddal és a nagyobbik bátyáddal ugyanabból az anyagból faragtak. Nyúlánk derekatok, csapott vállatok családi vonás. Alig hosszúkás szemekkel, szögletes középső metszőfogakkal mintha a nagyobbik bátyád másolata lettél volna. Még most is, mikor nevet, és kivillannak azok a fogai, nagyok és laposak, akár egy nyúlé, olyan fiatal ártatlanságot kölcsönöznek neki, ami szöges ellentétben áll a szeme sarkából kiinduló mély ráncokkal.

A nagyobbik bátyád tizenegy éves volt, mikor születted. Mint egy lelkes kislány, rohant haza, amint véget ért az iskola, hogy ringathasson. Milyen szépen mosolyog, mondta, és vigyázott, hogy megtámassza a nyakadat, mikor a kezében tartott, ringatott, amíg nevetve gügyögni nem kezdted. Miután elmúltál egyéves, egy

hordozóval a hátán járt-kelt veled a virágzó udvaron, és fülsiketítően hamisan énekelt.

Ki gondolta volna, hogy egy ilyen rendes, érzékeny fiú úgy összekülönbözik majd a kisebbik bátyáddal? Annyira, hogy már több mint két évtizede fájdalmas számukra akár ugyanabban a szobában is tartózkodni, és alig szólnak egymáshoz.

Három nappal azután történt, hogy az apád meghalt, és ők hazajöttek a temetésre. Éppen a konyhában tettem-vettem, mikor hallottam, hogy összetörik valami, berohantam a nappaliba, és ott volt a ziháló huszonhét éves és a harminckét éves férfi, ahogy éppen egymás torkának estek.

Csak annyit kellett volna tenned, hogy megfogod és hazarángatod. Mégis mi a fenét gondoltál, mikor hagytad, hogy ott maradjon? Hogy anyának kellett egyedül odamennie az utolsó napon? Persze az egyik fülén be, a másikon meg ki, amit mondtatok, de akkor is tisztában kellett volna lenned azzal, hogy meg fog halni, ha ott marad. Pontosán tudtad, mégis hogyan engedhetted?

A kisebbik bátyád üvölteni kezdett, nekiment a másiknak, és a földre döntötte. Úgy szűköltek, mint valami állatok.

Mégis mit tudsz te... Szöulban voltál... Mit tudsz te... Fogalmad sem volt az egésztől...

Szétválaszthattam volna őket, hogy leüljenek, és tisztázzuk a dolgot, de inkább megfordultam, és visszamentem a konyhába. Semmire sem akartam gondolni. Forgattam a palacsintákat, megkevertem a levest, és húst húztam a nyársakra.

Már nem vagyok biztos semmiben sem.

Mikor odamentem, és utoljára láttalak, vajon mi történt volna, ha nem ígéred meg, hogy még este hazajössz? Ha nem vagy olyan szófogadó, és nem nyugtatsz meg annyira, hogy azt mondjam apádnak:

Tongho megígérte, hogy miután hatkor bezárják a tornatermet, hazajön. Majd együtt vacsorázunk.

Azonban eljött a hét óra, és te még mindig nem értél haza, úgyhogy a kisebbik bátyáddal elindultunk, hogy megkeressünk. Hét órától volt kijárási tilalom, és mindenki azt várta, hogy a hadsereg aznap este visszatér a városba, ezért egy árnyat sem lehetett látni az

utcákon. Negyven percig tartott, amíg odaértünk a tornacsarnokhoz, de sehol sem égett a lámpa, és senkit sem lehetett látni ott. Az út túloldalán fegyveres tüntetők őrködtek a Tartományi Hivatal kapujában. A legkisebb fiamért jöttem, magyaráztam, kérem, vár engem. A sápadt, feszült fegyveresek nem voltak hajlandók beengedni bennünket, senkit sem engedhetnek be, mondták. Csak fiatal emberek tudnak ennyire csökönyösek és elszántak lenni, mikor szembenéznek a saját félelmükkel. Tankok tartanak a város felé, mondták. Veszélyes itt lenniük, menjenek csak haza.

Engedjenek be, kérem, a fenébe is, könyörögtem.

Mondják meg a fiamnak, hogy itt vagyunk. Jöjjön ki, csak egy pillanatra.

A bátyád nem bírta tovább, bemegy, és ő fogja kihozni az öccsét, mondta, de az egyik fegyveres megrázta a fejét:

Ha bemegy, nem engedhetjük ki többé. Mindenki saját maga döntött, hogy vállalja a kockázatot. Felkészültek a halálra, ha nincsen más út.

Mikor a bátyád felemelte a hangját, hogy érti, és bemegy, bármi a helyzet, gyorsan belé fojtottam a szót.

Nem kell, Tongho hazajön, amint tud. Megígérte...

Azért mondtam, mert annyira késő volt már, hogy úgy éreztem, bármelyik pillanatban katonák ugorhatnak elő a sötétből, és félttem, hogy még egy fiamat elveszítem.

Így veszítettelek el téged.

Magammal húztam a bátyádat, és hazamentünk a halálosan csöndes utcákon. Az arcunkon végigfolytak a könnyek. Egyikünk sem szólt egy szót sem.

Sohasem fogom megérteni. Mindenképpen meg kellett halniuk a sápadt arcú és elszánt fegyvereseknek? Csak gyerekek voltak, csak puskát cipelő gyerekek. És miért nem engedtek be? Mégis mit számított, amikor olyan értelmetlen halált készültek halni?

* * *

Mióta a bátyáid jönnek-mennek, sokkal üresebbnek tűnnek a napjaim, leginkább a teraszon ülök, hogy felmelegedjem a napon. Az

udvar déli falának másik oldalán található kőfejtő miatt hatalmas a zaj, de így legalább nagyobb a tér is.

Mielőtt megvettük volna ezt a házat, a kőfejtő túloldalán laktunk. Az előző házunk apró, palatetejű épület volt, a zsúfoltság miatt a bátyáid alig várták a vasárnapot, hogy a munkások szabadnapján elszabaduljanak. A hatalmas gránitsziklák között bújócskáztak, „virágzik a hibiszkusz”, kiáltották teli torokból. Még a konyhában is hallottam őket. Aztán eltelt néhány év, hallgatagok lettek, és senki sem gondolta volna róluk többé, hogy egykor milyen lármás csirkefogók voltak.

Miután az idősebbik bátyád Szöulba költözött, úgy döntöttünk, hogy ideje változtatni egy kicsit. Csongmi és Csongde csöndes, igénytelen lakótársak voltak, jó volt tudni, hogy a barátaid lehetnek, hiszen a bátyáid sokkal idősebbek voltak nálad. Volt valami megnyugtató abban, mikor láttalak téged és Csongdét ugyanabban az egyenruhában az iskolába tartani, egymás mellett, mint két tojás. Hétvégenként tollaslabdázatok az udvaron, a labda egy idő után biztos, hogy átrepült az építési területre, ti pedig kő-papír-ollóval döntöttétek el, hogy melyikőtök mászik át érte. Ilyenkor mindig elmosolyodtam.

Vajon mi történt a testvérpárral?

Mikor az apjuk Kvangdzsuba jött, és mint egy örült, kezdte el járni az utcákat, nem voltam olyan állapotban, hogy vigasztalni tudtam volna. Otthagyta a munkahelyét, és egy évig a toldaléképületünkben aludt, nappal pedig a hivatalokat járta. Mikor a fülébe jutott, hogy felfedeztek egy titkos sírt, vagy egy víztározó dobott partra holttesteket, azonnal nekiindult. Nem számított, hogy hajnal volt vagy az éjszaka közepe.

Tudom, hogy mind a ketten életben vannak, és valamikor felbukkannak majd.

Még mindig látom magam előtt, ahogy alkoholtól mámorosan botladozik a konyhában, és közben magában motyog, mint valami örült. Az apró arcát és lapos orrát. A szemeket, melyek úgy csillogtak, mintha mindig sántikált volna valamiben, ahogy a fia szemei, mielőtt minden elromlott.

Valószínűleg nem bírta aztán sokáig. Mikor exhumálták a holttesteket, és új sírokba kerültek, az eltűnt áldozatok családjai kis

síremlékeket állítottak nekik. A kisebbik bátyád kereste a két gyerek nevét, de nem találta őket. Ha még élt volna az apjuk, biztosan emléket állít nekik.

Időnként elgondolkozom azon, hogy miért is adtuk ki azt a toldaléképületet... Azért a kis pénzért? Vajon mi lett volna, ha Csongde sohasem lép be a házunkba, és te nem próbálsz az életed kockáztatásával megtalálni... de aztán eszembe jut, hogyan nevettek vasárnap tollaslabdázás közben, és úgy érzem, minden az én hibám, csak engem lehet hibáztatni.

Mennyire szép volt az a lány... mennyire szép, és aztán egyszerűen csak nyoma vészett. A kedves, fiatal lány, aki sportcipőben, a szennyeskosárral a kezében jött át a házba, és a fogkeféjéről még csöpögött a víz. Mintha álom lenne mindez az egyik előző életedből.

* * *

Az élet szívós, mint az ökörín, így még azután is folytatódott, hogy elveszítettelek. Ennem kellett, dolgoznom, végigküzdeni a napokat, ahogy egy kanál hideg rizst próbál lenyelni az ember, még akkor is, ha a torkán akad.

Egy ideje már tudtam, hogy a gyászoló családok összejárnak, de én sohasem jelentem meg közöttük. Amikor végül elmentem, azért tettem, mert a képviselőjük felhívott telefonon. Elnökünk, a katonatiszt mézáros bemerészkedik a városunkba... pedig még fel sem száradt a kiontott vér.

Legjobb esetben is felületesen és meg-megébredve aludtam, de mikor megtudtam a hírt, egy újabb álmatlan időszak kezdődött. Az apádat is ugyanannyira nyugtalanította a dolog, és tekintettel a törékeny állapotára és szelíd természetére, azt gondoltam, hogy a legjobb, ha otthon marad, és én egyedül veszek részt a gyűlésen. Így jelentem meg a szervező, egy rizsboltos lakásában, bemutatkoztam a többi nőnek, és éjszakába nyúlóan ott maradtam transzparenszeket készíteni. A vendéglátónk végül úgy döntött, hogy menjünk mindannyian haza, és majd a helyszínen még elkészítjük azt, amit kell. Kezet ráztunk, és elbúcsúztunk egymástól. Olyanok voltunk, mint

a madárijesztők, szalmával kitömött burkok. Ugyanolyan üres volt a búcsúnk, mint a tekintetünk.

Nem félttem.

Egyáltalán nem lett volna ellenemre a halál, úgyhogy mitől is félttem volna? Mikor másnap megint találkoztunk, hogy várjuk a mézáros konvoját, mindannyian fehér gyászruhát viseltünk. Még épphogy elkezdődött csak a nap, mikor a rohadék megjött. Eljött az idő, jelmondatokat kiabáltunk, és elszabadult a pokol. Üvöltés és ájulás, hajtépés és ruhaszaggasztás. Abban a pillanatban, hogy felemeltük a transzparenszünket, már ki is tépték őket a kezünkből, és elhurcolták a rendőrségre. Kábultan ültünk ott, amíg be nem hozták a fiatalokat is, akik a saját társaságukat, a sebesültekét képviselték, és a konvoj útvonalának egy másik pontján tüntettek. Mogorván vonultak be, mígnem aztán meg nem pillantottak minket.

Hát még az anyákat is behozták? Ők mégis mi rosszat tettek?

Ebben a pillanatban teljesen kiüresedett a fejem. Vakítóan fehér lett minden, mintha az egész világot erre a színre festették volna. Felhúztam a szakadt szoknyámat, és felmásztam az asztalra. A hangom elhalt.

Igen! Mégis mi rosszat tettem?

Olyan gyorsan szökkentem fel az asztalra, mintha szárnyaim nőttek volna. A falon a gyilkos fotója függött, lerántottam, és a lábammal tapostam meg az üvegét. Valami az arcomra fröccsent. Könnyek vagy talán vér.

Úgy spriccelt a lábamból a vér, hogy a rendőröknek kórházba kellett vinniük. Az apád, miután értesítették, bejött a sürgősségre. Miközben a nővér az üvegszilánkokat szedegette ki a lábamból, majd bekötözte a sebet, megkértem az apádat, hogy otthon nézzen körül majd a szekrényben. Otthagytam egy feliratot, amit még tegnap éjszaka csináltam.

Aznap, napnyugta körül az apád vállára támaszkodva felbicegtem a lépcsőkön a kórház tetejére. A korlátnak támaszkodtam, kibontottam a zászlót, és üvöltöttem, ahogy a torkomon kifért. Cson Duhvan, a fiam gyilkosa. Tépjük a mézáróst darabokra. Egészen addig üvöltöttem, amíg a rendőrök fel nem értek az emeletre, meg nem ragadtak, és le nem vittek az egyik kórterembe, hogy egy ágyra dobjanak.

Gyakran találkoztunk ezután a többiekkel, elszántan, hogy folytassuk a harcot. Mikor elbúcsúztunk, kezét szorítottunk, és egymás szemébe nézve beszéltük meg a következő találkozó időpontját. Még arra is félreraktunk valamennyi pénzt közösen, hogy buszt béreljünk azoknak, akik nem tudják kifizetni az útiköltségüket egy-egy szöuli összejövetel esetén. Egyszer valami haszontalan kutyafattya gázgránátot dobott be a buszba, és az egyikünk fuldokolva összeesett. Mikor a készenlétiiek elkaptak, egy bedrótozott rabszállítóra raktak minket, és kivittek az autópályára, ahol egyenként, egymástól jó messze engedtek el minket... azt akarták, hogy ne legyünk együtt egy darabig. Egy örökkévalóságnak tűnt, ahogy ott botladoztam az út mentén, teljesen elveszve. Fogalmam sem volt, hogy merre vagyok. Végül összetalálkoztam a hozzám hasonlóan elkékült ajkú egyik társunkkal, és egymás zsibbadt kezét kezdtük el masszírozni.

Szövetséget kötöttünk, hogy a végsőig harcolni fogunk, de aztán a következő évben az apád beteg lett, és én nem tudtam tartani a fogadalmamat. Belekeseredtem, ahogy végignéztem, hogyan nézett szembe a halállal azon a télen. Nincsen semmi baj, hamar vége lesz. Én maradok itt, egyedül a pokolban.

De nem tudom, hogy milyen világ következik a halál után. Vajon vannak-e ott is találkozások és elválások, arcok és hangok, örömet és bánatot is érző szívek? Honnan tudtam volna, hogy sajnáljam vagy irigyeljem az apádat, amiért lassan kiszökik belőle az élet?

Vége a télnek, újra itt a tavasz. Tavasszal mindig elkap a hév, aztán jön a nyári kimerültség és a betegség, amit alig tudok lerázni magamról. Mire beköszönt az ősz, már csak arra vagyok képes, hogy lélegezzek. Télen pedig megmerevednek az ízületeim. A jég, ami átjárta a csontjaimat és a szívemet, nem olvad el. Bármennyire is tikkasztó a nyár, egy cseppet sem izzadok.

* * *

Harmincévesen hoztalak a világra, te voltál az utolsó gyermekem. A bal mellbimbóm mindig is furcsa formájú volt, és mindkét bátyád a másikat választotta. A balban is volt tej, de mivel nem akartak szopni

belőle, úgy megkeményedett, hogy teljesen más formája lett, mint a másik, puha mellemnek. Nem volt valami szép látvány, de jó néhány éven keresztül együtt kellett élnem veled. Veled teljesen más volt a helyzet. Magadtól tapadtál rá a bal mellemre, meglepő gyengédséggel szoptad azt a furcsa formájú bimbót, így mindkét mellem ugyanolyan puha lett.

Mikor szophattál, te voltál a legboldogabb kisbaba a világon. A pelenkádnak pedig furcsán édes lett az illata, ahogy megtelt. Mint egy kiskutya, kúsztál-másztál, mindent a szádba vettél. Aztán egyszer belázasodtál, és megdagadt az arcod, rázkódtál, és keserű tejet buktál a mellkasomra. Miután már nem kaptál anyatejet, úgy szoptad az ujjadat, hogy a körmöd vékony és átlátszó lett, mint a papír. Bizonytalan lépésekkel imbolyogtál felém, ahogy tapsoltam és ismételtem, hogy gyere, gyere, gyere. Hét bizonytalan lépés a karomig.

Nem szeretem a nyarat, de a nyári estéket szeretem, mondtad nyolcévesen. Szerettem azt a mondatot, költő lesz belőle, gondoltam. Forró nyári esték, mikor ti hárman, testvérek, kiültetek az udvari padra apátokkal, dinnyét ettetek, és a nyelveddel a szád köré ragadt édes dinnyedarabok után kutattál.

* * *

Kivágom a fotódat a diákigazolványodból, és a pénztárcámba teszem. Senki sem jön hozzám, de én mégis szeretem kivárni a hajnali órákat, mikor aztán tényleg teljesen elképzeltetlen, hogy bárki benézzen, mielőtt kicsomagolom a fotódat abból a papírból, és megpróbálom kisimítani a gyűrődéseket az arcon. Senki sem hallhat meg, de én akkor is csak suttogok... Tongho.

Az ősz végi napokon, az esős évszak után meglepően kék az ég, a pénztárcádat a mellénykabátomba rakom, és lassan megindulok a folyópart felé. Színes pillangóvirágok között araszolok egy ösvényen, dongók másznak a már bomlófélben levő bogarakra.

Hat- vagy hétéves lehettél, a bátyáid iskolában, úgyhogy még délután egy órakor is olyan csönd volt a házban, hogy nem tudtad, mit kezdjél magaddal. Így hát mindennap végigsétáltunk a

folyóparton, hogy meglátogassuk a boltban az apádat. Nem szeretted azokat az árnyékos helyeket, ahol a fák kitakarták a napot. Mikor én ott szerettem volna sétálni, hogy ne a hőségben kelljen, megragadtál a csuklómnál fogva, és visszahúztál a fénybe. Pedig a hajszálaidon ott csillogtak az izzadságcseppek, és úgy szuszogtál, mintha fájt volna valami. Menjünk inkább ott, ahol süt a nap, anya. Én pedig úgy tettem, mintha erősebb lettél volna nálam, és engedtem, hogy magad után húzz. Itt süt a nap, anya, meg sok virág van. Miért a sötétben megyünk, arra menjünk, a nyíló virágok felé.

EPILOGUS

Hó borította lámpa

Kilencévesen hallottam először arról, hogy mi történt.

Abban az évben költöztünk fel Kvangdzsuból Szujuriba, Szöul külvárosába. Én egész nap csak a könyveket bújtam, mindent elolvastam, ami a kezembe került, délután pedig omokot játszottam a testvéreimmel, vagy pedig kelletlenül segítettem a házimunkában, fokhagymát hámoztam, szardellát tisztítottam. Ezeket a feladatokat gyűlöltem a legjobban, de anyám nem bízott rám mást. Ez idő tájt hallottam egy-két félmondatot a felnőttek beszélgetéseiből.

Te tanítottad őt? kérdezte a nagynéném az apámtól egy kora őszi vasárnapon, vacsora közben.

Nem voltam az osztályfőnöke, de igen, tanítottam őt. Jó fogalmazásokat írt, erre emlékszem. Mikor eladtuk a régi házat és elköltöztünk, elmondtam a vevőnek, hogy a D középiskolában tanítok, a férfi megörült. A fia elsőéves ott, mondta, de többször is el kellett ismételnie a nevet, mielőtt beugrott, és csak akkor lettem egészen biztos, amikor megnéztem az osztályuk névsorát.

Hogy miről beszélt még az apám, arra már nem emlékszem. Az arckifejezésük azonban még mindig előttem van, meg az, ahogy próbálták úgy elmondani a történetet, hogy a legszörnyűbb részleteket ne említsék a kellemetlen, elnyújtott csendek közepette. Akárhányszor valamivel könnyedebb lett a mondandójuk, a beszélgetés, látszólag a résztvevők akarata ellenére, csak visszakanyarodott az eredeti, kimondatlan középponthoz. Furcsa feszültség fogott el, ahogy próbáltam elkapni a szavakat. Azzal tisztában voltam, hogy az apám egyik tanítványa költözött be utánunk a régi házunkba, ez nem volt titok. Akkor mégis miért beszéltek halkabban? Miért ereszkedett rájuk az a megmagyarázhatatlan csend, mielőtt kimondták a fiú nevét?

* * *

A ház jellegzetes, régi stílusú hanok volt, az eltolható papírajtós, cseréptetejű szobák egy központi udvar körül helyezkedtek el. Az udvar közepén, a virágágyásban tömzsi kamélia virágzott. Minden évben, mikor beköszöntött a meleg, szinte fekete szirmú, vörös futórózsa borult virágba a falon. Később, mikor a futórózsa elhervadt, fehér mályvarózsa tört az ég felé a toldaléképület falánál, és ért fel embermagasságig. A főkapu vasrúdjaait fakó szalmaszínűre mázolták, és mikor kimentél rajta, megpillantottad az elemgyár tetejét. Emlékszem arra a reggelre, mikor elköltöztünk. Az apám és a nagybátyám ügyes gyakorlottsággal párnázták ki a császárfaszekrény sarkait egy paplannal.

1980 januárjában hihetetlenül hideg volt Szöulban. Mielőtt Szujuriba költöztünk volna, három hónapot töltöttünk egy bérházban. A falak mintha furnérlémezből készültek volna, annyira nem tartották a meleget. Nem sokkal volt melegebb bent, mint kint, fehér gőzfelhőket fújtunk, ahogy lélegeztünk. Kabátba burkolódzva, a takarót magunkra húzva is összekoccantak a fogaink, úgy vacogtunk.

Egész télen újra és újra eszembe jutott a régi hanok. Nem mintha bármi baj lett volna az új házzal. Egyszerűen csak nem kötődtem hozzá, hiszen nemrégén költöztünk be. A régi házban töltöttem életem első kilenc évét. A nagyapám vette egyetlen lányának, az anyámnak. Ha a teraszról a konyhába akartál lépni, keresztül kellett hogy menjél az én apró szobámon. Nyaranta a padlóra hasaltam, úgy csináltam a házi feladatomat. Télen pedig résnyire eltoltam a papírajtót, kikukkantottam az udvarra, és a kőlapokon összegyűlő, napfény mosta pocsolyát néztem.

* * *

Nyár elején jöttek a házunkba Szujuriban.

Valamikor hajnali három és négy óra között anyám felrázott. Kelj fel, felkapcsolom a lámpát. Pislogni sem tudtam, és már égtek a fények. A szememet dörzsölve felültem az ágyban. Két férfi állt a

szobában, széles vállaikat a nyitott, sötét ajtó keretezte. Az urak az ingatlanirodától jöttek, mondta anyám pizsamában. Körülnéznek a házban.

Azonnal magamhoz tértem. Anyámhoz bújtam, és kikerekedett szemekkel néztem, ahogy a két férfi felforgatta a szekrényeinket, benézett az ágy alá, és fáklyákkal a kézben felmászott a padlásra. Nem értettem az egészet. Miért néznek be az ingatlanosok a szekrénybe? Miért jönnek az éjszaka közepén? Kis idő múlva az egyikőjük lejött a padlásról, és anyámmal a konyhába indult. Én is menni akartam, de anya megfordult, *te most itt maradsz*, mondta. Semmit sem lehetett leolvasni a kifejezéstelen arcáról. Visszafordultam, és láttam, hogy a két bátyám is megjelent, üres és értetlen tekintettel, pizsamában. Az apám mély, zengő hangja a nappaliból jött. A konyha és az én szobám között nem volt ajtó, csak egy zsinórfüggöny, de anyám olyan halkán beszélt azzal a férfival, hogy semmit sem hallottam.

* * *

Mikor azon az őszen összegyűlt a nagycsalád, hogy megünnepeljük a csuszokot, a felnőttek ügyeltek arra, hogy egymás között csak halkán beszéljenek. A bátyám, én, de még a nálunk fiatalabb unokatestvéreink sem hallottak meg semmit, amit nem kellett volna.

A nagybátyám akkoriban a hadseregnek dolgozott, és egészen hajnalig ott suttoztak a nappaliban.

Vigyázz, biztos, hogy lehallgatják a telefonodat. Mostanában, mikor hívlak, hallok valami susogó hangot, biztos, hogy a lehallgatógép az. Emlékszel a barátomra, Jongdzsunra? Megpróbált kijutni, amikor még lehetett. A katonai rendőrség két évvel ezelőtt elkapta, és kitepte minden egyes körmét. Belehalt volna, ha még egyszer át kell élnie ezt.

Elfojtott hangok a konyhából, a többi feleség ételt készít anyámmal.

Aprították a csirkemellet.

Úristen...

Úristen, hogy történhet ilyen...

A férfi, aki megvette a régi házatokat, kiadta a toldaléképületet két gyereknek, a fiú annyi idős volt, mint a férfi fia. Azt hallottam, hogy csak a D középiskolából hárman haltak meg, és ketten tűntek el... az a két fiú is.

Úristen... Az anyám csak hallgatott, és leszegte a fejét. Eltartott egy darabig, amíg elkezdett beszélni, annyira halkán, hogy alig lehetett hallani.

Az a fiatal nő... A férjét várta a házuk előtt. Terhes volt, és nem sok volt már a szülésig. A homloka közepén találta el a golyó. Azonnal meghalt.

Én pedig, az élénk fantáziámmal, már láttam is magam előtt a huszonéves nőt a mi régi házunk kapujánál, keze a kerek hasán. Sápadt homloka közepén golyó ütötte lyuk tágul, akár egy meglepett szem.

* * *

Két nyárral később apám hazahozta a fotókkal teli albumot.

Részvétet nyilvánítani ment Kvangdzsuba, és a pályaudvaron szerezte be a titokban kinyomtatott és pult alatt terjesztett könyvet, amihez azért nem volt nehéz hozzájutni akkoriban. Miután a felnőttek körbeadták a könyvet, ólomnehéz csönd telepedett a szobára. Az album a könyvespolc legfelső polcára került, nehogy a gyerekek véletlenül belelapozzanak. Fordítva csúsztatta a többi könyv közé, hogy még a gerince se látsszon.

Este, mikor a felnőttek mind a konyhában ültek, és tudtam, hogy legalább a kilencórás híradóig van időm, besettenkedtem a nappaliba, hogy megkeressem a könyvet. Végignéztem az összes könyvgerincet, míg eljutottam a legfelső polcig. Nem felejttem a pillanatot, mikor végül megláttam a bajonettvágásokkal elcsúfított arcú nő fényképét. És akkor hang nélkül összeroppant bennem valami törékeny, amiről egészen addig nem is tudtam, hogy létezik.

* * *

A tornacsarnok padlóját felszedték.

A csupasz földet néztem. Mind a négy falon óriási ablakokon át jött be a fény. A bekeretezett lobogó még mindig ott lógott az egyik oldalon. Átmentem a szemközt lévő falhoz, a lábam alatt a félig fagyott, kemény föld. Egy laminált A4-es lapon a következő mondatot lehetett olvasni: Edzés előtt, kérem, vegyék le a cipőjüket.

Visszafordultam a főkapu felé, és megláttam az emeletre vezető lépcsőket. Ahogy felmásztam rajtuk, a cipőim mély nyomokat hagytak a felgyülemlett porban. A karzaton lévő beton ülőhelyekről az egész termet be lehetett látni. Leültem, és ahogy kifújtam a lélegzetemet, láttam, hogyan oszlik el a hideg levegőben. A farmeromon át éreztem a beton hidegét. Rögtönzött szemfedővel letakart holttestek, furnérlemez koporsók, rajtuk a nemzeti lobogó, síró gyermekek, üres tekintetű asszonyok villantak fel előttem a sötét, vörös föld fölött.

Túl későn fogtam neki ennek az egésznek, gondoltam.

Még azelőtt kellett volna jönnöm, hogy felásták a padlót. Mielőtt a Tartományi Hivatal homlokzatát teljesen felállványozták, és felkerült rá az építési terület tábla. Mielőtt a páfrányfenyőket, az események néma tanúit, gyökerestül kiforgatták a földből. Mielőtt a százötven éves pagodafa elszáradt, majd teljesen elpusztult.

De most már itt vagyok, bár nehezen viselem.

Felhúzom a kapucnis pulóverem cipzárját, és maradok, amíg le nem megy a nap. Amíg a fiú arcának körvonalai élesek nem lesznek. Amíg a fülemben nem cseng a hangja. Amíg meg nem pillantom a távolodó alakját a láthatatlan padlón, pislákolva, mint a gyertyaláng.

* * *

Két nappal korábban érkeztem meg a még mindig Kvangdzsuban élő fiatalabbik bátyám lakásába, és kipakoltam. Együtt vacsoráztunk, mikor hazaért a munkából, aztán még világosban elmentem a régi házunkhoz. Gyerekkorom óta nem éltem Kvangdzsuban, így nem voltam biztos benne, hogy hol találom. Taxit fogtam, és először elvittem magam a H általános iskolába, ahova harmadikos koromig jártam. Hátat fordítottam az iskola főbejáratának, átmentem a zebrán, majd balra fordultam, és próbáltam ismerős dolgokat találni. A

papírárus még mindig ott volt, mint akkor, vagy legalábbis valami hasonló üzlet. Kicsit tovább sétáltam, majd úgy éreztem, hogy jobbra kell fordulnom. A papírüzlet után a második utcában fordultam be jobbra, követtem az izmaim emlékeit. Az egykor végtelenbe nyúló elemgyár és az arra néző hanok házsor is eltűnt. Ott, ahol az utca találkozott a főúttal, egy ház nagyságú kőfejtő működött, közvetlenül a mi hanokunk mellett. Már elképzeldetetlen volt, hogy egy milliós városban, ilyen közel a központhoz, csak úgy parlagon heverjen az a terület.

Földszintes házak és soklakásos emeletes házak, egy zongoraiskola és egy pecsétáros üzlet mellett elsétálva végül elértem az utca végéig. A kőfejtő helyére épített háromszintes betonház csúnyán kilógott a többi közül. A régi házunkat lebontották, kétszintes előregyártott épület került a helyére, egy szerelvényeket árusító bolt.

Mégis mit vártam? Sokáig álldogáltam az üzlet előtt, mintha csak egy találkozót beszéltem volna meg oda.

* * *

Tegnap, két nappal azután, hogy a régi házunk helyénél jártam, korán elindultam. Először a Csonnam Egyetemen található Május 18. Kutatóintézetet és a kapcsolódó Kulturális Alapítványt kerestem fel. A katonai rendőrség főhadiszállásának, 1970 óta a Központi Hírszerző Ügynökség helyi kirendeltsége épületének, a kínzások helyszínének főbejáratát bezárták, lehetetlen volt bejutni.

Délután a D középiskola következett. Először arra gondoltam, hogy végignézem az évkönyveket, hogy megkeressem a fiú fényképét, de aztán eszembe jutott, hogy a végzősök között hiába keresném. Felhívtam egy nyugdíjas rajztanárt, aki az egész karrierjét az iskolában töltötte, és apám régi barátja volt, ő elintézte nekem, hogy belenézhessek az iskola minden egyes diákról fotókat őrző nyilvántartásába. Így láttam meg az arcát először. Félhold szemeiben volt valami szelídség és gyöngédség. Az álla finom vonalában még őrzött valami gyermekit. Annyira mindennapi arc volt, hogy könnyen összekeverhetted volna egy másikkal, egy olyan arc, amit már el is felejtettél, mihelyt elfordultál.

Mikor kijöttem a tanáriból és átmentem a tornaórákra használt udvaron, az ólomszürke égen fehér csíkok jelentek meg. Mire elértem az iskola kapujáig, már zuhogott a hó. Letöröltem a szempillámra hullott hópelyheket, próbáltam leinteni egy taxit, és mikor valaki végre lefékezett, visszavitettem magam a Csonnam Egyetemre. Úgy emlékeztem, mintha láttam volna egy hasonló arcot a Május 18. Intézet kiállítótermében.

A kiállításon több, végtelenített videót mutató kis képernyőt is a falra szereltek. Nem emlékeztem, hogy pontosan hol láttam az arcot, ezért újra végig kellett nézmem mindegyik videót. Az egyik első tüntetésen – ahol a pályaudvaron lelőtt fiatalok holttestét tolták a kézikocsin – készült képsorokon vettem észre egy másik középiskolást. A fiú a menet elejéhez képest valamivel hátrább állt, döbönt arccal bámulta a holttesteket, mint akit képen töröltek. Késő őszi nap volt, és mégis úgy ölelte át saját magát, mintha melegedni próbálna. A jelenet csak néhány másodpercig tartott, ezért megvártam, hogy a film újrakezdődjön. Másodjára, harmadszorra és negyedszerre is megnéztem a jelenetet. A fiú arca pontosan olyan átlagos, más arcokkal könnyen összekeverhető volt, mint az iskola nyilvántartásában talált kép. Egyszerűen nem tudtam eldönteni a dolgot. Lehet, hogy akkoriban az iskolai egyenruhát viselő, rövid hajú fiúk mind nagyon hasonlítottak egymásra? Mindannyiuknak olyan gyöngéd tekintete volt. Vékony, nyurga végtagjaik, még a férfivá érés előtt.

* * *

Kezdetben azt gondoltam, hogy elolvasom az összes olyan dokumentumot, amihez hozzáférék. December elejétől semmi mással nem foglalkoztam, a barátaimat is kerültem, úgy bújtam a papírjaimat, mint egy megszállott. Két hónap telt el így, közeledett a január vége, én pedig úgy éreztem, hogy képtelen vagyok folytatni.

Az álmok miatt.

Az egyik álmomban katonák üldöztek. Egyre nehezebben vettem a levegőt, ők pedig csak közeledtek. Az egyikük hátulról meglökött, én pedig előreestem. A földön megpördültem, és felnéztem a

támadómra, miközben ő a mellkasomba szúrta a bajonettjét, és gyomorszájon rúgott. Hajnali két órakor riadtam fel, felültem, a kezemet a mellcsontomra szorítottam. A következő öt percben csak levegő után kapkodtam. Miután végighúztam a kezemet az arcomon, meghökkentem, hogy milyen nedves, észre sem vettem, hogy sírok.

Néhány nappal később meglátogatott valaki. Az 1980 óta eltelt harminchárom évben több tucat május 18-ához kötődő foglyot tartottak titkos föld alatti börtönökben, mondta. Holnap, délután három órakor mindegyiket kivégzik. Az álomom szerint este nyolc órakor tudtam ezt meg, és csak tizenkilenc óra maradt a kivégzésig. Hogyan tudnám megakadályozni? Az, aki elmondta mindezt, eltűnt, én pedig a mobiltelefonomat szorongatva egy utca közepén álltam, és fogalmam sem volt, hogy mit tegyek. Felhívjak valami hivatalos szervet, és értesítsem őket arról, hogy mi készül? Ha el is mondom, képesek lesznek rá, hogy leállítsák a kivégzést? Miért én tudtam meg mindezt, én, akinek egyáltalán nincsen hatalma? Mégis hova menjek, és hogyan... Ezeket a parázsló szavakat morzsolgattam, mikor kinyíltak a szemeim. Álom. Csak egy álom. Az ökölbe szorított kezem elernyed, miközben motyogtam a sötétben, csak egy álom, csak egy álom.

* * *

Egy másik álomban hordozható rádiót ad valaki ajándékba. Ez egy időgép, mondja, a digitális kijelzőn lehet beállítani az évet, hónapot és napot. Beállítom: 1980. május 18. Ha könyvet szeretnék írni róla, mi lehet hasznosabb annál, mint hogy saját magam tapasztalom meg, mi történt? A következő pillanatban már a Gvanghvamun állomás kereszteződésében állok, egyedül. Senki sincsen rajtam kívül a széles utcákon. *Hát persze, csak az idő változott. Még mindig Szöulban vagyok, nem pedig Kvangdzsuban.* Májust állítottam be, vagyis tavasznak kellene lennie, mégis olyan hideg és elhagyatott minden, mint novemberben. Rémisztő a mozdulatlanság.

* * *

El kellett mennem egy esküvőre, és ezért hosszú idő után először elhagytam a házat. 2013 januárjában a szöuli utcák pontosan olyanok voltak, mint a néhány nappal korábbi álmomban. Az esküvő helyszínén csillogó csillárok emelték az esemény fényét. Döbbenetesen nem éreztem helyénvalónak a vendégeket, a színpompás ruháikat, a gondtalan nevetésüket. Egyáltalán hogyan lehetséges egy ilyen jelenet, mikor annyian meghaltak? Összefutottam egy kritikussal, aki tréfásan próbált megleckéztetni, amiért nem küldtem el neki a novellagyűjteményemet. Egyszerűen nem értettem, hogy miről beszél. Annyian haltak meg. Nem tudtam kitalálni megfelelő kifogást, hogy miért nem veszek részt a ceremónia utáni ebéden, ezért a megfelelő pillanatban egész egyszerűen kisétáltam.

* * *

Annyira tiszta volt az ég, nehezen lehetett elhinni, hogy nemrégén még esett a hó. A délutáni napfény ferde sugarai az ablakokon keresztül a tornacsarnok földjére vetültek.

A betonüléstől elgémberedve kiegyenesedtem, és lementem a lépcsőkön, kinyitottam az ajtót, és kiléptem rajta. A látóteremet teljesen betöltő hatalmas állványzatra meredtem, majd a fehér falnak arra a sarkára, amit az állványzat nem takart el. Várok. Senki sem fog jönni, de én azért várok. Senki sem tudja, hogy itt vagyok, de én csak azért is várok.

Húszéves voltam azon a télen, mikor először látogattam meg a Mangvol-dongban, egy domb tetején található temetőt. A sírok között kószáltam, és őt kerestem. Akkoriban még nem derítettem ki a vezetéknevét. Csak annyit tudtam, hogy Tonghónak hívják, ez a név pedig könnyen megragadt az emlékezetemben, mert nagyon hasonlított a nagybátyám keresztnevére. Meg azt is tudtam, hogy tizenöt éves volt, mikor meghalt.

Lekéstem az utolsó, városba tartó buszt, ezért egy sötét úton kellett gyalogolnom, miközben a hátam mögül szél fújt. Egy idő után észrevettem, hogy önkéntelenül is a mellkasom bal oldalán tartom a jobb kezemet. Mintha megrepedt volna a szívem. Mintha lett volna

valami, amit biztonságban magammal vihetek, egészen addig, amíg magamhoz szorítom. A parancsnokok pedig bátorították, vagy egyenesen megkövetelték a brutalitást.

* * *

A katonák között akadtak különösen kegyetlenek.

Amikor elkezdtem átnézni a fennmaradt dokumentumokat, azt tudtam a legnehezebben megérteni, hogy a történelem során időről időre sor kerül hasonló vérfürdőre, és az elkövetők sohasem kerülnek az illetékes hatóságok elé. Fényes nappal, tétovázás és megbánás nélkül elkövetett erőszak.

1979 őszén, mikor leverték az ország déli részén, Puszanban és Maszanban kitört demokratikus felkeléseket, Pak Csonghi elnök első számú testőre, Csa Csicsol kijelentette: *A kambodzsai kormány még kétmillió honfitársával végzett. Semmi sem akadályozhat meg minket abban, hogy ugyanezt tegyük.* 1980 májusában, mikor a tüntetések erőre kaptak Kvangdzsuban, a hadsereg lángszórókat vetett be a fegyvertelen lakosok ellen. A katonákat ólomgolyókkal látták el, annak ellenére, hogy azokat humanitárius okokra hivatkozva már nemzetközi szinten betiltották. Cson Duhvan, aki annyira bírta Pak Csonghi bizalmát, hogy a fogadott fiaként emlegették, már azt mérlegelte, hogy a hadsereg különleges erőit küldi a városba, és ha a Tartományi Hivatalt mégsem sikerül visszafoglalni, bombázni kezdi a várost. Május 21-én reggel, nem sokkal azelőtt, hogy a hadsereg tüzet nyitott a tüntetőkre, egy katonai helikopteren a városba érkezett. A tévéhíradóban láttam a higgadt, fiatal táborno­kot. Magabiztos léptekkel szállt ki a helikopterből, és megrázta az őt fogadó tiszt kezét.

* * *

Elolvastam az egyik megkínzott áldozattal készült interjút, aki a kínzás utóhatásait „a radioaktív mérgezés áldozatainak tapasztalataihoz” hasonlította. A radioaktív anyagok évtizedekig

megmaradnak az izmokban és a csontokban, és a kromoszómák elkezdenek mutálódni miattuk. A sejtek elrákosodnak, az élet önmaga ellen támad. Mikor meghal az áldozat, elhamvasztják a testet, és nem marad más, csak elszenesedett csont, a radioaktív anyag még mindig kimutatható lesz.

2009 januárjában, mikor a rohamrendőrség hat halálos áldozattal járó törvénytelen támadást indított az erőszakos kitelepítésük ellen tiltakozó lakosok és aktivisták ellen, emlékszem, hogy nem tudtam elszakadni a képernyőtől, néztem az éjszaka közepén lángoló emeletes épületeket, és magam is meglepődtem, amikor kiszakadt belőlem, *de hiszen ez Kvangdzsu*. „Kvangdzsu” lett, amikor erővel próbálnak valakiket elválasztani, kegyetlenül levernek, helyrehozhatatlanul megcsonkítanak. A radioaktív felhő egyre nagyobb. Kvangdzsu újjászületik, hogy aztán megint lemészárolják, újra és újra. Földig rombolják, és vérben születve megint felépül.

* * *

És ott van még a fiatal nő arca.

A fiatal nőé, akinek a fényképe olyan szörnyűségesen égett bele a tizenegy éves elmémbe, akivel az arcától a torkáig húzódó bajonettseb végzett, és akinek holtában is nyitva volt az egyik szeme.

Mikor azok a nyomorúságos holttestek a buszvégállomás várótermében és a vasútállomás előtt feküdtek egymás hegyén-hátán, mikor a katonák nekiestek a járókelőknek, ütötték, alsóneműre vetköztették és teherautókra kényszerítették őket, mikor még azokat a fiatalokat is előrángatták és letartóztatták, akik csendben meghúzták magukat otthon, mikor a városba vezető utakat eltorlaszolták, a telefonvonalakat elvágták, mikor éles lőszerrel lőttek a tüntetőkre, akik nem tudtak mással tiltakozni, csak a meztelen testükkel, mikor a főúton húsz perc alatt száz holttest termett, mikor a rémhírtől, hogy mindenkit lemészárolnak a városban, rettegés fogta el a lakókat, mikor egyszerű állampolgárok kettesével és hármásával próbálták megvédeni a hidat és az általános iskolát, de csak azok a régi puskák voltak náluk, amiket a tartalékosok kiképzőtáborában találtak, mikor a központi kormányzat tekintélye semmivé lett, mint az

apálykor visszahúzódó tengervíz, és lakossági önkormányzat jött létre a Tartományi Hivatalban.

Mindeközben én Szujuriban buszoztam. Mikor hazaértem és kinyitottam a kapunkat, lehajoltam a D újság esti kiadásáért. A hosszú, vékony udvaron átsétálva elolvastam a vezércikk címét. Már öt napja tart az anarchia Kvangdzsuban. Kiégett épületek. Fehér kendőt viselő férfiakkal teli teherautók. A házunkban egyszerre volt levert és felkavart a hangulat. Nem működik, a telefon még mindig nem működik. Anyám egyre csak próbálta felhívni a Tein piac szomszédságában élő családtagjait.

Végül kiderült, hogy egyik rokonom sem halt meg, nem sebesültek meg, és nem tartóztatták le őket. De 1980 augusztusában gyakran eszembe jutott a konyha végében található kis, hideg papírpadlóval borított szoba, ahol hasra feküdtem, hogy megírjam a házi feladatomat. Vajon a fiú is ott, a hideg papírpadlón rakta szét a füzeteit, majd hasra feküdt, ahogy én? A középiskolás fiú, akiről a felnőttek suttoztak. Ő már nem élhette át azt a forró nyarat, amit én igen.

* * *

Egy darabig lófráltam a régi házunk helyére épített szerelvénybolt előtt, aztán végül csak beléptem. Egy ötven körüli, lila blézeres nő nézett fel az újságjából:

Mit kíván, kedves?

Gyerek voltam még, mikor elmentem ebből a városból, így az itt használt dialektus elválaszthatatlanul összekapcsolódott a családommal. Ahogy visszatértem, furcsán zavarba hozott, hogy idegenekkel találkozva is a családtagjaim jutottak az eszembe.

Itt régen egy hanok állt... Mikor húzták fel ezt az épületet?

Ahogy én furcsálltam a nő dialektusát, úgy rökönyödött meg ő az enyémen, és a barátságossága azonnal elpárolgott.

Az előző lakókkal szeretett volna találkozni?

Ezt a kérdését már a szöuli köznyelvre váltva, kicsit mesterkélten tette fel.

Igen, mondtam egyszerűen, minden más válasz túlságosan bonyolult lett volna.

Két éve bontották le azt a házat.

A nő szinte teljesen érzelemmentes hangon válaszolt. Egy öregasszony élt itt egyedül, és miután meghalt, a fia úgy döntött, hogy nem lehet kiadni egy ilyen öreg házat, ezért lebontatta. Ez az épület ideiglenes. Két évre szóló bérleti szerződést kötöttünk, aztán majd megyünk tovább.

Megkérdeztem, hogy találkozott-e személyesen a tulajdonossal.

Mikor aláírtuk a szerződést. Az egyik nagyobb egyetemre felkészítő kurzusokat tartó iskolánál tanít. Nem kereshet sokat, ha csak egy ideiglenes épületet tudott felhúzni ide, nem igaz?

Miután kiléptem az épületből, egy ideig a főúton sétáltam, aztán leintettem egy taxit. Elvittem magam az iskolához, amiről a nő beszélt, és átlapoztam egy bemutatkozó brosúrát, amiben megtaláltam az oktatók fényképeit. Nem volt nehéz rájönni, hogy melyikük a fiú bátyja. A természettudományi tárgyakat oktató, vastag szemüveget hordó férfi barna nyakkendőt és fehér inget viselt a képen, a hajában szürke tincsek.

* * *

Sajnálom, azt hittem, hamarabb befejezem ezt az órát, de a végén tovább tartott a megszokottnál.

Foglaljon helyet! Kér valamit inni?

Igen, tudtam, hogy az előző tulajdonos Tongho egyik tanára volt.

Nem gondoltam volna, hogy maga ismeri a történetünket.

Igazság szerint egymásnak ellentmondó érzéseim vannak a dologgal kapcsolatban. Először attól féltem, hogy nem tudok majd semmit mondani magának, és kínos lesz a találkozónk. De aztán arra gondoltam, hogy mit tenne az anyám, ha még mindig élne.

Megmondom magának. Minden tétovázás nélkül találkozott volna magával. Leültette volna, és az elejétől a végéig elmondta volna Tongho történetét. Nem tudta volna beléfojtani a szót. Harminc éven át élt együtt azokkal a mondatokkal. Én azonban nem vagyok

olyan, mint ő, képtelen vagyok feltépni a múlt sebeit úgy, ahogy ő tette volna.

Engedélyt? Igen, engedélyt adok magának, de csak akkor, ha rendes munkát végez. Kérem, úgy írja meg azt a könyvet, hogy senki se tudja beszennyezni többé az öcsém emlékét.

* * *

A bejárati ajtó melletti kis vendégszobában beleburkolózom a bátyám tartalék ágyneműjébe, de egész éjszaka csak forgolódom. Minden egyes alkalommal, mikor végre elnyom az álom, újra az éjszakai utcákon találom magam, a felkészítő előtt. Nyurga középiskolás fiúk, tizenöt éves formák, amilyen Tongho sohasem lehetett, löknek félre széles vállaikkal. *Kérem, úgy írja meg azt a könyvet, hogy senki se tudja beszennyezni többé az öcsém emlékét.* A jobb kezemet a mellkasom bal oldalára helyezem, mintha a szívemet ringatnám. Árnyékba burkolózott arcok lépnek elő az utca sötétjéből. A legyilkoltak arcai. És az üres tekintetű gyilkosé, aki az összezúzott testembe álombéli bajonettet szűr.

* * *

Mindig megnyertem a csiklandozóversenyt.

Tudod, ő nagyon csiklandós volt.

A lábam nagyujjával piszkáltam a talpát, és már fészkelődött is.

Az elején még nem tudtam, hogy azért grimaszol, mert csiklandós, vagy mert tényleg fájt neki...

De akkor elvörösödött, és kitört belőle a nevetés.

* * *

Ahogy voltak különösen kegyetlen katonák, úgy voltak olyanok is, akik megőrizték az önuralmukat.

Néhány ejtőernyős a hátán cipelte a sebesülteket a kórházhoz, ahol a bejáratnál lerakták őket, majd visszasiettek az őrhelyükre. Voltak olyan katonák, akik, mikor megkapták a parancsot, hogy lőjenek bele a tömegbe, a levegőbe céloztak, hogy ne találjanak el senkit. Mikor a katonák szorosan egymás mellé álltak, hogy eltakarják a külföldi újságíró kamerái előtt a Tartományi Hivatalnál lefektetett holttesteket, és egy katonaindulót kellett énekelniük, az egyik katona azzal tűnt ki a többi közül, hogy csak hallgatott.

A Tartományi Hivatalban maradt felfegyverzett civilek is hasonlóan viselkedtek. A legtöbb hajlandó volt arra, hogy fegyvert fogjon, de arra már képtelen volt, hogy meghúzza a ravaszt. Mikor megkérdezték tőlük, hogy miért maradtak ott, és néztek szembe a biztos vereséggel, a túlélők mind ugyanazt válaszolták. *Nem tudom. Úgy tűnt, hogy ezt kell tennünk.*

Tévedtem, mikor áldozatokként gondoltam rájuk. Pontosan azért maradtak, hogy elkerüljék ezt a sorsot. Mikor a város történetének arra a tíz napjára gondolok, arra a pillanatra gondolok, amikor a meglincselt, a halál szélén táncoló ember nagy nehezen kinyitotta a szemét. Arra a pillanatra, mikor kiköpte a foga véres darabjait, és az ujjjaival húzta fel a szemhéját, hogy szembe tudjon nézni a támadójával. A pillanatra, mikor eszébe jutott, hogy arca van, és hangja, és összeszedte a méltóságát, ami pedig akkor már egy előző életből származó emléknek tűnt. *Az a pillanat a mézszárlás, kíntás és erőszakos elnyomás pillanata. A brutalitás félresöpri, véresre veri és elsöpri. De ha mégis nyitva tudjuk tartani a szemünket, nem kezdünk zavartan ide-oda nézelődni, egészen a legvégsőkig...*

* * *

*Kérlek, fogd meg a kezem, és vigyél el innen.
Oda, ahol süt a nap, ahol virágok nyílnak.*

A karcsú nyakú, vékony, nyári ruhát viselő fiú a sírok között kanyargó, hóborította ösvényen sétál, én pedig követem. A város szívében már elolvadt a hó, de itt még megmaradt. A fiú a fagyott sárra lép, a tréningnadrágjának szára átázik. Beleborzong a hidegbe, hátrafordul, és rám néz. Mosolyog, és a mosoly a szemébe költözik.

* * *

Természetesen nem találkoztam senkivel a sírok között. Egy cetlit írtam az alvó bátyámnak, otthagytam a konyhaasztalon, és még kora reggel kisurrantam a lakásból. Vállamra akasztottam a Kvangdzsuban gyűjtött dokumentumokkal teli hátizsákomat, és felszálltam a temetőbe tartó buszra. Nem vettem virágot, gyümölcsöt vagy alkoholt, hogy áldozatként helyezzem el a sírokon. A bátyám mosogatója alatti fiókban találtam egy doboz mécesest. Kivettem belőle hármat, és kerestem még egy öngyújtót, mással nem készültem.

Tongho bátyja, a tanár elmesélte, hogy az anyjuk sohasem lett többé önmaga, miután 1997-ben, Mangvol-dongban exhumálták a holttesteket, és újratemették őket az éppen megnyílt Május 18. Nemzeti Temetőben.

A többi gyászoló családhoz hasonlóan megvártuk a jövendőmondó által kijelölt szerencsés napot, és akkor mentünk el az exhumálásra. Ugyanolyan szörnyűséges volt kinyitni a koporsót, mint amilyen szörnyű volt, mikor évekkorábban lezártuk. A holttest műanyag lepelbe volt csavarva, rajta egy véres lobogó... mindezzel együtt Tongho holtteste viszonylag jó állapotban volt, mert mi öltöztettük át, és nem valaki, aki nem is ismerte. Az exhumálás után sem akartuk másra bízni a dolgot. Kicsavartuk a pamut szemfedeleket, és egyenként töröltük át minden csontját. Attól félttem, hogy a koponya látványa már tényleg túl sok lesz az anyámnak, ezért felkaptam, és én törölgettem át a fogait. Akárhogy is, a történetek nyilvánvalóan mélyen megrázták az anyámat. Nem lett volna szabad engednem, hogy velünk jöjjön.

A hóborította sírok között végül megtaláltam az övét. A mangvoldongi sírkövén még csak a neve és születési-halálozási dátumok szerepeltek, fotó nem volt rajta. Az új sírkőre már kinagyították és rátették az iskolai nyilvántartásban található fényképét. Mellette, mindkét oldalon ugyancsak középiskolások sírjai voltak. Fiatal arcok téli ruhákban, a fotók láthatóan a középiskolai év végén készültek. Tongho bátyja az előző este még ragaszkodott ahhoz, hogy az öccse szerencsés volt. Azonnal meghalt, szerencsés volt, nem igaz? Furcsa lázban égett a szeme, ahogy szinte követelte, hogy egyetértsek vele. Mikor az egyik olyan középiskolást exhumáltak, akit a testvérem mellett lőttek le a Tartományi Hivatalnál, felfedezték, hogy egy lyuk van a homloka közepén, és hiányzik a koponyájának a hátsó része. Nem halt meg rögtön, ezért a katonák még egyszer lőttek, hogy biztosra menjenek. A fiú ősz apja a tenyerét a szájára tapasztva, hangtalanul sírt.

Kinyitottam a hátizsákomat, és elővettem a három mécsest. Mind a három sírra raktam egyet-egyet, letérdeltem, és meggyújtottam őket. Nem imádkoztam. Nem csuktam be a szememet, és nem tartottam egy perc csendet. A mécsesek egyenletesen égtek. Narancsszínű fényük némán hullámozva mélyítette a mécses közepét. Csak ekkor vettem észre, hogy mennyire fázik a bokám. A Tongho sírján összegyűlt hóban térdeltem. A hó átitta a zoknimat, egészen a bőrömig hatolt. Némán néztem a láng hullámzó körvonalát, úgy csapdosott, akár egy madár áttetsző szárnya.

Han Kang és a kvangdzsui méyszárlás

A fordító utószava

Miután a Dél-Koreát irányító Pak Csonghi tábornokot 1979-ben meggyilkolta kémfőnöke, az így keletkező hatalmi vákuumban országszerte elharapóztak a tömeges tiltakozások. 1980 májusának végén az új diktátor, Cson Duhvan tábornok ezek felszámolásának részeként parancsot adott a Kvangdzsu városában zajló tüntetések katonai erővel történő feloszlatására. A dél-koreai hadsereg vietnami háborúban edzett, kegyetlenségükről hírhedt katonái szabad kezet kaptak. Az értelmetlenül brutális rendteremtés közepette a hivatalos adatok szerint nagyjából hatszáz – de egyes becslések szerint ezernél is több – egyetemistát és középiskolást gyilkoltak meg.

A május 18-ai tüntetésekkel kezdődő felkelés, melynek a városban található és a regényben is kiemelt szerepet játszó Tartományi Hivatal volt az egyik központi helyszíne, kilenc napon át tartott. Május 27-én hajnalban a koreai hadsereg másfél óra alatt foglalta vissza a várost. Ezeröttszáz embert, többnyire diákokat és fiatal munkásokat tartóztattak le annak gyanújával, hogy aktívan részt vettek a felkelésben, és közülük valamivel több mint négyszáznak az ügye került bíróság elé. Cson Duhvan gyorsan megszilárduló új rezsimje megpróbálta észak-koreai kommunista ügynökök művének beállítani, majd agyonhallgatni a történeteket.

A diktatúra nem adott lehetőséget az emlékezésre. A Kvangdzsuban történtek majd egy évtizeden át a lehallgatókészülékektől és besúgóktól való félelem miatt csak suttogva, megbízható barátok körében kerültek szóba. Ahogy az a regény egyik fejezetében is megjelenik, a felkeléssel foglalkozó irodalmi alkotásokat még a nyolcvanas évek közepén is olvashatatlaná satírozták a dél-koreai cenzorok. Mikor pedig

nagyjából tíz évvel később a demokratizálódó Koreában újra nyíltan beszélni lehetett Kvangdzsuról, a szűkebb értelemben vett érintetteket leszámítva a történetek szinte senkit sem érdekeltek már: az immáron gazdasági jólétben élő koreaiak nem akartak szembenézni azzal, milyen árat fizettek a korábbi generációk a nyugati életszínvonalért. A felkelésben részt vevő, majd a katonai diktatúrában a társadalom peremén tengődő egykori diákok pedig az új demokráciában is kívülállók maradtak.

Han Kang könyve azoknak a fiataloknak állít emléket, akik ugyan életben maradtak, ám lelkiileg örökre megnyomorították őket, és tragikus sorsuk sosem került sem a koreai, sem a nemzetközi figyelem középpontjába. Ezek egyike a regény központi alakja, az író nő kvangdzsui házába beköltöző, barátja holttestét kereső fiú, aki akár maga Han Kang is lehetett volna, ha az apjának nem ajánlanak fel egy szülői állást.

Míg egyik előző könyvében, a magyarul 2017-ben megjelent *Növényevőben* a patriarchális kultúrában helyét nem találó nő bukik el törvényszerűen, ebben a regényben a hatalommal dacoló, naiv diákok csoportja. A halottak tömegsírba kerülnek, az életben maradtak pedig, legyenek tevékeny résztvevők vagy éppen az áldozatok rokonai, sohasem képesek túllépni a néhány napig tartó felbuzdulás, majd az azt követő terror emlékéen.

Az angol kiadás megváltoztatta a regény fejezetcímeit. Az eredeti címek helyett az angolszász olvasóknak támpontokat adva az adott fejezet elbeszélőjét és az elbeszélés idejét szerepelteti. A magyar változatban, a szöveghűsége törekedve, a koreai fejezetcímeket fordítottam le, de úgy vélem, hogy egy utószóban helye lehet az angol nyelvű fordításban szereplő, a befogadást némileg megkönnyítő címeknek: 1. *A fiú, 1980*; 2. *A fiú barátja, 1980*; 3. *A szerkesztő, 1985*; 4. *A rab, 1990*; 5. *A munkáslány, 2002*; 6. *A fiú anyja, 2010*; *Epilógus: Az író, 2013*.

Tartalom

[1. Madárfióka](#)

[2. Fekete lélegzet](#)

[3. Hét pofon](#)

[4. Vas és vér](#)

[5. Az éjszaka pupillája](#)

[6. A nyíló virágok felé](#)

[Epilógus: Hó borította lámpa](#)

[Han Kang és a kvangdzsui mézárulás](#)